

YENİ ÇAĞ

- **xx:** Kapitalist ülkelerde işçi sınıfının durumu
- **K. Vespersen:** Birlik ve ötesi
- **I.Sirmai:** Macar Sovyet Cumhuriyeti
- **xxx:** Günümüzde Leniniana
- **G. Obiçkin:** Lenin'in can yoldaşı
- **N. Inozemtsev:** Emperyalizmin bugünkü stratejisi
- **Gözlemci:** Emperyalistler gerginliği artırıyor
- **P. H.:** Komünistlerin en etkili silâhı
- **Ve özel sayfalarımız**

4 (58)
Nisan
1969

B A R I Ş V E S O S Y A L I Z M P R O B L E M L E R İ

Bu sayıdaki imzalardan bazılarının kimlikleri:

Knut Vespersen

Danimarka Komünist Partisi Başkanı

Iştván Sirmái

Macaristan Sosyalist İşçi Partisi Politbüro üyesi,
Merkez Komitesi Sekreteri

Nikolay Inozemtsev

Sovyetler Birliği Bilimler Akademisi üyesi

TÜSTAN

Gelişmiş kapitalist ülkelerde işçi sınıfının durumu

Bu yazı, Sovyetler Birliği Bilimler Akademisine bağlı Uluslararası İşçi Hareketi Enstitüsünün Emekçilerin Sosyal-Ekonomik Durumları Şubesi tarafından hazırlanmıştır.

I. Ücretli işçi sayısı durmardan atıyor

İşçi sınıfı, eskiden olduğu gibi şimdi de, tekellerin baskısına karşı, sosyal ilerleme uğrunda yürütülen savaşta sürükleyici güçtür. Ücretli beden ve akıl emeği işçilerinin rolü, genel sayısı ve nisbi payı çağdaş kapitalist toplumda durmaksızın artmaktadır.

Kapitalist dünyasında işçi ve memur sayısı

	Yıllar				
	1950	1960	1967	1950'ye	1967'ye
	Milyon kişi	Milyon kişi	1950'ye oranla	Milyon kişi	1950'ye oranla
Sanayi alanında gelişmiş kapitalist ülkeler ⁽¹⁾	160	180	112	200	125
Asya, Afrika ve Latin Amerika ülkeleri	130	155	119	170	131
Toplam	290	335	116	370	128

⁽¹⁾ Birleşik Amerika, Kanada, Batı Avrupa ülkeleri, Japonya, Avusturalya, Yeni Zelanda.

Çiftçilerle birlikte küçük işletme sahiplerinin yoksullaşması sonucunda, sanayi alanında gelişmiş kapitalist ülkelerin hemen hemen hepsinde aktif nüfus içindeki ücretli işçilerin nisbi payının artış süreci devam etmektedir.

*Ücretli işçilerin aktif nüfus içindeki nisbi payı
(Yüzde hesabıyla)*

Ülkeler	Yıllar	Ücretli işçilerin aktif nüfus içindeki payı	Yıllar	Ücretli işçilerin aktif nüfus-taki payı
Birleşik Amerika	1955	85,2	1967	89,0
İngiltere	1951	92,4	1966	92,5
Federal Almanya	1950	70,4	1967	80,7
Fransa	1954	64,9	1965	72,0
İtalya	1951	61,0	1966	63,0
Japonya	1955	38,6	1966	59,1
Kanada	1961	82,4	1967	85,0

Bilimsel-teknolojik devrimin dev adımlarıyla ilerlediği ve bellibaşlı kapitalist ülkeler arasındaki rekabet savaşının çetinleştiği bugünkü koşullarda, bu ülkeler ekonomisinin yapısında işgücünün ekonomik alanlara ve dallara dağılımında değişimler olmaktadır. «Geleneksel» maddi üretim dallarında, özellikle köy ekonomisinde çalışan işçi ve memurların nisbi payı hissedilir derecede azalmıştır. Aynı zamanda müstahdem, yönetici kamu personali, bilim-teknoloji aydınları ve çeşitli hizmetlerde hizmetlilerin emeğinden yararlanma derecesi hızla artmıştır.

1950–1965 yılları döneminde, gelişmiş kapitalist ülkelerin de çeşitli sanayi dallarında, maden ve işleme sanayiinde, enerji, taşıt ve ulaştırmada çalışan işçi ve memur sayısının nisbi payı % 57'den 53'e, köy ekonomisinde (balıkçılık ve orman işletmeciliği dahil) % 7'den 4'e düşmüştür. Aynı dönemde, üretici olmayan dallarda (ticaret ve hizmetler alanında) çalışan işçi, memur ve müstahdem sayısının nisbi payı bu ülkelerde % 36'den % 43'e yükselmiştir. Yalnız İtalya, Fransa ve Japonya'nın köy ekonomilerinde ücretli işçi sayısının nisbi payı hâlâ yüksektir.

Teknolojik ilerleme, işçi sınıfının mesleki yapısında da hızlı değişikliklere sebep olmaktadır. (Örneğin, Birleşik Amerika'da bazı mesleklerde çalışanların ortalama ömür süresi 10 yıl azalmıştır.) Bu arada, kalifiye olmayan (vasıfsız) işçiler nisbi payının azalmasına karşılık, kalifiye (vasıflı) işgücünün genel düzeyi bir hayli yükselmektedir. Birleşik Amerika'da kalifiye işçi sayısı 1941–1968 yılları döneminde 1,5 misli fazlalaştığı halde, kalifiye olmayan işçi sayısında 1,8 misli bir azalma olmuştur.

*Birleşik Amerikadaki işçilerin kalifikasyon yapısında meydana
gelen değişme*

İşçi grupları:	1940	1950	1960	1965	1967	1968 (Mart)
Kalifiye işçiler:						
milyon kişi	6,1	7,7	8,6	9,2	9,8	9,6
% hesabıyla	27	33	35	35	36	36
Yarı kalifiye işçiler:						
milyon kişi	10,9	12,1	12,0	13,4	13,9	13,8
% hesabıyla	48	52	50	51	51	52
Kalifiye olmayan işçiler:						
milyon kişi	5,6	3,5	3,7	3,8	3,5	3,1
% hesabıyla	25	14	15	14	12	12
Toplam milyon kişi:	22,6	23,3	24,2	26,5	27,3	26,5

Hızlı bilimsel-teknolojik ilerleme sonuçlarından biri de, işçi sınıfının sosyal sınırlarının başlıca «beyaz yakalı» işçiler (memurlar) hesabına oldukça genişlemesidir. Yeni kategorilere giren memur ve aydınların oldukça büyük bir kısmı, yığınsal sanayide çeşitli görevlerde çalışıyor. Maddi ve sosyal durumları işçi sınıfının durumundan biraz farklıdır. Diğer yandan, bugünün işçisi, eğitim düzeyi ve mesleki hazırlığı bakımından mühendis ve teknisyenlere yavaş yavaş yaklaşmakta ve çoğu zaman büro memurlarından daha üstün bir durumda bulunmaktadır.

*Birleşik Amerika'daki bellibaşlı memur gruplarındakilerin sayısı⁽¹⁾
(Milyon hesabıyla)*

Memur grupları	1950	1960	1965	1967	1968 (Mart)
Bütün memurlar	22,3	28,3	32,1	34,2	35,4
İşçi ve memurların genel sayısına oranla	37,5	43,1	44,5	46,0	47,5
Bunların içinde:					
Mühendis ve teknisyenler	4,5	7,5	8,9	9,9	10,5
Büro memurları	7,6	9,8	11,2	12,3	12,6
Hizmetler alanında çalışan işçiler	6,5	8,3	9,3	9,3	9,4

(¹) İdari personal alınmamıştır. Amerikan resmi istatistiği, idarecileri ve hatta mülk sahibi idarecileri bile bu kategoriye alır. (Bunların sayısı 1968 de 7,7 milyondur.)

«Beyaz yakalı»lar sayısının hızla artması, sosyal ve ekonomik durumlarının değişmesi, gerek işçilerle memurlar arasındaki fonksiyonel-üretimsel ve sosyal farkların, gerekse memurlar kategorisindeki belirli ayrılıkların ortadan kalkmasına yol açmaz elbette.

II. İşte olanlar ve işsizler

Sanayi alanında gelişmiş kapitalist ülkelerde, işçi ve memurların, sanayi dallarında ve değişimler olmaktadır. Birleşik Amerika ve Federal Almanya'ya ait şu veriler, bu sürecin ölçüsü hakkında bir fikir verebilir:

Birleşik Amerika ve Federal Almanya sanayi dallarında işçi ve memur sayısındaki değişim

Birleşik Amerika: 1950'ye oranla 1967'de		Fed. Almanya: 1950'e oranla 1967'de	
Tüm makine yapıcılığı	162,5	Taşıt makine yapıcılığı	146,8
Elektro-teknik sanayii	196,2	Kimya sanayii	124,5
Kimya sanayii	156,5	Uçak sanayii	366,6
Poligrafi sanayii	140,1	Tüm makine yapıcılığı	116,8
Taşıt makine yapıcılığı	153,9	Elektro-teknik sanayii	112,8
Tütün, sigara sanayii	84,5	Tekstil sanayii	78,4
Ağaç işleme sanayii	74,8	Taşkömürü sanayii	52,2
Tekstil sanayii	76,2	Sigara sanayii	51,5
Deri sanayii	88,9	Gemi sanayii	47,2

Kapitalist üretim rasyonalizasyonu, işçi sınıfının değişen üretim koşullarına hızla uymasını, büyük ölçüde esnek olmasını ve iş aramak için muazzam çabalar harcamasını gerektirmektedir. Özellikle Birleşik Amerika'da her yıl işgücünün, büyük bir hızla o fabrikadan bu fabrikaya yer değiştirdiği görülmektedir. Yalnız resmi kayıtlara göre, Birleşik Amerika'da işten çıkarılanların sayısı yılda 25 milyon kişiyi bulmaktadır. Bundan başka, sosyolojik incelemelere göre, 45 milyonu aşkın Amerikalı iş yerini değiştir-

diğini kaydettirmemekte ve 20 milyona yakın kişi de, işverenler tarafından, aynı fabrikada bir iş türünden başka bir iş türüne gönderilmektedir.

Bilimsel-teknolojik ilerleme, işçilerin durumunu çeşitli şekilde etkilemekte, yeni makine ve araçlar, işçilerden bir kısmının yerini almakta, bu arada, henüz iş aramaya başlamış olan genç işçilerden birçoğunu işten yaksun etmektedir. (Birleşik Amerika'da bu olaya «sessizce işten atılma» deniyor.) Bu yüzden, endüstriyel yükseliş dönemlerinde bile işsizlerin sayısında bir değişiklik olmamaktadır. Bazı Batı Avrupa ülkelerinde 1967–1968 döneminde işte bulunan işçilerin sayısında kesin bir azalma olmuştur. Bu durum, yalnız (üretim konsantrasyon ve rasyonalizasyonu, işletmelerin birleştirilmesi, emek verimliliğinin artması v.s. gibi) uzun süreli etkenlerin değil, aynı zamanda Batı Avrupa ekonomik durumunun kötüleşmesinin bir sonucudur. 1964–1968 yılları döneminde, İtalya, İngiltere, Federal Almanya, Fransa gibi en büyük kapitalist ülkeler şiddetli ekonomik sarsıntılar geçirdiler, bu sarsıntılar, adı geçen ülkelerde, işte olan işçilerin durumunu da olumsuz şekilde etkidi.

Çağdaş işletmelerde ihtiyaçların karakterinde değişiklik meydana gelmesi ve bununla ilgili olarak, programcılık, operatörlük ve otomatik donatılar montörlüğü gibi yeni mesleklerdeki işçilere ihtiyacın artması, gelişmiş kapitalist ülkelerde oldukça yeni bir durumdur. Bu ülkelerin genel öğretim ve meslek eğitimi, kadro yetiştirme sistemlerindeki yetersizlikler yüzünden benzeri işçilere bir hayli ihtiyaç duyuluyor. Yıgınsal işsizlik değişmeden dururken işgücü ihtiyacının artması, kapitalizmin en yeni çelişmelerinden biridir. Örneğin, Japonya'da 1966'de 500–600 bin işsiz varken, sanayide çalışan vasıflı işçi sayısı aynı yıl 1,3 milyona, 1967'de 1,6 milyona, 1968 Haziranında ise 1,8 milyona yükselmiştir.

Bilimsel-teknolojik devrimin, sanayi alanında gelişmiş öteki kapitalist ülkelerdekinden daha geniş ölçüde yaygın olduğu Birleşik Amerika'da son birkaç yıl içinde işte olan nüfusun genel sayısı çoğalmış, fakat aynı zamanda bir sıra sanayi dalında (taşkömürü, tekstil, ayakkabı sanayii v.s'de) üretim işçileri ile memurların sayısı azalmıştır. Bu arada, ticaret, maliye, hizmetler ve devlet cihazında çalışanların sayısı oldukça artmıştır. Amerika harp sanayiinde çalışan işçi ve memurların sayısı biteviye artmaktadır (1967'de 5,6 milyon kişiyi bulmuştur).

Kapitalist iş pazarında, yabancı işgücü sorunuyla ilgili çalışmalar çetinleşmektedir. Türkiye, Yunanistan, Portekiz, İspanya, Güney İtalya gibi ekonomik bakımdan az gelişmiş ülkelerin işçileri Federal Almanya, Fransa, İsviçre gibi gelişmiş ülkelere akın etmekte, bu memleketlerde en düşük ücretli «kara» işlerde çalıştırılmaktadır. 1968 yılında bu ülkelerde 5 milyona yakın yabancı işçi vardı. Lâtin Amerika ülkelerinden işçilerin yollandığı Birleşik Amerika'da da benzeri bir durum vardır.

Sanayi alanında gelişmiş kapitalist ülkelerde son yıllarda işsiz sayısı 5,5–7 milyon kişi arasında değişmektedir.

*Sanayileri gelişmiş kapitalist ülkelerde 1960–1968 yılları döneminde,
resmi kayıtlı ortalama aylık işsiz sayısı
(Bin kişi haesabı ile)*

	1960	1965	1966	1967	1968 (Ocak –Ağustos)
Sanayi alanın kapitalist ülkeler	6.944,4	5.854,3	5.485,6	6.396,0	6.796,2
Batı Avrupa	2.129,8	1.805,3	1.884,6	2.579,6	2.709,3
«Ortak Pazar» ülkeleri	1.360,2	1.089,5	1.174,8	1.495,9	1.629,8
<i>Bunlardan:</i>					
Fed. Almanya	237,4	139,2	154,3	445,0	450,1
Fransa	131,1	141,3	147,1	192,9	255,9
İtalya	836,0	721,0	769,0	689,0	726,0
Belçika	114,3	55,5	61,5	85,3	111,6 ⁽¹⁾
Hollanda	41,3	32,6	42,9	83,5	86,1
İngiltere	377,2	347,1	361,0	599,0	586,5 ⁽¹⁾
Avusturya	82,3	65,5	61,4	64,6	85,3
İsveç	18,9	16,6	22,2	82,0	36,4 ⁽¹⁾
Birleşik Amerika	3.852,0	3.366,0	2.875,0	2.975,0	2.922,0 ⁽²⁾
Kanada	446,0	280,0	267,0	315,0	438,6
Japonya	500,0	390,0	440,0	500,0	696,0
Avusturalya	16,0	12,5	18,5	21,2	22,7

Çizelgede görüldüğü üzere, meselâ Fransa, Avusturya, Belçika ve Hollanda gibi birçok Batı Avrupa ülkesinde, ayrıca Kanada ve Japonya'da yığınsal işsizlik şimdi, iki harp arası bunalım yıllarının ortalama yıllık düzeyinde bulunmakta, hatta bu düzeyi aşmaktadır.

Kısmen çalışır gibi gösterilen milyonlarca işçi ve memur, aslında fiilen yarı işsiz durumdadır. Resmi hesaplalara göre, yarı işsizlerin sayısı, tam işsizler sayısının yaklaşık olarak % 50 ile % 75'i oranındadır. Örneğin, Birleşik Amerika'da son yıllarda yarı işsizlerin sayısı 2–2,5 milyondur.

Federal Almanya'da 1967 yılında sanayide işçi ve memur sayısı 542 bin kişi azalmıştır. 150 binden fazla yabancı işçi de bu ülkeyi terketmek zorunda kalmıştır. Her yerde kısa iş haftası uygulanmış ve ücretler düşürülmüştür.

1967–1968 döneminde İngiltere'de de işsizlik artmıştır. Ülkenin ekono-

⁽¹⁾ Ocak–Aralık

⁽²⁾ Ocak–Kasım

mik durumundaki istikrarsızlık, iş pazarının durumunu güç, karmaşık bir hale getirmektedir.

Fransa'da 1967'de sanayi üretimi arttığı halde, işçi sayısı azalmıştır. Ekonomide dengesizliğin artması, emekle sermaye arasındaki çelişkilerin şiddetlenmesi ve sosyal tezatların keskinleşmesi, 1968 yılı Mayıs-Haziran aylarında yeralan sınıf çatışmalarında şiddetli patlamalara yol açmıştır.

İtalya'da son beş yıl içinde işçi ve memur sayısı durmadan azalmaktadır. 1968 yılında çalışanların sayısı, 1964 bunalımından önceki döneme kıyasla 800 bin kişi azalmıştır. 18 milyon 800 bin ücretli işçiden yalnız 15 milyon 100 bini tam iş haftası çalışıyordu, 3 milyon 700 bin işçi ise yarı işsiz durumda bulunuyordu. «Pieraçini Planı»nda umut edildiği gibi, ülkede çalışanların sayısı artmamıştır.

Kapitalist ülkelerdeki işsizliğin yüksek bir düzeyde bulunması, burjuva ekonomistleri tarafından yayılan «herkese iş» masalını tamamen yalanlamaktadır.

III. Kapitalist sömürsünün şiddetlenmesi

Emek entanzifikasyonu ve iş kazaları

Tekelci sermaye, emeğin entansifleştirilmesinde (işçiyi gergin çalıştırmada) çağdaş üretim örgütü şekillerinden yararlanıyor. Bu durum, üretimde iş kazalarının çoğalmasına, meslek hastalıklarının yaygın hale gelmesine ve genç yaşta sakatlanma olaylarının artmasına yol açıyor. Sanayi alanında gelişmiş bazı kapitalist ülkelerde üretimde meydana gelen iş kazalarında ölen, sakatlanan işçilerin sayısı, bu memleketlerin İkinci Dünya Harbinde verdikleri kayıplardan daha fazladır.

*İş kazalarında yaralanan ve ölenlerin sayısı
(bin kişi üzerinden)*

Ülkeler	Yıllar					
	1958	1960	1962	1963	1964	1965
<i>Birleşik Amerika⁽¹⁾</i>						
Toplam	1.820,0	1.950,0	1.990,0	2.020,0	2.050,0	2.010,0
Bu arada:						
ölüm olayları	13,3	13,8	13,7	14,2	14,2	14,0

(¹) Meslek hastalıkları dahil

Ülkeler	Yıllar					
	1958	1960	1962	1963	1964	1965
<i>Fransa⁽²⁾</i>						
Toplam	1.056,7	990,6	1.071,5	1.117,6	1.309,1	—
Bu arada: ölüm olayları	2,1	1,6	2,1	1,8	2,2	—
<i>İtalya</i>						
Toplam	912,4	1.057,4	1.229,2	1.338,3	1.278,1	1.086,3
Bu arada: ölüm olayları	2,0	1,9	2,3	2,2	2,4	3,5
<i>Fed. Almanya</i>						
Toplam	2.491,4	2.697,7	2.734,2	2.638,6	2.780,5	2.509,8
Bu arada: ölüm olayları	3,2	3,0	3,6	2,9	3,1	3,0
<i>İngiltere</i>						
Toplam	375,0	382,3	372,8	390,4	445,5	296,7
Bu arada: ölüm olayları	1,0	0,9	0,8	0,7	0,8	0,7
<i>Japonya</i>						
ölüm olayları	5,4	6,1	6,1	6,5	6,1	6,0

1966 ve 1967 yıllarında Birleşik Amerika'da iş kazalarında yaralanan ve ölenlerin sayısı (yılıda 2 milyon kişiden fazla) daimi olarak yüksek bir düzeyde bulunuyordu. İtalya ve İngiltere'de bu düzey biraz daha yüksekti. Japonya'da 1966 yılında meydana gelen iş kazalarında 6.300'den fazla işçi ölmüştü.

Emek entanzifikasyonu, emekçi sağlığının korunum ve bakımından yoksun oluşu, sinir-ruh ve kalp hastalıklarının artmasına sebep olmaktadır. Birleşik Amerika'da 1940 yılında her 100 bin kişiden 204,1'i sinir ve ruh hastalıklarından hastanede yatıyordu; bunların sayısı 1963 yılında 309'u bulmuş, yani 1,5 defadan fazla artmıştı. 45 yaşından yukarı (Birleşik Amerika işçi sınıfının % 40'i) her 1.000 işçiden 6'sı her yıl kalp hastalıklarından ölmekte ve 4'ü de sakat kalmaktaydı. Japonya'da 1926 yılında sinir-ruh, kalp-damar hastalıklarından ölüm oranı, genel ölüm oranının % 13,3'ünü, 1965 de ise % 45'ini teşkil ediyordu. Fransa'da 1910 yılında kalp hastalıklarından ölüm oranı, genel ölüm oranının % 6,4 idi. Bu oran 1963'de % 10'a, 1964'de 19'a yükselmışti.

(²) Köy ekonomi dışında

İş süresi

Kapitalist ülkeler sanayiinde iş haftası süresi, kanunlar ve toplu iş sözleşmeleriyle tespit edilir.

İş haftası süresi (saat hesabiyle)

Ülkeler	Kanuna göre	Toplu iş sözleşmelerine göre
Birleşik Amerika, Kanada	40	36—40
Avusturalya, Yeni Zelanda	40	—
Fransa, Finlandiya	40	40
İngiltere	(¹)	40—44
Avusturya, Belçika	—	—
Danimarka, Islanda, Hollanda, Norveç	45	—
İsveç	45	44
İsviçre	46	44
Fed. Almanya	48	40—44
İtalya	48	44—46
Yunanistan, İspanya, Portekiz, Türkiye	48	—
Japonya	48	42—48

Fakat kapitalist ülkelerde gerçek iş süresi bu normlardan farklıdır.

İşleme sanayiinde iş haftasının ortalama süresi (saat hesabiyle)

Ülkeler	Yıllar						
	1950	1955	1960	1965	1966	1967	1968
Birleşik Amerika	40,5	40,7	39,7	41,2	41,3	40,6	41,0(¹)
Kanada	42,5	41,0	40,4	41,0	40,8	40,3	40,4(²)
İngiltere	45,7	46,4	48,0	47,0	46,0	46,2	46,2(⁴)
Federal Almanya	48,2	48,8	45,6	44,3	43,9	42,3	42,3(⁵)
Fransa	44,4	44,0	46,5	46,4	46,6	46,1	45,9(⁶)
İtalya	47,8	48,7	48,5	47,4	47,4	—	—
Japonya	48,0	48,4	47,8	44,3	44,6	44,8	42,9(⁷)

(¹) İngilterede hâlâ, erkeklerin iş gününü sınırlayan ulusal ölçüde bir kanun yoktur. İşletmelerde çalışan kadınların emeği haftada 48 saat, gençlerin emeği ise 44—48 saat olmak üzere kanunla tespit edilmiştir.

(¹) Eylül, (²) Haziran, (³) erkek işçiler, (⁴) Nisan, (⁵) Ocak, (⁶) Mart, (⁷) Temmuz.

Özellikle Fransa'da iş haftasının gerçek süresi normlu iş haftası süresinden çok daha uzundur. Öyle ki, 1968 yılı Temmuz ayında iş haftasının ortalama süresi, inşaat işlerinde 49,2, metal sanayiinde 45,4, gıda sanayiinde 46 ilâ 48, kimya sanayiinde 44,5, deri sanayiinde 43,5 saat idi.

İngiltere'de ve işçileri iş saatleri dışında çalıştırmayan geniş ölçüde uygulandığı memleketlerde ve emekçilerin tam süreli olmayan iş haftasına geçirildiği bazı ülkelerde de benzeri bir durum göze çarpmaktadır. Örneğin, İngiltere'de 1968 Ağustosunda işleme sanayiindeki işçilerden % 31,9'u ortalama iş haftası süresi dışında 8,5 saat fazla çalıştırılmıştır. Aynı zamanda tam süreli olmayan iş haftasında çalışan işçiler haftada ortalama 10,8 saatlik iş ücreti yitirmişlerdir. Japonya işleme sanayiinde iş günü dışında çalışma süresi 1965'de haftada 18,4, 1966'da 20,6, 1967'de 24,1 saat idi. Birleşik Amerika işleme sanayiinde 1968 yılı Eylül ayında işçi ve memurların % 19,3'ü haftada 36 saatten az, % 47,3'ü 35—40 saat kadar çalışmışlardır. Aynı tarihte bu sanayiindeki işçi ve memurlardan % 33,4'ü haftada 41 saatten, bunların % 19,7'si de 49 saatten fazla çalışmak zorunda kalmışlardır.

Emek verimliliği ve reel iş ücreti

Kapitalist sömürsünün şiddetlendiğini gösteren delillerden biri de, emek verimliliği temposu ile reel iş ücreti arasındaki dengesizliktir.

Resmi verilere göre, saat başına ödenen iş ücreti yaklaşık olarak emek verimliliği oranında artmıştır. Fakat tüketim maddelerinde, sağlık hizmetlerinde ve diğer alanlardaki fiyat artışlarıyla vasıtasız vergilerdeki artışlar ve işçilerin haftalık ya da yıllık iş saatlerinin sayısındaki değişimler gözönünde tutularak reel iş ücreti dinamiği incelenirse gerçek durum meydana çıkmış olur.

*İşleme sanayiinde emek verimliliğinin dinamiği (bir işçinin çıkardığı iş)
(1958 yılındakine oranla yüzde hesabıyla)*

Ülkeler	1960	1965	1966	1967	1968 (ilk yarısı)
B. Amerika	110	136	140	140	145
Kanada	106	135	137	139	145
Japonya	134	188	209	239	261
Fransa	110	138	149	156	—
Fed. Almanya	126	155	157	162	175
İtalya	118	154	172	179	189
İngiltere	110	125	128	130	138

*Tüketim malları fiyatlarında ve hizmet ücretlerinde artışlar
(1958 yılındakine oranla)*

Ülkeler	1960	1965	1966	1967	1968'in ilk yarısı
B. Amerika	103	109	112	115	119
Kanada	102	110	114	119	122
İngiltere	101	120	124	127	132
İtalya	101	129	130	136	138
Fransa	109	126	129	133	136
Fed. Almanya	102	119	122	125	126
Japonya	105	140	147	153	159

Fiyat artışlarını gösteren bu resmi verilere eleştirci bir gözle bakmak gerekir. Örneğin, Fransa ve Birleşik Amerika'daki ilerici sendika merkezlerinin yapılan hesaplara göre, resmi istatistik bazı dönemlerde fiyat artışları temposunu % 40-50 düşük göstermektedir. Buna rağmen resmi veriler bile, pahalılığın, nominal iş ücreti artışının önemli bir kısmını yuttuğu sonucunu çıkarmamıza yardım etmektedir.

Birleşik Amerika'da saat başına iş verimi artışı ve reel iş ücreti

Yıllar	Bir saatlik reel iş ücreti ⁽¹⁾	İşçinin bir saatte iş verimi	İş verimi artışına karşılık alınan reel iş ücreti
1960	100	100	100
1965	111	122	90,9
1966	114	125	91,2
1967	117	126	92,8

Hayat pahalılığının durmadan artışı, iş ücretleri artmayan işçi, memur ve müstahdemlerin geçimini olduğu gibi, emeklilerin, üniversite öğrencilerinin v.s. benzeri grupların durumunu zorlaştırmaktadır. Artan vergi yükünü, çeşitli kesintileri, işleme saatleri sayısındaki değişiklikleri hesaba katarsak geçim ağırlığı daha büyük ölçüde açıklık kazanır. Örneğin,

(¹) Vergilerdeki artışlar hesaplanmamıştır.

1966'da yıllık iş ücretine ortalama 300 dolar zam yapılan Amerikalı bir fabrika işçisi, vergilerle birlikte hayat pahalılığının da artması sonucunda 288 dolar kaybetmiştir (49 dolar artan federal gelir vergisine, 103 dolar sosyal sigorta aidatına, 21 dolar mahalli vergilere gitmiş ve 115 doları da hayat pahalılığı yutmuştur.) Bu süreçleri dikkate alan ilerici Amerikan ekonomistleri tarafından yapılan hesaplara göre, Birleşik Amerika işleme sanayiinde çalışan evli bir işçinin reel iş ücreti, 1966 ve 1967 yıllarında çoğalmak şöyle dursun, azalmıştır. Yine bu ekonomistlerin hesaplarına göre, bu yıllarda, ulusal gelirdeki genel artış % 12 olduğu halde, hazır konanların gelirlerinin oranı % 22 çoğalmış, emekçilerin geliri ise (nüfus artışından biraz fazla) sadece % 3 artmıştır. Amerika'da hayat pahalılığının % 4 artması ve vergi yükünün gittikçe ağırlaşması nedeniyle, bu eğilim, 1968 yılında da devam etmiştir.

Sömürünün şiddetlenişini gösteren benzeri bir süreç de 1965–1967 dönemiyle 1968 yılı başlarında Fransa'da da görülmüştür. Fransız emekçilerinin ortalama iş ücreti, «Ortak Pazar» ülkelerindeki en düşük iş ücretlerinden biriydi. 1967 yılında Fransız işçisi saat başına ortalama 3,48 frank aldığı halde, Lüksemburg işçisi 6,22, Federal Alman işçisi 5,5, Hollandalı işçi 4,75, İtalyan işçisi de 3,18 frank alıyordu. Fransa'da Mayıs–Haziran aylarında yeralan sınıf savaşları sonucunda çeşitli sanayi dallarında iş ücreti ortalama olarak % 13–18 oranında artmıştır. Fakat burjuvazi, bir sıra malların fiyatlarını ve hizmet ücretlerini yükselterek, vermek zorunda kaldığı tâvizlerin bir kısmını çok çabuk geri almıştır.

1967 yılında Federal Almanya'da emekçilerin reel geliri azalmış ve emek verimliliği sürekli olarak fazlaştığı halde işsizlik artmıştır. Federal Almanya hükümeti 1968 yılında vergileri yükseltmek, sosyal harcamaları v.s'yi azaltmak suretiyle bu eğilimi fiilen kuvvetlendirmiştir.

İngiltere hükümetince 1967 yılında sterling lirası değerinin düşürülmesi reel iş ücretlerinin azalmasına sebep olmuştur. Fiyat artışlarını, sosyal ihtiyaçlar için gerekli devlet harcamalarını azaltma, vergileri % 8 fazlalaştırma ve işçi ücretlerini kesin şekilde «dondurma» politikası izlemiştir. Son yıllarda, Fiyatlar ve Gelirler Ofisi, iş ücretlerinin resmi âzami ücret tâtifesi üzerine çıkarılmasını öngören toplu iş sözleşmelerinin uygulanmasını defalarca reddetmiştir.

Japonya ve İtalya'da işçiler, 1967 yılında nominal iş ücretlerine % 10–12 zam yaptırmaya muvaffak olmuşlardır. Fakat bu ülkelerde de tekeller tarafından izlenen üretimde kapitalist rasyonalizasyon politikası, fiyat artışları ve gelişmiş diğer kapitalist ülkelerdekine kıyasla iş ücretlerinde görülen büyük düşüklük, işçi sınıfının durumunda esaslı bir iyileşme olmasını engelleyen nedenlerdir. Japon ekonomisi 1966 yılındakine kıyasla yüksek bir tempoyla geliştiği halde, resmi verilere göre, Japonya işleme sanayindeki iş ücretleri Fransa'dakine oranla 1,5, Federal Almanya'ya göre 1,9 İngiltere'dekine kıyasla 3,3 ve Birleşik Amerika'ya nispetle 4,7 defa daha düşüktü.

Vergi yükü

Emekçilerin sömürülmesini şiddetlendirme araçlarından biri de, vergi cenderesini işletmektir.

gilerin ulusal gelirdeki payı İtalyada % 30, Federal Almanya ve Birleşik Amerika'da % 34,1 Fransa ve İngilterede % 35–35,5 arasında değişiyordu.

Viyetnam harbinin üç yılında
lerinden alınan gelir vergisi % 27,
mıştır.

Vergiye tâbi

sayısı 1967 yılına doğru 1958 yılına oranla iki kat artarak 4,3 milyondan 9 milyon kişiye yükselmiştir.

vergi kitlesindeki payı 1962–1968 yılları döneminde % 12,6'dan % 17,7'ye yükselmiştir. Kapitalist

% 9'dan % 7,6'ya düşmüştür.

meti, işçi ve memurlardan alınan vasıtasız vergileri üç kat artırmıştır. Biteviye artan vasıtalı vergiler de 1967 yılında malların satış fiyatlarında ortalama olarak % 20–25 oranında bir yükselmeye yol açmıştır.

ve vasıtalı vergiler, İngiltere'de emekçi gelirinin % 21,5–36'sını, Federal Almanya'da ise % 36'sını yutmaktadır.

Devletin elinde toplanan artık-değerin çok azı işçi sınıfının ihtiyaçları için kullanılmaktadır.

menfaatlerine uygun olan silâhlâhma yarışına harcanmaktadır.

Emekçilerin aile geliri ve asgari geçim

İşçi sınıfının ağır ekonomik durumu, iş ücretinin yetersizliği, en açık biçimi ile reel aile gelirinde ve «standart» aile bütçelerinde görünür. ailelerinin normal geçimi için gerekli asgari ücret, yani gelir seviyesi bunlarda kendini gösterir.

Birleşik Amerika'da şehir işçisinin aylığı ve «standart» aile bütçesi⁽¹⁾

Sanayi dalları	1959			1966		
	Haftalık ortalama gelir (dolar)	Haftalık «standart» bütçe (dolar)	Karşılık (%)	Haftalık ortalama gelir (dolar)	Haftalık «standart» bütçe (dolar)	Karşılık (%)
İmalat	88,3	118,0	74,8	112,3	177,0	63,4
Otomobil	111,4	118,0	94,4	147,2	177,0	83,2
Tekstil	63,0	118,0	53,4	82,1	177,0	46,4

(1) «Standart» aile bütçesi, erkek (ücretli işçi), kadın ve okul çağındaki iki çocuk olmak üzere 4 kişilik bir ailenin asgari geçimi hesaba katılarak Birleşik Amerika Çalışma Bakanlığı tarafından hazırlanmıştır.

Başka ekonomistlerin yaptığı incelemelere göre, işleme sanayiinde çalışan işçilerin aile geliri ile «standart» bütçenin ancak yüzde 83'ü karşılanabilmektedir.

Federal Almanya'da hayat pahalılığı, 1962 yılındakine oranla 1967'de % 14,4 artmıştır. İşçi ücretleri fonu 1967 yılında % 6,3 azalmış ve iş ücreti, aylık aile bütçesinin ancak % 87'sini karşılamıştır.

Fransa'da bellibaşlı sanayi dallarında çalışan işçilerin ortalama iş ücretleriyle asgari geçimin ancak % 80,2'si karşılanabiliyor. Fakat, bu ortalama rakamların ardında, gelirleri ortanın aşağısında olan sayısız ailenin daha acıklı durumu gizlenmektedir.

Emekçilerin ekonomik durumu, işçi ailesinin ev işletmelerinden ve çeşitli fonlardan sağladığı natürel geliri de kapsamına alan aile bütçesi ile daha belirgin hal almaktadır. Örnek olarak, Japonya için hazırlanmış bir aile bütçesini ele alalım.

Japonya'da, natürel gelirle ev işletmesinden sağlanan geliri de kapsayan aile geliri

	1956'da		1966'da	
	bin Yen	% hesabiyle	bin Yen	% hesabiyle
Genel gelir	44,2	100,0	110,4	100,0
Nakdi gelir	30,8	69,0	75,4	68,0
Bu arada aylık maaş	38,6	64,0	70,3	64,0
Ev işlerinden sağlanan nakdi gelir	0,6	1,3	1,9	1,7
Diğer gelirler	1,6	3,6	3,2	2,9
Diğer natürel gelirler	4,6	10,4	12,3	11,2
Ev işletmesinden sağlanan natürel gelir	8,8	20,6	22,4	20,3
Aile fertlerinin sayısı	4,47		4,05	
Ücretli işçilerin sayısı	1,46		1,54	

Çizelgede görüldüğü gibi, 1959–1966 yılları döneminde aile fertlerinin ortalama sayısında % 9,4 oranında azalma olduğu halde aile içindeki ücretli işçi sayısı 1,46'dan 1,54 kişiye yükselmiş, yani işçi ailelerinin kapitalistler tarafından sömürülme ölçüleri artmıştır.

Öte yandan, şu durum da dikkate değerdir: Japonya'da şehirlerdeki işçi ailelerinin nakdi gelirleri, tüm gelirlerinin % 70'inden bile azdır, bu arada, ailenin geçimini sağlayan kişinin ve aile fertlerinin aylık iş ücreti toplamı, gelirin ancak % 64'ünü teşkil etmektedir. Natürel gelir şimdi, tüm aile gelirinin % 31'ini geçmektedir, natürel gelirin yaklaşık olarak üçte ikisi ya da ailenin bütün gelirinin % 20'den fazlası ev işletmesi payına düşmektedir.

Son yıllarda genellikle gelişmiş kapitalist ülkelerde emekçi yığınlarını sömürü süreci yeniden şiddetlenmiştir. Burjuva devletleri, kapitalistlerin kazanç ve kârlarını artırmak ve emekçilerin reel iş ücretlerinin çoğaltmasını sınırlandırmak için bilimsel-teknolojik ilerlemeden geniş ölçüde yararlanmaktadırlar.

IV. İşçi sınıfının sosyal ve sosyal-hukuksal sorunları

Sosyal sigorta

İşçi sınıfı, gelişmiş kapitalist ülkelerde yürüttüğü uzun ve çetin mücadelelerin sonucu olarak işverenleri ve burjuva devletini, sosyal sigorta fonlarının finanse edilmesine katılmaya mecbur etmiştir. Fakat gelişmiş bütün kapitalist ülkelerde işçi ve memurlar hâlâ aylıklarından büyük miktarda sigorta aidatı ödüyorlar. Son yıllarda kesintiler durmadan artıyor. Görünüşe göre bu artış devam edecektir. Uluslararası Emek Teşkilatı tarafından yayınlanan verilere göre, sosyal sigorta fonları genel yekûnunun % 17'den % 57'yi bulan kısmını emekçilerin doğrudan doğruya ödediği sigorta aidatı teşkil ediyor.

Kapitalist ülkelerde emeklilik yaş haddi de çok yüksektir. Birleşik Amerika, Federal Almanya ve İspanya'da erkek ve kadınlar için 65, İngiltere, Avusturya ve Belçika'da erkekler için 65, kadınlar için 60, Kanada, İsveç ve İzlanda'da erkek ve kadınlar için 67, Norveç'te ise erkek ve kadınlar için 70 yaştır. Emek gerginliğinin artması dolayısıyla işçi ve memurların çoğu, emeklilik çağına gelmezden çok önce çalışma gücünü yitiriyorlar. (Meselâ Batı Almanya'da işçilerin % 40–50'si emeklilik maaşı yaşına gelmeden, bu haktan yoksun olarak işlerini terketmek zorunda kalıyorlar.)

Şimdiye dek hastalık, hatta iş kazası hallerinde emekçilere çalışmadıkları bütün süre için yardım yapılması garanti edilmemiştir. Genellikle, hastalık süresinin ilk üç-yedi gününde para yardımı yapılmıyor, uzun süren hastalık hallerinde ise emekçi iyileşmezden çok önce yardım kesiliyor. Mecburi işsizlik hallerinde de benzeri sınırlayıcı süreler uygulanıyor.

Sosyal sigorta fonları, emekçilere baskı yapmak için kullanılıyor. Grev ya da lokout yüzünden işten atılan veya işverene karşı geldiği için işten kovulan işçi, müstahdem ve memurlar, işsizlik yardımı hakkından yoksun ediliyorlar.

Emekçiler, sosyal sigorta aidatını muntazam ödeseler bile, hastalık hallerinde ek tedavi masraflarından kurtulamıyor, iş kazalarından sonra tam sigorta yardımı alamıyor. Doktorların ve sağlık personelinin maaşları, hastanede geçirilen süre için yatak, ilaç, yemek v.s. masraflarına ödenen paralar emekçilerden toplanıyor. Son yıllarda bu kesintilerin tutarı İngiltere, Japonya ve daha birçok kapitalist ülkede artmıştır.

Pahalıya malolan özel sigorta hizmetlerine başvurmak zorunda kalan emekçilerin sayısı gitgide artıyor. Asgari geçim olanaklarından yoksun birçok emekli ailesi, çalışamaz durumda bulunan kişiler, işsizler, bu yüzden, hiç denilecek kadar az sözde «sosyal» yardıma başvuruyorlar ki, bu «yardım» da, ailenin geliri, insan onurunu kırıcı bir kontrolden sonra yapılıyor.

Sağlık ve eğitim

Çağdaş sağlığı koruma olanaklarından yararlanmak, emekçilerin oldukça büyük bir kısmı için gerçekte imkânsız olmakta devam ediyor. Kapitalist dünyasının en zengin ülkesinde bile, resmî verilere göre, ağır hastalıkların dağılımının gösteren çizelge ile en yoksul halk yığınlarının yoğun olarak bulundukları yerlerin çizelgesi arasında tam bir benzerlik vardır. Birleşik Amerika'da yıllık geliri 2.000 dolardan az olan ailelerde her üç kişiden biri, 7.000 dolardan fazla yıllık gelire sahip bulunan ailelerde ise her on üç kişiden biri müzmin hastalıklardan ıstırap çekiyor. Birinci gruptan 45–64 yaşları arasındaki erkekler her yıl 50 işgünü, ikinci gruptakiler ise 14,3 işgünü kaybediyorlar. Birleşik Amerika'da zenciler arasındaki çocuk ölümü, beyazlar arasındakine kıyasla 2 kat fazladır, doğum sırasında ölüm oranı 4 kat, pnevmoni ve gripten ölüm vakaları ise 2 kat daha çoktur. Halkın en yoksul tabakaların ömür süresi, orta tabakaların ömür süresinden % 10 daha az olduğu halde, ıstırap ve hastalıklar sonucunda uğradıkları kayıplar da bir hayli fazladır.

Sağlık hizmetlerine ödenen ücretlerdeki artışlar, gıda maddeleri fiyatlarında ve çeşitli hizmet ücretlerindeki artışları geride bırakmaktadır. Bazı ülkelerde bu artış temposu, iş ücretlerindeki artıştan daha fazladır. Nü York hastanelerinde 10 günlük tedavi için 1960 yılında 560 dolar, 1966 yılında yaklaşık olarak 842 dolar, 1968 yılında ise hemen hemen 1.000 dolar ödeniyordu. Bu para yetişkin Amerikalılardan çoğunun yıllık gelirin dörtte üçünü teşkil ediyor. 4 ilâç kumpanyası arasında taksim edilmiş bulunan hastane ilâçları pazarı en çok kazanç sağlayan ticaret alanlarından biridir.

Kapitalist toplum, muazzam ölçüde doktor, sağlık memuru, orta eğitilmiş sağlık personel kadrosu, hastane yatağı ve tedavi servisi sıkıntısı çekmektedir. Gelişmiş kapitalist ülkelerde tüm ihtisaslardaki doktorların sayısı 1966 yılında Birleşik Amerika'da 351,3, Japonya'da 137,3, Federal Almanya'da 109,6, İtalya'da 81,2, İngiltere'de 74,4, Fransa'da 71,9 idi. Aynı yıl Sovyetler Birliğinde 555.000 doktor vardı. Kapitalist ülkelerde doktorlar, halkın en zengin tabakalarının yaşadığı bölgelerde toplanmıştır. İngiltere'de 1967 yılında 468 bin hasta yatağı vardı, bunların % 45'i XIX. yüzyılda yapılmış hastanelerde bulunuyordu. Hastahane tedavisi olabilmek için 540 bin İngilizin sıra beklemesi gerekiyordu. Birleşik Amerika'da 1966 yılında bir milyondan fazla hasta yatağı yetersizliği vardı, ayrıca sağlık

servisleri ve personel yetersizliği yüzünden sadece iki milyon ruh hastasının tedavisi rededilmişti. Fransa'da (Paris bölgesinde) hastahanelerin çoğu ortalama 70 yıl önce yapılmıştır. Birçok kapitalist ülkede hastahanelerin köhne bir durumda bulunması ve devletin sağlığı koruma işlerinde sözüm ona «ekonomi yapması», hasta yatağı sayısının azalmasına yol açmaktadır.

Sağlık işlerinde özel kapitalist organizasyon şeklinin uygulanması, mevcut sağlık kadroları ve sağlık tesislerinin etkinliğini hızla azaltmakta, hastalıkları önleyici tedbirleri sınırlandırmaktadır. Bu organizasyon şekli aynı zamanda uzman doktorları birbirinden uzaklaştırmakta ve sağlık tesislerini sadece halkın en zengin kısmına hizmet etmek için bir yerde toplamaktadır. İngiltere'de devletin sağlık yardımı sistemi, emekçiler aylıklarından muntazam olarak sağlık aidatı ödedikleri halde, hastalık hallerinde devletin sözde «ekonomi» politikası yüzünden gerekli yardımı alamadıkları için, reel önemini yitirmektedir.

Gelişmiş kapitalist ülkelerde eğitim organizasyonu da sınıfsal toplumun damgasını taşıyor. Yüksek, hatta orta dereceli uzmanların son derecede yetersiz oluşu ile birlikte (meselâ Fransa'da doktor ve eczacılar ihtiyacın ancak % 68,9'unu, dil bilginleri % 61,4'ünü, mühendisler 49,5'ini, hukukçu ve ticaret uzmanları da memleket ihtiyacının sadece % 24,7'ini karşılamaktadırlar) işsizlikten en çok ıstırap çeken halk tabakaları en az eğitim olanağına sahiptirler. Birleşik Amerika'da 25 yaşından yukarı zencilerin yüzde 18,6'sı okur-yazar değildir. (Beyaz nüfusun da % 5,8'i okuma-yazma bilmemektedir.) Her on zenci çocuğundan yalnız bir tanesi, Birleşik Amerika okullarındaki ırkçılık barajlarını aşmaya muvaffak olmaktadır. İtalya'da ise okuma-yazma bilmeyenler, nüfusun % 12'sini teşkil etmektedir.

Yüksek okullarda öğrenci sayısı artmasına rağmen, üniversite öğrencileri arasında işçi aileleri çocuklarının oranı azdır. Bu oran Federal Almanya'da sadece % 5, Fransa'da (köylü çocukları dahil) % 15, Belçika'da % 14, İtalya'da 15,3, İngiltere'de % 25'tir. Ücretle çalışan memur ve aydınların çocukları biraz daha iyi durumdadır: Belçika'da üniversite öğrencilerinin % 54'ünü, Federal Almanya'da % 53'ünü, İtalya'da % 39'unu, İngiltere'de % 30'unu bunlar teşkil etmektedir.

Öğrencilerin çoğu, öğrenim döneminde daima iş aramak zorundadırlar. Meselâ Japonya'da üniversite öğrencilerinin yarısı, Fransa'da yaklaşık olarak % 44'ü çalışmak zorunda kalmaktadır. Bu ülkelerdeki öğrencilerin % 30'dan % 57'ye varan kısmı geçim zorluğu sebebiyle, öğrenimlerini terketmekte, daha büyük bir kısmı da borçlanmaktadır.

Öğrenim müesseselerinde büyük ölçüde dersane, anfi, ders araç ve gereçleri, öğretim üyesi ve para yetersizliği hissedilmektedir. Devlet bütçelerindeki eğitim harcamaları gayet azdır. (Japonya'da bütçenin % 5,3'ü, Birleşik Amerika'da % 5,1'i, Hollanda'da % 4,9'u, İsveç'te % 4,8'i, Fransa'da 3,2'si, Federal Almanya'da % 3,0'ü öğretim payına düşmektedir.)

Üniversite öğrencilerinin, içinde bulundukları durumun iyileşmesi ve öğretimde reform yapılması uğrunda yürüttükleri savaş, gitgide daha sert şekiller almakta, nitelik ve yünü bakımından proletaryanın sınıf mücadelesine yaklaşmaktadır.

Konut koşulları

İnşaat sanayiinin gelişmesine ve şehirlerin hızla büyümelerine rağmen, konut sorunu son derece güç bir problem olmakta devam ediyor. Batı Almanya'da ve kapitalist dünyasının diğer bölgelerindeki şehirlerde bulunan eski, gayri sıhhi binaların tüm konut fonundaki nispi payı çok fazladır. Ev kirası, işçi gelirinin dörtte birinden üçte birine kadar olan kısmını yutuyor.

Birleşik Amerika'da eski konutların sayısı 1960 yılında 9 milyon 300 bindi. O zamandan beri durum genellikle değişmemiştir. Dahası var: Büyük kantlerde (Nü York, Los Ancelos ve diğerlerinde) gecekondulu mahallelerinin genişlediği görülüyor. Yoksullar için yeni evler yapılmıyor. Amerikalı uzmanların hesaplarına göre, Birleşik Amerika kentlerinde bulunan bütün gecekonduların yıkılması ve yerlerine modern konutlar yapılması için, beş yıl boyunca milli gelirin % 10'unun, yani yaklaşık olarak 283 milyar doların harcanması gerekiyor. Durum böyle iken, Amerikan hükümeti sadece 1962–1968 yılları döneminde harpçi amaçlar için 395 milyar dolar harcamıştır, bu, bütün gecekonduların ortadan kaldırılması için lüzumlu paradan 1,4 kat fazladır.

İngiltere'deki konut fonunun yarısından fazlasını 50 küsur yıl önce yapılmış binalar teşkil ediyor. Eski evlerin çoğunda çağdaş düzen yoktur ve bunların bir kısmında oturmak bile tehlikelidir.

Resmi verilere göre, Fransa'da 15 milyonu aşkın vatandaş, yani halkın üçte birine yakın bir kısmı, konut sıkıntısı çekiyor veya konut şartları islahaya muhtaç bir durumda bulunuyor. Bu ülkede yılda 400 binden biraz fazla apartıman dairesi yapılıyor. (1968 yılının 8 aylık döneminde konut inşaatı % 4 azalmıştır.) Yalnız şimdiki konut ihtiyacının karşılanabilmesi için 12 yıl kadar bir zamana ihtiyaç vardır.

İtalya'da konut inşaatı bunalımı yıllardır devam ediyor ve inşaat yıldan yıla azalıyor. Bu arada, ülkede 21 milyon odalık konut yetersizliği hissediliyor. Konut inşaatında emekçiler için ucuz mesken payı, 1967–1968 yılları döneminde sadece % 4 idi, oysa hükümet planında bile bu payın % 25 olması öngörülüyordu.

Japonya'da nüfus başına düşen inşaat harcamaları, Fransa ve Federal Almanya'ya kıyasla iki kat, Birleşik Amerika'ya oranla da beş misli daha azdır.

Birçok ülkede ev kiralalarını «donduran» kanunlar yürürlükte olmasına rağmen, kira artışları hızlı bir tempoyla devam ediyor. Kiraların son derece yüksek olması nedeniyle, ev ve apartman dairelerinin önemli bir kısmı kiralanmıyor. (Bunların sayısı İtalya'da 300 bin, Federal Almanya'da 250 binden fazladır.)

İş kanunları

İş koşulları ve sendika haklarıyla ilgili kanunlar konusunda, işçi sınıfı ile tekelci burjuvazi arasında çetin bir savaş yürütülüyor.

Birçok ülkelerde, kapitalist devlet ve tekeller birleşik bir cephe halinde sendikaların haklarına karşı saldırıya geçtiler. İngiltere'de 1966 yılında yürürlüğe giren «fiyat ve gelir» kanunuyla sendikaların serbest toplu iş sözleşme yapma hakları bir hayli kısıtlandı. İşçi Partisi hükümeti, 1968 yılı sonuna doğru, gayri resmi denilen grevleri fiilen yasaklayan ve grev yöneticilerini ceza sorumluluğu ile tehdit eden bir kanun tasarısı hazırladı. Bu grevler, İngiltere'de yapılan bütün grevlerin yaklaşık olarak % 90'ını teşkil ediyor.

Birleşik Amerika, Kanada, Avustralya, Japonya ve diğer ülkelerin hükümetleri yürürlükte bulunan işçi aleyhtarı kanunları sendikalara karşı savaşta kullanıyorlar. Birleşik Amerika'da Concon hükümeti, 1967-1968 yıllarında yer alan emekçi grevlerini yozlaştırmak için gerici Taft-Hartli kanununu birçok defa uygulamıştır. Japonya Devlet Demiryolları İdaresi 1968 yılı Mayıs ve Eylül aylarında grevcilere karşı işçi aleyhtarı kanunları uygulayarak, işten atma, tensikat, iş ücretlerini azaltma gibi çeşitli baskı yollarına başvurmuştur. Ulaştırma işçileri ve çeşitli kategorilerdeki emekçiler de benzeri baskı şekilleriyle karşılaşmışlardır.

Bazı ülkelerde işçilerin savaşçı proletarya örgütleri yönetiminde yürüttükleri sürekli mücadele, 1967-1968 yıllarında sendikal hakların genişlemesini sağlamıştır. İtalya'da bir sıra ekonomi dallarında çalışan emekçiler, işletmelerdeki sendika komitelerinin toplu sözleşmelerde işçi haklarını belirleme yetkisini de kabul ettirmişlerdir. Fransada 1968 yılı Mayıs ve Haziran aylarında yapılan genel grev sonucunda hükümet, işletmelerdeki sendikaların haklarını tanımak zorunda kalmıştır. Emekçilerin bu alandaki isteklerini kısmen yerine getiren kanun, 1968 yılı Aralık ayında Fransa Milli Meclisi tarafından kabul edilmiştir.

Bir sıra kapitalist ülkede emekçilerin baskısı altında, işverenlerin işçiyi işten atmak v.s. gibi keyfi hareketleri kısmen olsun sınırlandırılmıştır. Böyle kanunlar, İngiltere, İrlanda, Fransa ve başka ülkelerde kabul edilmiştir.

Gelişmiş kapitalist ülkelerdeki işçi sınıfı, ekonomik ve sosyal durumunun iyileştirilmesi için çetin bir mücadele yürütmektedir. İşçi sınıfı, bu savaşta, grev hareketinin geliştirilmesinde, saflarındaki birlik ve bütünlüğün güçlendirilmesinde 1968 yılında büyük başarılar kazanmıştır. Emperyalizmin doğurduğu ekonomik ve politik depremler, milyonlarca emekçinin tekelci-devlet kapitalizmine karşı, hayati hakları, sosyal ilerleme ve sosyalizm uğrunda yürüttükleri sınıf savaşlarının daha fazla şiddetlenmesine yol açmaktadır.

Birlik ve ötesi

Danimarka Komünist Partisinin XXIII. Kongresinden notlar

Knut Yespersen

Danimarka Komünist Partisinin XXIII. Kongresi, 14–16 Şubat 1969 günleri arasında, Kopenhag şehrinin en işlek yerindeki Danimarka Parlamentosu binasında yapıldı.

Kongre, gerek Danimarka'nın siyasi hayatında, gerekse uluslararası komünist hareketi içinde büyük yankılar uyandırdı. Basın ve radyolarda Kongre ile ilgili haber ve yorumlara geniş yer verilmiş olması bunun açık bir delilidir. 17 komünist ve işçi partisinin delege göndermiş olması da kongrenin önemini göstermektedir. Şu ülkelerin Komünist ve işçi partileri kongrede temsil edilmişti: Sovyetler Birliği, Viyetnam, Almanya, Belçika, Bulgaristan, Çekoslovakya, Finlandiya, İspanya, İsveç, Yunanistan, Güney Viyetnam Ulusal Kurtuluş Hareketi. Danimarka hükümeti, Alman Birleşik Sosyalist Partisi temsilcilerinin Kongreye katılmalarına müsaade etmedi.

Kongre'de Parti Merkez Komitesinin hesap raporu ile «Yeni demokratik özgürlükler», «İşçi sınıfının ve solcu güçlerin birliği» ve «Danimarka'da sosyalizme giden yol» başlıklı raporlar incelenmeye sunuldu. Bunlardan başka, politik ve örtütsel sorunlar görüşülerek karara bağlandı. «Solcu güçlerin demokrasi ve sosyalizm yolu» başlıklı bir program deklârasyonu kabul edildi.

Burjuva basını da Kongreyi büyük bir ilgi ile izliyordu. Çünkü bunlar, komünistlerin bölünecekleri, Partinin, Marksizm-Leninizm öğretisinden ayrılacağı umuduna fazlaca bel bağlamışlardı. Düşmanlarımız, Danimarka Komünist Partisine karşı mücadelelerinde bundan on yıl önce kazandıkları sonuçları hatırlayarak, yeni, fakat boş ümitlere kapılıyorlardı. Lâkin, büyük bir hayal kırıklığına uğradılar. 200'e yakın delege arasından yalnız üç kişi rapor aleyhinde oy verdi; program deklarasyonu oybirliği ile kabul edildi; yeni Merkez Komitesi seçimi de Parti yönetimine tam bir güvenin mevcut olduğunu ortaya koydu. Kongrede şu cihet de oy birliği ile belirtildi: Marksizm-Leninizm ve sosyalist enternasyonalizm, Parti politikasının sarsılmaz temelidir.

Partinin birlik ve beraberlik içinde bulunmasının önemi son derecede büyüktür. Çünkü Danimarka'da işçi hareketi içinde ve politik güçlerin sol cephesinde durum hiç de gıpta edilecek gibi değildir. Sol güçler parçalanmıştır ve çeşitli görüşler vardır. Bundan on yıl önce Danimarka Komünist Partisinin parçalanması sonucunda kurulan Sosyalist Halk Partisinde de ayrılmalar olmuştur. Yine aynı dönemde kurulan «Sol sosyalistler» Partisi bir daha parçalanmıştır. Politik hayata hâkim olmak sevdasına kapılan bir takım küçük gruplar da yaşama gücünden yoksundurlar. Sosyal Demokrat Partisiyle Sosyalist Halk Partisinin meydana getirdiği «işçi çoğunluğu» hükümetinin 1966–1967 yıllarında izlediği politikanın ve «yeni hükümetin, 1968 yılı Ocak ayında sağ kanat partileri tarafından kurulmasının yarattığı hayal kırıklığı bu karışık gidişi daha da karıştırmıştır.

Kongrenin en başta gelen ödevi, işçi sınıfı ve ilerici güçler için tehlikelerle dolu olan bu durumun olumlu yönde değişmesini sağlayacak bir çıkar yol bulmaktır. Bu karmaşık ve güç durum, söz kalabalığı ve basit metotlarla değiştirilemezdi, amaca uygun, fedakârca çalışmak lâzımdı.

Kongre, mevcut durumun ulusal ve uluslararası nedenlerini araştıran tahlilinde şu gerçekleri ortaya koydu: Danimarka'da işçi sınıfının ve sol güçlerin sahip oldukları olanaklar ve mücadeleleri sırasında karşılaştıkları güçlükler, çağdaş tekelleri-devlet kapitalizminin gelişmesindeki genel eğilimleri yansıtmaktadırlar. Artık, İkinci Dünya Harbinden sonraki yüksek konjoktürlü dönemden farklı yeni bir devreye girmiş bulunuyoruz. Şimdiki devrenin karakteristik özelliği, her ülkede olduğu gibi, uluslararası arenada da sınıf mücadelesinin gitgide şiddetlenmesidir. Bu koşullar, mevcut düzeni değiştirme isteklerini artırmakta ve bu alanda yeni arayışlara yönelen güçlerin protestolarına yol açmaktadır.

Bugünkü durumda, irticanın ve emperyalizmin bölücülük faaliyetini etkisiz bırakmak, birliği kuvvetlendirip barış ve demokrasiyi korumak, işçi sınıfının en başta gelen ödevidir. Ve o, bu yönde büyük bir sorumluluk taşımaktadır. Bu yüzden, henüz zamanı iken, sol güçlerden, gayretlerini birleştirmeleri ısrarla istenmektedir.

Bu birlik hangi temeller üzerinde kurulmalı? Kongre deklârasyonunda bu konuda şöyle deniliyor: «İşçi hareketi ve sol güçler, önceleri olduğu gibi şimdi de şu iki doğrultudan birini seçmek zorundadırlar: ya, iktidarı ellerinde bulunduran büyük sermayeye boyun eğeceklerdir, yahutta, kazandığı mevzilerden yararlanarak, emekçi halkın aktif desteği sayesinde, onların çıkarlarını korumak, toplumu ta temelinden yenileştirmek ve sınıflar arasındaki oranı işçi sınıfı lehine değiştirmek için, büyük sermayeyi egemenlik mevkiinden atacaktır.»

İdeoloji alanındaki görüş ayrılığı ortak çalışmalara engel olmamalıdır. Kongre deklârasyonunda bu hususta şöyle deniliyor:

«Görüşlerimizde ve ideolojik kavramları anlayışımız arasında farklar var. Bu, önemli bir sorundur. Gelin, bunları tartışalım da, görüşlerimiz iyice aydınlansın!

Bu suretle birleştığımız noktalar da aydınlığa kavuşmuş olacaktır. Aktif birliğimiz, hangi konre ödevleri kapsayacaktır? İşte bunu anlayalım.»

Kongre, komünistler tarafından yapılan teklifleri ve onların ideolojik görüşlerini değerlendirdi, bütün sol güçlerin ortak ödevlerinin genel çizgilerini ortaya koydu.

Enternasyonal dayanışmanın önemi

Kongre, uluslararası durumdaki gelişmelerin en önemli yeni özelliklerini ve kapitalizmin iç bunalımının bellibaşlı alâmetlerini belirtti. Merkez Komitesinin raporunda şöyle deniliyordu: «NATO'nun ülkemizdeki egemenliğine karşı yürütülmekte olan mücadelede milli ödevlerin çözümü özel bir önem kazanmıştır. Partimiz, bu milli meselenin çözümünü, enternasyonal dayanışmanın kuvvetlendirilmesine sıkı sıkıya bağlamaktadır. Neden?

Çünkü, işçi sınıfının, her ülkede zafere ulaşabilmesi için, uluslararası arenadaki sınıf savaşına ve Amerikan emperyalizmine ve onun global stratejisine karşı mücadeleye aktif olarak katılması lâzımdır.

Enternasyonalizm, işçi sınıfının her ülkede zafere ulaşabilmesinin tek sağlam güvencesidir. Son elli yıllık gelişme bunu doğrulamıştır. Zamanımızda yeryüzünde kuvvetler oranı değişmiştir. Sovyetler Birliği'nin sosyalizmi kurması dünyada milyonlarca insanın kurtuluşuna yardım etmiştir. SSCB'nin teknolojik, ekonomik ve moral güçlerinin hızla büyümesi sayesinde sömürgeciliğin ezilmesi ve «üçüncü dünya»daki eski sömürgelerin kölleri önünde yeni yolun açılması mümkün olmuştur. Sosyalizm, dünyanın yüzünü değiştirmiştir. Fakat, bu, enternasyonal sınıf savaşının zayıfladığı ve emperyalizmin kaba kuvvet kullanarak tarihin gidişini durdurma olanaklarının yok edildiği anlamına gelmiyordu.

Emperyalizm özellikle şimdi tarihin gidişini yavaşlatmak için çılgınca çabalar harcıyor. Emperyalizmin barış ve ulusal kurtuluş güçlerini darbe indirir ve her yerde uluslararası gerginlik artırıyor.»

Bu bakımdan, Viyetnam'la dayanışma halinde bulunmak, Batı Almanya emperyalizmini saldırganlık amaçlarından vaz geçmeye zorlayıcı eylemlere katılmak, NATO'nun ortadan kaldırılması ve Avrupa'da kolektif güvenlik sistemi kurulması için mücadele etmek, Partinin önemli vazifeleri arasındadır.»

Çekoslovakya Sosyalist Cumhuriyetindeki olaylar dolayısıyla son zamanlarda uluslararası komünist hareketi içinde yapılmakta olan tartışmalar da kongrede yankılar uyandırdı. DKP MK'nin raporunda, geçen yılın Ağustos ve Ekim aylarında yine bu olaylar dolayısıyla yayınlanan bildiri hatırlatılmakta ve şöyle denilmekteydi: «Tekrar beyan ediyoruz ki, bu

olaylardaki görüş ayrılıkları, bizimle sosyalist ülkeler arasında veya bizimle diğer komünist partileri arasında anlaşmazlıklar yaratmamalıdır.»

Kongre, Çekoslovakya Sosyalist Cumhuriyeti'ndeki sosyalist güçlerin kendi ülkelerinde sosyalizmi güçlendirme ve geliştirmeye muvaffak olacaklarına, bütün anti-sosyalist eğilimleri bertaraf edeceklerine inandığını belirtmiştir. Uluslararası komünist hareketinin Marksizm-Leninizm temelleri üzerinde gelişeceğine güveni bulunduğunu ortaya koyan Kongre, uluslararası danışma konferansına, «komünist hareketinin ideolojik birliğini daha fazla kuvvetlendirme yolundaki çalışmalarında başarılar» dilemiştir.

Partinin ideolojik tutumu

Kongrenin belgelerinde, genellikle, politik güçlerin sol kanadında yapılmakta olan tartışmalar sırasında ortaya çıkan bellibaşlı ideolojik sorunlara geniş yer verilmiştir. Kongre bildirisinde şöyle denilmektedir: «Komünistler, bütün ideoloji faaliyetinin sadece günlük politika çerçevesi içinde daraltılmasına ve gerçeğe aykırı ütopyalara karşı olduklarını, ona giden yollar arasında sıkı bağlar bulunduğunu sık sık belirtmişlerdir.»

Aynı bildiriye, toplumu geliştirmekle güdülen amacın sosyalizm ve komünizme ulaşmak olduğu, sosyal ilerlemenin ancak hem ekonomi ve politik, hem de ideoloji alanlarda yürütülen sınıf savaşı yolu ile gerçekleştiği anlatılmakta ve şöyle denilmektedir: «Sosyalizme geçiş, toplumda iktidarın tek el sermayesinden koparılıp emekçi halkın eline geçmesi demektir.»

Daha iyi yaşama koşulları yaratmak, demokratik haklar kazanmak, barışı ve ulusal bağımsızlığı korumak için yürütülen savaşlarla sosyalist devrime varılır. Bu yüzden, «Danimarka'da işçi hareketiyle ilerici hareketin gelişmesi sürecinde meydana gelen politik gelenekler ve diğer halk gelenekleri, ülkemizde sosyalizmin biçimlenmesi ve sosyalizme geçiş dönemindeki ödevlerin çözümü üzerinde etkili olacaklardır. Bir partinin mevcudiyeti, açık tartışmaların genişlemesi, parlamentonun politik konuları çözümlleyen bir merkez halini alması, çoğunluğun hizmetindeki demokratik düzene saygı gösteren azınlığa da özgürlük verilmesi, yukarıda söz konusu olan etkiler kapsamına girmektedir.»

Deklârazyonda, zamanımızda, sosyalizme barış yolu ile geçişi sağlamak için yeni olanaklar yaratıldığı belirtiliyor. Dünyanın önemli bir bölümünün sosyalist toplum içinde bulunması ve sosyalist devletlerin emperyalistleri gemleyici bir güç haline gelmeleri, aynı zamanda dünya yüzünde geniş halk yığınlarının sosyalist cephenin desteğine güvenerek eylemlerini gitgide artırmaları, bu olanakların bellibaşlılarıdır. Deklârazyonda şöyle deniliyor: «Komünistler sosyalizme barış yolu ile geçmek için çaba harcıyorlar. İrtica, zora başvurursa, elbette ki, aynı savaş metotları ile karşılık görecekler.»

Deklârasyonda, sosyal yenileşme savaşında işçi sınıfının öncü rolü doğ-
rulanmakta ve: «Bu rolün küçümsenmesi, zamanımızda yürütülen savaşın
çığından çıkmasına (dezorganize olmasına) yol açar» denilmektedir.

Parti, işçi sınıfının mevzilerinde bulunmaktadır ve aynı yönde yürümek
isteyenleri birleştirerek, işçi sınıfının çıkarları ve sosyal hedefleri uğrun-
daki mücadeleye devam etmek azmindedir. Marksizm-Leninizm prensiple-
rine dayanan parti, bu sağlam ideoloji prensiplerinin temeli üzerinde
eylemde bulunmakta ve politik doğrultusunu belirlemektedir.

Deklârasyon şöyle sona eriyor: «Marksist-Leninist parti, gelişme yönünü
belirlemesine olanaklar sağlayacak şekilde çalışmalıdır. Bunun demokrasi
mücadelesinde ve sosyalizm alanında gerçek başarıların kazanılmasında
son derecede önemli olduğunu tecrübeler ortaya koymuştur. Komünistler,
kendi inançlarını yaymak ve partiyi güçlendirmek için durmadan çalışma-
lıdır.»

Fakat, bu da yeterli değildir. Mevcut durumu değiştirebilmek için, yığın-
ları, önde duran ödevler etrafında birleştirip harekete geçirmek ve top-
lumu yenileştirecek güçleri yaratmak lazımdır.

Sol güçlerin yolu

Kongre'de yapılan tartışmaların çoğu, bu yenileştirici itici güçlerin ge-
lişmesiyle ilgili aktüel problemler üzerinde cereyan etti. Tartışmalar
sonunda, Danimarka halkı arasında da, kendi çıkarlarını korumak için
savaşınların gitgide artmakta olduğu sonucuna varıldı.

Kongre'nin yapıldığı günlerde, kolektif sözleşmelerin yenilenmesi ko-
nusu üzerinde işçilerle işverenler arasında artan çelişkiler birhayli ger-
ginleşmişti. Kongredeki tartışmalara katılan delegelerden çoğu, sendika
hareketinin savaş ödevleri üzerinde önemle durdular. Şunu da belirtelim
ki, son yıllarda komünistler, sendikalarda, şimdiye kadar görülmemiş
derecede kuvvetli mevziler kazanmışlardır. Kongrede iş pazarındaki kötü
durumla ilgili özel bir deklârasyon kabul edilmiştir.

Öğrenci ve üniversite gençliği ve ülke çapındaki gençlik hareketi saye-
sinde aktüel bir nitelik kazanan öğrenim problemi üzerinde de kongrede
geniş ölçüde ve dikkatle duruldu. Demokratik öğretim sistemi program
tasarısı olumlu karşılandı. Bir öğretim konferansı toplanması ve bu tasa-
rının bu konferansta son şeklini alması kararlaştırıldı. Kültür meseleleri de
ele alındı.

Şu veya bu alanda yapılan ortak eylemler sırasında birçok sorunlar
ortaya çıkıyor. Birleşme uğrunda mücadele ederken, gerek sektörler akı-
mının, gerekse sağcı oportünizmin yarattığı tehlikeleri hiçbir zaman göz-
den uzak tutmamak lazımdır. Kongredeki tartışmalar sırasında ortak
ödevlerin gerçekleştirilmesinde eylem birliği yapılmasının, daha geniş bir
cephede ilerlemek için koşullar yarattığı belirtildi.

Viyetnamla dayanışma hareketinin geliştirilmesinde de böyle sorunlar

ortaya çıktı. «Bombardımanlar durdurulsun!», «Amerika, Viyetnam'dan çık!», «Viyetnam halkına yardım edelim!», «Viyetnam Demokratik Cumhuriyeti ve Halk Kurtuluş Cephesi resmen tanınmalıdır!» şiarları, son yıllarda Danimarka'da son derecede yaygın bir hal aldı. Ve bu hareket, Danimarka hükümetini, Birleşik Amerika'yı kayıtsız şartsız destekleme politikasında değişiklik yapmaya zorladı.

Bu da, Viyetnam halkına yapılmış değerli bir yardım demekti. Kongrenin politik kararnamesinde şöyle denilmektedir: «Komünistlerin ödevi, belirli amaçlar uğrunda mücadele eden geniş halk yığınları hareketinin politik ve ekonomik dayanışmasını desteklemektir.»

Kongre, bundan sonra, Danimarka'daki eylem ve hareketin politik gelişmeler üzerinde sonuç belirleyici etki yapacak bir güc haline dönüşmesi sorununu inceledi. Komünistler, «ilk aşamada, Danimarka politikasında egemen olan sağcı kuvvetlere solcu politika ile karşı koyacak sol güçleri yaratmak» lâzım geldiğini belirttiler. İç ve dış politikanın aktif surette demokratikleştirilmesi hedefini güden bu «solcu politika» programını komünistler, bir ultimatom olarak değil, sol cephe ile tartışma temeli olarak öne sürdüler. «Solcu politika», NATO'daki tekel ve militaristlerin saldırısı karşısında halkın çıkarlarını korumak, demokrasi, başına buyrukluk ve sosyal ilerlemeyi sağlamak için alınacak tedbirleri öngörmektedir. Bunlar, «solcu politika»nın genel çizgileridir, muhtevası yavaş yavaş konkreleşecektir. Fakat, bu «solcu politika» nasıl gerçekleştirilmelidir? Kongre, tekeller aleyhtarı bir komünist programı ile ortaya çıktı. Bu programın halkın aktif yardımı ile gerçekleştirilmesi suretiyle, sosyalizme geçiş sorunu Danimarka'da aktüel bir ödev haline gelecektir. Aynı program, tekellerin ekonomik mevzilerinin kesin olarak sınırlandırılmasını, yönetime katılma hakkı ile demokratik hakların sonuç balirleyici şekilde genişletilmesini, tarafsızlığa, Danimarkanın başına buyrukluğuna, barış, silâhsızlanma ve Avrupanın güvenliği mücadelesinin aktif surette desteklenmesine dayanan bir dış politika yürütülmesini öngörmektedir.

Bu tekeller aleyhtarı politika, şüpheşiz ki, büyük sermaye, irtica ve militarizmin şiddetli ve geniş mukavemetiyle karşılaşacaktır.

Komünist Partisinin güçlendirilmesi

Bütün bu ödevlerin yerine getirilmesi için Komünist Partisinin güçlendirilmesi gerekiyor. Kongrede, parti faaliyetinin iyileştirilmesiyle ilgili sorunlar üzerinde dikkatle duruldu. Merkez Komitesinin raporunda, gerek taban örgütlerinde, gerekse Merkez yönetiminde yapılan yanlışlıklar titiz bir özeleştirî süzgeçinden geçirildi. Bu arada, bütün zayıflıklara komünistlerin sebep olmadıkları, objektif güçlüklerin de rolü bulunduğu belirtildi.

Kongre, partinin örgütlenmesi, işçi üyelerinin genişletilmesi ve halk yığınlarıyla bağlarının kuvvetlenmesi, özellikle ideoloji ve yığinsal ajitasyon çalışmalarının iyileştirilmesi için yapılan teklifleri inceledi.

Politik kararnamenin bir bölümü de, gençlik arasındaki çalışmalara ve Danimarka Komünist Gençler Birliğinin çalışmalarına yardım edilmesi konusuna ayrılmıştı.

Parti basını, özellikle «Land og Folk» adlı günlük gazetenin faaliyetiyle ilgili bölümde şöyle deniliyor: «Land og Folk» Danimarka Komünist Partisinin organıdır. Gazete, Partinin politikasını ve görüşlerini yansıtmalıdır. Diğer basın organlarının yanında, o, işçi sınıfı partisinin savaşçı politik organı olarak mücadele etmeli, ilerici emelleri dile getirmelidir. Gazete yazıları akıncı ruhta olmalı, emekçi yığınlarının dileklerini dile getirmeli, çıkarlarını korumalı, işçi sınıfının kapitalizme ve burjuva ideolojisine karşı mücadelesini esinlemeli ve örgütlemeli.»

Parti çalışmaları sorunları üzerindeki tartışmalar sırasında birçok olumlu ve yararlı teklifler öne sürüldü. Bunların, şüphesiz ki, Parti çalışmaları alanında genel bir hamle yapmasında yeni Merkez Komitesine yardımcı olacaktır.

Enternasyonal dayanışma

Kongre, kendisini selâmlayan kardeş partilerin temsilcilerine sıcak duygularla karşılık verdi. Sovyetler Birliği Komünist Partisinin kongreye başarı dileği candan ve sürekli alkışlarla karşılandı. Bu alkışlar, dünyayı yeni baştan kurucu bir güç yaratan Leninci partiye duyulan içten saygının ifadeleriydi. Fransız Komünist Partisi temsilcisine gösterilen kalbten teza-hüratta kapitalist dünyasının en büyük komünist partilerine duyulan derin sevgi dile gelmişti. Viyetnam Emekçi Partisinin ve Güney Viyetnam Ulusal Kurtuluş Cephesinin Kongreye selâmları, emperyalizmle savaşında eşsiz kahramanlıklar göstermekte olan Viyetnam halkı ile dayanışmanın coşkun tezahürleriyle karşılandı.

Kongrenin çalışma süresi sınırlı olduğu için, diğer kardeş partilerin temsilcilerine Kongreye selâmlarını yazılı olarak vermelerini rica etmek zorunda kaldık. Onlar da partimizin bu dileğini memnurlukla kabul ettiler.

Kongre sona erdiği zaman, Danimarka Komünist hareketinde parçalanma olacağını umut etmiş olan anti-komünist çevreler derin bir hayal kırıklığına uğradılar. Zira Kongre, hareketimizin birliğini güçlendirme alanında üzerine düşen ödevi başarıyla yerine getirdi. Son derecede güç koşullar içinde halkların yarınları uğrunda, emperyalizme karşı savaşan komünist ve işçi partilerine selâm mesajı, delegelerin şiddetli alkışlarıyla kabul edildi.

Danimarka Komünist Partisinin XXIII. Kongresi, Partinin hem ulusal, hem de uluslararası ödevlerinin çözümü yolunda önemli bir aşamadır. Kongrenin kararları, partinin önümüzdeki çalışmalarında, Danimarka işçi sınıfının ve bütün solcu güçlerinin mücadelesinde sağlam bir temel vazifesini görecektir.

Macar Sovyet Cumhuriyetinden alınacak bazı dersler

İştvan Sirmai

I.

Macar komünist hareketi, devrimci geleneklerini sadece gözbebeği gibi korumakla kalmamakta, aynı zamanda geçmişin derslerini de unutmayarak, elde edilen tecrübelerden günümüzün koşulları içinde faydalanmaktadır.

Macar Sovyet (Şuralar) Cumhuriyeti 1919 yılında kurulmuştu. O zamandan beri yarım yüzyıl geçmiş bulunuyor. Kuvvetler oranı, sosyalizm, barış ve genel olarak sosyal ilerleme lehine önemli ölçüde değişmiştir. Buna rağmen emperyalizm halâ büyük bir saldırı gücüdür, uluslararası işçi hareketi ise şimdi de bölünmüş halde bulunuyor. Sağcı sosyal-demokratların sınıfsal iharetleri ve işçi sınıfının tam bir devrimci birlikten yoksun oluşu, faşizm güçlerinin palazlanmasına, İkinci Dünya Harbinin patlamasına geniş ölçüde yardım etmiştir. Bugün de, çeşitli biçimlerde reformizm, burjuvaziyle uzlaşıcılık ve savaşın sınıfsal karakterini önemsememek tehlikeliri belirlemektedir. Diğer taraftan, küçük burjuvaziye özgü, anarşik «radikalizm» ortaya çıkmakta ve bu da, işçi sınıfının zaferi için temel koşul olan işçi birliğini zayıflatmaktadır.

Yarım yüzyıldan beri değişik uluslararası koşullar içinde yaşıyoruz. Komünizmi, dünyayı değiştirmeyi amaç edinen savaş bugün de görev olarak önümüzde durmaktadır. İşte bunun içindir ki, Macar Sovyet Cumhuriyetinin genel önemi olan bazı dersleri üzerine dikkatle eğilmemiz gerekiyor. Aradan geçen 50 yılın, Macar Sovyet Cumhuriyetinin objektif öneminde değer biçebilmek için gerekli görüş ufkunu genişlettiği de şüphesizdir.

İlk Macar proleter diktatörlüğünden sonra geçen on yılda zaferle ilgili anılar, ancak, yeni zaferler için ümitler ve olanaklar kaynağı idi. Başarısızlığın nedenleri üzerinde yapılan incelemeler, yeni savaş metodları

arama istekleri yaratıyordu. Macar komünistleri, o dönemdeki mecburi yalnızlık koşulları içinde bu ümitlerle yaşıyor, ve bazan zafere cabucak ve kolaycacık ulaşacaklarını sanıyorlardı.

Aradan yirmi yıl geçip te, Macar komünistleri, Komintern'in VII. Kongresi'nin görüşlerine uyarak, faşizm aleyhtarı savaşı örgütlemek için çalışmalarına başlayınca, genel demokratik haklar ve ulusal kurtuluş savaşlarının gelenekleri tarihsel bir kaçınılmazlık olarak ön plâna çıktı. Vaki Macar Sovyet Cumhuriyetinin geleneklerine o zaman da saygı duyuluyordu, fakat gayet tabii olarak, Horticilerin uyguladıkları terör ve Hitlerci faşistlerin saldırısı koşullarında sekte yalnızlıktan kurtulmak ve Leninci birlik siyasetine geçebilmek için tek çıkar yol, halkın demokratik birliği yolundan yürümekti.

İlk Macar proleter diktatörlüğünden 30 yıl sonra bizler, 1919 yılını, işçi sınıfı iktidarı koşulları içinde hatırlamaya başladık. Her ne kadar parti, faşist karşı-devrimin Macar Sovyet Cumhuriyetinin hatırasına yirmi beş yıl boyunca attığı çamur ve iftiraları temizlemek için büyük gayretler sarfetmiş de, o zamanki yöneticilerin hataları yüzünden, 1919 yılını yeniden canlandıramadık ve ondan, devrimci görevimizin gerektirdiği gibi yararlanamadık. Kanunların çiğnenmesi (Macar Sovyet Cumhuriyetinin birçok yöneticileri ve savaşçıları da haksız suçlamaların kurbanı olmuşlardı), tarihsel gerçeklerin tahrifine yol açan Rakosi'nin putlaştırılması ve eski parti yönetiminin, 1919 geleneklerinin canlandırılması için mutlak, kaçınılmaz bir şart olan ideolojik savaştan oportünist bir pragmatizm görüşü ile uzaklaşması, demokratik haklar ve bağımsızlık uğrunda savaşıların çoğu defa tek taraflı ve sadece lâf olsun diye kabulü, sosyalist ulusal geleneklerin ve öncelikle 1919 yılının olağanüstü büyük öneminin küçümsenmesi, sosyalist geleneklerle demokratik gelenekler arasındaki oranın Marksist açıdan aydınlatılmasına önem verilmemesi bu alanda olumsuz etkiler yaptı.

1959'da, Macar Sovyet Cumhuriyetinin 40'ıncı yıldönümünde, karşı-devrime karşı, sosyalist birlik uğrunda savaşa elde ettiğimiz tecrübeden faydalanarak, sağcı revizyonizme ve «solcu» sekteleşme savaşı yürüterek kayıplarımızı tekrar telâfi ettik ve 1919 yılına ait gerçekleri canlandırdık. Karşı-devrimin ve ona karşı kazanılan zaferin sağladığı tecrübe bize şunu öğretti: Olaylara sınıf açısından bakılmadığı ve objektif tarihsel eleştiriyle yavaşlamadığı zaman, en ilerici demokratik geleneklerle ulusal kurutuluş gelenekleri bile sosyalizme karşı kullanılabilir. Biz, aynı zamanda, milletin ve hareketimizin geçmişini değerlendirmelere milliyetçilik zehri katan her türlü hoşgörünün ne korkunç sonuçlar verdiğini de öğrenmiş olduk.

Herhangi bir kimse, günümüzün gerçek veya uydurma taktik menfaatlerine dayanarak, geçmişe biçim vermeye kalkıştırsa, bu, Marksizme aykırı bir sübjektivizm belirtisi olur. Macar Sovyet Cumhuriyetinin 50'inci yıl dönümünde, bizler, tarihsel materyalizm gereğince, partili ve objektif

olarak, Macar Sovyet Cumhuriyetini, zamanımıza kadar uzanan devrimci sürecin bir halkası saymakta, ondan bugün de geçerli olan dersleri almaya çalışmaktayız. Bu perspektif çerçevesinde, 1919 yılının tarihsel önemi bütün gücüyle gözlerimiz önüne serilmektedir: Macaristan'da ikinci sosyalist devrimin ebedi olarak zafere ulaşması, geçici başarısızlığa uğrayan ilk devrimin, Macar tarihinin yolunda küçük bir dönemeç, rastgele bir deneme, milletin gelişmesinde zararlı bir hareket olmadığını, tam tersi, uluslararası ve Macaristan sınıf savaşının bir iç zorunluğu olduğunu göstermektedir. Hiç şüphe yok ki, Macar Sovyet Cumhuriyeti Macar toplumunun hayatında yepyeni bir olaydır. Bu yenilik, milletin «gerçek tarihi»nin sosyalist yolda değişmesinin başlangıcıdır. Ezilen, kana boğulan proleter devrimi, bir zamanlar zaferden sarhoş olan karşı-devrimden daha güçlü ve ebedi olduğunu ispat etmiştir.

II.

1918–1919 yıllarında Macaristan'da meydana gelen devrim olayları, doğrudan doğruya Oktobr Devriminin etkisini yansıtıyordu. Daha 1905 yılındaki Rus devrimi Macaristan'da büyük yankılar uyandırmıştı; fakat, birçok bakımlardan Rusya'daki sınıf savaşına benziyen memleketimizdeki sınıf savaşı, o sıralarda ancak devrim olanakları düzeyine ulaşabilmişti. Devrimci-demokrat Macar şair ve düşünürü Endre Adi, Rusya'daki devrim hareketinin sınıfsal anlamını ve perspektiflerini daha 1905 yılında anlayıp görmüştü. Oysa, anti-marksist dogmalara sıkı sıkıya sarılan sosyal-demokrat reformizminin ileri gelenleri, işçi sınıfının, burjuva-demokratik devriminde sadece burjuvazinin müttefiki ve yardımcısı olarak, ikinci derecede bir rol oynayabileceğini sanıyor ve eylemlerini ona göre ayarlıyorlardı. Endre Adi ise şunları yazıyordu: «Bu müthiş depremle tarih övünecektir. Övünecek, ders alacak ve haklı olduğunu ispat edecektir. Halktan yalnız kof sözlerle, ipsiz sapsız mısralarla söz edilmekteydi. Hatta en coşkun önderler bile halktan bilinçli eylemler beklemiyorlardı. Ve şimdi proletarya, halkı halka iade etti. Halk, ayaklanarak dünyayı değiştirmeye girişti.» 1905 Rus Devrimi başarısızlıkla sonuçlandı, fakat 1917 Oktobr Devriminden sonra proletaryanın, halkı halka iade edebileceğine dair kanı Macar halk yığınlarında gitgide kuvvetlendi.

İşçi sınıfının itici güc rolünü oynadığı 1918 burjuva-demokratik devrimi de, Oktobr Devriminin harekete getirdiği savaş dalgalarından biriydi. 1919 yılında kurulan Macar Sovyet Cumhuriyeti sadece Oktobr Devriminin uluslararası etkisini değil, aynı zamanda sosyalist devrimin belibaşlı gerçeklerinin evrenselliğini, Leninizmin uluslararası karakterini de ispat etti. Macar Sovyet Cumhuriyetinin tüm tarihini gözden geçirirsek, olumlu tecrübelerin olduğu kadar, olumsuzlarının da Leninizmin uluslararası karakterini aynı ölçüde belirttiklerini görürüz: Macar proleter devrimi elde ettiği başarıları, Leninizmi benimsemesine ve uygulamasına borçludur;

hatalar ve kusurlar ise Macar komünistlerinin Leninizmden sapmalarının sonucudur.

Komünist partisi, kurulduğu 1918 yılının Kasım ayından Macar Sovyet Cumhuriyetinin ilân edildiği 21 Mart 1919'a kadar geçen bir kaç ay içinde işçi sınıfının çekirdeği tarafından siyasi bakımdan desteklenmiş, diğer emekçi zümrelerinin de güvenini kazanmıştı. Leninizmin bu derecede hızlı yayılışının sebebi neydi? Savaş yüzünden yorgun düşen, mahrumiyetler içinde çırpınan yığınlar ne diye Oktobr Devriminin yolunu tutmuştu? Müdahalenin ve vatandaş harbinin açtığı binbir yaradan kanları akmakta olan Sovyet Rusya örneği, Macar emekçilerine niçin biricik çıkış yolu olarak görünüyordu? Vakia devrimden önceki Rusya'nın toplumsal yapısı ile Macaristan'ınki arasında yakın bir benzerlik vardı; fakat leninizmin yayılmasını bununla izah etmek mümkün değildi. Macar işçi, köylü ve aydınları, sadece Avusturya-Macaristan imparatorluğunun kapitalist-çiftlikçi düzeninden bıktıkları için değil, aynı zamanda sömürüyü dokunulmaz hale getiren ve savunan, memleketin çetin sorunlarını çözümlemekte aciz gösteren ve burjuva-demokratik devriminin klâsik isteklerini bile yerine getiremeyen «burjuva özgürlüğü»nden kısa zamanda hayal kırıklığına uğradıkları için komünistlerle omuz omuza harekete geçmişler, kaderlerini Oktobr Devriminin fikirlerine ve uygulamalarına bağlamışlardı. Leninizm memleketimizde elverişli bir zemin bulmuştu, çünkü Macar işçi yığınları, bu öğretilerde kendi sorunlarının cevaplarını buluyorlardı. Leninizm yabancı bir ithal malı değildi, Macaristan'daki toplumsal çelişkilerin devrimci yoldan çözümlenmesinin teorik ve taktik temeliydi. Macar Sovyet Cumhuriyetinin en önemli derslerinden biri, Leninizmin uluslararası karakterini ispat etmiş olmasıdır; Leninizm, Macaristanda da, evrensel önem taşıyan fikirleriyle etkili olmuş, Macar komünistleri tarafından çok az tanınan ve Rusya'nın özel koşullarını yansıtan taktik ayrıntıları ise daha az rol oynamıştır. Devrimci anlayışla eylemde bulunmanın mümkün ve lüzumlu olduğunu ispat eden tecrübe Macar komünistlerini cezbediyor, onlara ilham veriyordu. Komünistleri, Marksist devrimci ruhun doğması ve gelişmesi, proletarya diktatörlüğü fikirleri, reformizmle her türlü ilginin kesilmesi, devrimci birleşik işçi partisinin eyleme davet eden programı cezbediyor, onlara ilham veriyordu.

Macar reformizminin daha sonraki aşamalarında Leninizme karşı savaş, Macar Sovyet Cumhuriyetine ve Sovyetler Birliği'ne karşı iftiralar kampanyası ile birleştirildi. Sovyet devletinin doğuşu ile birlikte ortaya çıkan türlü biçimli Sovyet düşmanlığı sadece kapitalizmin egemenliği menfaatlerine hizmet ediyordu. Birinci Dünya Harbi sıralarında gerek Rusya'da, gerekse Macaristan'da feodalizmin egemen bulunduğu ve bu sebepten ancak burjuvazinin yönetmenliği altında bir burjuva devriminin mümkün olabileceğine, bu memleketler için sosyalist devrimin asla söz konusu edilemeyeceğine dair reformist tez ileri sürülüyordu. Bu dogma, Macar Sovyet Cumhuriyetinin hatırasına karşı olduğu kadar, Sovyetler Birli-

ğindeki gerçeklere de karşı idi. Macar sağcı sosyal-demokratlarının başlıca ideologlarından biri 1937 yılında şunları söylüyordu: «Rusya demek devrim demektir, hem de Büyük Fransız Devrimi demektir. Rusya katiyen sosyalizm demek değildir, bizim için, sosyalizm davasını Rusya'nın adından ayırmaktan daha önemli bir ödev yoktur ve amacımız bunlardan birinin diğerine asla bağlanmamasını sağlamak olmalıdır.» Macar Sovyet Cumhuriyetinden 50 yıl sonra da aynı belirtilere raslamaktayız: Emperyalistler 50 yılın tarihsel gerçeklerini inkâr etmekte, çeşitli revizyonist akımların pek gayretkeş temsilcilerinin fikir ve davranışlarını, «yumuşatma» taktiğini uygulamaktadırlar. Kaypak küçük burjuvaların ve ulusal özelliklerin önemini büyültten milliyetçilerin görüşlerinde de aynı hal görülmektedir. Macar komünistleri sosyalizm davasını daima Sovyetler Birliği'ne bağlamışlardır ve bugün de bağlamaktadırlar. Bu, bizim komünist olmamızdan, Leninci inanışlarımızdan, tarihsel geleneklerimizden ve Macar halkının 50 yıllık tecrübesinden ileri gelmektedir. Bazı kimseler inkâr etseler de, bize göre bu tecrübe, sadece ulusal değil, aynı zamanda uluslararası bir karakter taşımaktadır.

Komünist ve sosyal-demokrat partileri 1919'da Leninizm temeli üzerinde birleşmişlerdir. Solcu sosyal-demokratlar, proletarya diktatörlüğünü inanarak kabul etmişler ve devrimci sosyalizm davasını sonuna kadar savunmuşlardır. Buna karşılık, sağcı ve merkezci sosyal-demokrat liderlerin komünistliği benimsemeleri formel olmuştur ve buna sosyalist devrimi kabul etmelerinden fazla, içinden çıkılmaz bir duruma gelindiğini anlamaları yol açmıştır. Komünistlerin yöneticileri ve en başta Bela Kun, Komünist Partisi örgütlerinin Sosyal Demokrat Partisi sendikalarıyla birleşmesinin, proletarya diktatörlüğünün ihtiyaçları ve işçi sınıfının menfaatleriyle çelişme teşkil ettiğini görmüşlerdir. Bela Kun, Macar Sovyet Cumhuriyetinin ilânından birkaç hafta sonra şunları belirtmiştir: «Partinin birleşmiş ve disiplinli olabilmesi için temizlenmesi, güçlendirilmesi, sağlamlaştırılması lâzımdır. Parti örgütlerinin, prensipler ve teori bakımından tüm işçi hareketinde yönetici sıfatıyla eylemlerde bulunmaları, prensipler ve teori bakımından, tüm işçi hareketinin baştacı olan proletaryanın devrimci diktatörlüğünün yöneticisi olmaları gerekir.» Emperyalistlerin askeri müdahalesi komünistlere bu ödevleri yerine getirme imkânını vermemiş olsa da, Bela Kun'un partinin birliği ve yönetici rolü hakkında söyledikleri Macar Sovyet Cumhuriyetinin bugün de aktüalitesini kaybetmemiş olan derslerinden biridir.

1919'da iktidarın ele alınması sırasında iki parti birleşmiş 1948 de ise, proletarya diktatörlüğünün meydana getirilmesi sürecinde işçi sınıfı iktidarının temellerini atan birleşik devrimci işçi partisi kurulmuştur. O sıralarda bu birlik, sağcı sosyal-demokratlara karşı yürütülen savaşta işçi kitlelerini kaplamış olan tartışmalar sonucunda sağlanmıştı. Ama ne yazık ki, komünistlerle eski sosyal-demokratların kaynaşmaları, 1949 dan sonra bazı hatalar yapılması ve sosyalist iktidarın bazı alanlarda kötüye kulla-

nılması yüzünden güçleşmiştir. Bu devrede eski sosyal-demokratlara güvenilmemiş ve reformizme karşı prensip savaşı ihmal edilmiştir. Sosyal-Demokrat partisiyle birleşme sıralarında tasfiyeye uğrayan sağcılar, 1956'da, karşı-devrimci bir güç olan Sosyal-Demokrat Partisini kurmuşlar ve birkaç gün süre ile Macar işçi sınıfının birliğini yeniden yoketmek denemelerinde bulunmuşlardır. Bununla beraber karşı-devrime ve «milli komünizm» maskesi ardında gizlenen reformizme karşı yürütülen savaşta ve çetin imtihan günlerinde işçi birliği direnmiş ve daha da güçlenmiştir. Uluslararası gerici çevreler 1956 yılında, 1945'ten beri ilk defa olarak, kapitalist restorasyona yol açmak için sağcı güçleri seferber etmek ve Sosyal Demokrat Partisini diriltmek çabaları sarfetmişlerdir. Sözü geçen çevrelere sadece Sosyal-Demokrat Partisinin adı lâzımdı, Intikam hırsıyla yanıp tutuşan komünist aleyhtarı, Sovyet aleyhtarı gerici güçler bu isim altında bir araya getirilmişti. Bu deneme Macar Sosyalist İşçi Partisine 1919 yılının şu dersini bir kere daha hatırlatmış oldu: Parti işçi sınıfının devrimci birliğini savunmalı ve daha da kuvvetlendirmelidir.

III.

1919 yılındaki Macar proleter devrimi ve proletarya diktatörlüğü Rusya'dakinin kopyası değildi. Lenin, Macaristan'daki koşulların Rusya'dakin-den birçok bakımlardan farklı olması dolayısıyla, Macar Sovyet Cumhuriyetinin, Macar proleter devriminin biçim bakımından da farklılığını göstermiş olduğunu defalarca belirtmiştir. Gerçekten de yirminci yüzyılın ilk çeyreğinde Macaristan'daki işçi sınıfı nüfusun büyük bir oranını teşkil ediyor, Sosyal-Demokrat Partisi ile sendikalar, sıkı bir polis kontrolü altında da olsa, legal eylemlerde bulunuyor, milli çelişkiler ise önemli ölçüde farklı bir karakter arz ediyordu. Daha da önemlisi, Macaristan'daki proleter devrimi, özü bakımından Ekim devriminden farklı olmadığı halde, başka bir biçimde gerçekleşmiştir. V. İ. Lenin bu hususta şunları yazmıştır: «Macaristan'da proletarya diktatörlüğüne geçiş şekli Rusya'dakinin aynı değildir. Macaristan'daki burjuva hükümeti kendiliğinden istifa etmiş, işçi sınıfı kısa zamanda birleşmiş ve sosyalistler arasında komünizm programı üzerinde fikir birliği sağlanmıştır. Sovyet iktidarının özü artık açık olarak ortadadır ve bu ... proletarya diktatörlüğüdür».

Macaristan'da 1919'daki proleter devrimi silâhlı ayaklanmaya başvurulmadan, barış yoluyla zafere ulaştı. Burjuva hükümeti, devrimci halk yığınlarının baskısı karşısında, iktidarı proletaryaya teslim etmek zorunda kaldı. Macar Sovyet Cumhuriyetinin tecrübesi, proleter devriminin silâha başvurulmadan da gerçekleşebileceğini gösterdi. Zafere doğru giden yollar çeşitlidir, fakat bunlardan hiç birinde toplumsal çelişkileri önlemek mümkün değildir. Proletarya diktatörlüğünün her biçimi, egemenliğin gecikmeden sağlanlaştırılmasını ve iktidarın elindeki araçların sınıf düşmanına karşı kullanılmasını gerektirmektedir. Sağlam bir iktidar kurulması şarttır

ve işçi sınıfının bu iktidardan konkre koşullara uygun olarak faydalanması lâzımdır. Macar işçi sınıfı, her şeye rağmen, çetin bir sınıf savaşı sonucunda egemenliği ele almıştır. Parlâmento yolu, 1919 yılında proletaryanın parlamentodan faydalanmasına imkân olmaması dolayısıyla, tutulmamıştır. Seçim haklarının kısıtlanması sebebiyle Sosyal Demokrat Partisinin bile temsilcilerini sokamadığı parlamento yığınların güvenini yitirmişti.

Macar Sovyet Cumhuriyeti barışçı yoldan yürünerek kurulmuştu, fakat ihmal edilmemesi gereken bir tecrübenin gösterdiği gibi, uluslararası emperyalizm, yerli gerici çevrelerle elele vererek, Cumhuriyete karşı savaş açmış ve Macaristan'daki ilk işçi egemenliğini silâhlı kuvvetlerle ortadan kaldırmıştı.

Macar Sovyet Cumhuriyetinden alınan tarihsel dersler şunu göstermektedir: barışçı yolla devrimin gerçekleştirilmesi mümkündür ve aynı zamanda reformist ve pasifist hayalleri de önlemektedir. Hiç şüphe yok ki, 1919 yılında bir devrim yapıldı, işçi sınıfı egemenliği barışçı yolla ele aldı, fakat karşı-devrim, uluslararası güçlere başvurarak ve hiç tereddüt etmeden silâha ve kanlı teröre başvurdu. Macar Sovyet Cumhuriyetinin yıkılışı emperyalistlerin Trianon'da kendi şartlarını dikte etmelerine imkân verdi.

Macaristan'ın kurtuluşundan sonra gerçekleşen halk demokrasisi devrimi 1919 yılındaki devrimden farklıdır.

Fakat bugünkü gelişmenin sağladığı geniş ufuklardan baktığımızda, aslında her iki devrimin de aynı olduğunu görürüz: Halk demokrasisi biçimindeki devrimde, Macar proletaryasının 1919'da uğrunda savaşa atıldığı sosyalist devrim de mevcuttur: 1919'da olduğu gibi 1947–1948 devresinde de fabrikaları ve bankaları topluma maleden, yurdun ekonomisi ve savunmasını örgütleyen, sömürücü sınıfların direnişini ezen, kültür alanında devrimi gerçekleştiren proletarya diktatörlüğü doğmuş oldu. 1919 yılında olduğu gibi 1945 ten sonra da sosyalist devrim barışçı yoldan zafere ulaştı.

Ne yazık ki, partinin önceki yönetmenleri 1948–49'dan sonra devrimin barışçı yolunda mevcut imkânlarından faydalanmayı ve ortadaki tehlikeleri yoketmeyi başaramadılar. Uluslararası ve yerli gerici çevreler, sağcı revizyonistlerin de yardımıyla, yönetmenlerin hatalarına yöneltilen tenkitlerin, kitlelerdeki hayal kırıklığının ve memnuniyetsizliğin proletarya diktatörlüğüne ve sosyalist düzene karşı yöneltilmesini sağladılar. Macaristan'da 1956'da bir karşı-devrimin örgütlenmesini kolaylaştıran âmillerden birini, burjuvazinin siyasi kuvvetlerinden hatırı sayılır bir kısmını muhafaza etmiş olması teşkil etti. Demagojiye karşı direnci zayıflatan âmil ise, parti üyelerinden bir kısmının komünizm ile burjuva demokrasisi arasındaki çelişkiyi anlıyamamış olmalarıydı. 1956 yılında, karşı-devrimin kıskırtmaları sonucunda, sosyalist devrimle uluslararası ve yerli burjuvazi arasındaki savaş, silâhlı çatışma şeklini aldı. Karşı-devrimin ezilebilmesi için Macar komünistleriyle devrimci işçi-köylü hükümeti Sovyetler Birliği'nden askeri yardım istediler. Gericici çevrelerin baskıları ile çeşitli kıskırtma ve ihanetler

sonucunda karşı-devrim günlerinde gerilemek zorunda kalan sosyalist devrimin üstün kuvvetleri, Sovyetler Birliği'nin yardımı sayesinde meydana gelen yeni durumda saflarını toparlayarak savaşa atıldılar. Karşı-devrimin askeri ve siyasi alanlarda yenilgiye uğraması, sosyalist devrimin barışçı biçimini daha da geliştirmek için gerekli koşulları sağlamış oldu.

IV.

Elli yıl sonra açılmış olan geniş ufuklardan bakıldığı zaman Macar Sovyet Cumhuriyeti tüm tarihsel yüceliği ile gözler önünde canlanmaktadır: ilk Macar işçi iktidarı uluslararası proleter devriminin ve ulusal tarihin organik bir kısmını, memleketimizdeki sınıf mücadelesinin ve ulusal kurtuluş savaşlarının bir devamını teşkil etmiştir. Macaristan'daki büyük toprak sahipleri ve kapitalistler, emperyalist devletlerin askeri yardımıyla, devrimle birlikte Macaristanın ulusal bağımsızlığını savunmakta olan proletarya diktatörlüğünü yıkmışlardır. Macar Sovyet Cumhuriyeti, başta işçi sınıfı olmak üzere, ulusun ezici çoğunluğunun menfaatlerini temsil ettiği, leninizmin enternasyonalizm teorisini Macaristan koşullarına uygun biçimde uyguladığı, ulusal özgürlük davası ile sosyal özgürlük davasını birleştirdiği için hem enternasyonalist, hem de ulusal bir politika izlemiştir.

Macar Sovyet Cumhuriyetinin yöneticileri bir hayli hatalar yaptılar. Onların bu aldanişlarını kendilerinden ve 1919'da Macaristanda proletarya diktatörlüğü uğrunda savaşan komünistlerden daha sert bir şekilde kimse tenkit etmemiştir. Bu hataların incelenmesi daha sonraki savaşlar için gerçekten hayati bir önem taşımaktaydı. Fakat Macar Sovyet Cumhuriyeti, hataları yüzünden değil, emperyalizmin silâhlı kuvvetlerinin üstünlüğü sonucunda yıkıldı. Macar Sovyet Cumhuriyetine silâhla saldıran uluslararası ve yerli karşı-devrim, kendisine açıkça karşı-devrim adını veriyor ve beyaz bayraklar taşıyordu. Bu apaçık karşı-devrim, vahşice terörü sosyal ve ulusal demagojiyle birleştiriyor, komünistlerin vatan haini, proletarya diktatörlüğünün cinayet, Sovyetler Birliği ile dostluğun ise ulusal felâket olduğu fikrini aşılamaaya çalışıyordu.

Şu da bir gerçektir ki, Macar Sovyet Cumhuriyetinin itibarının sarsılmasında proleter devlette önemli mevkiller işgal eden sağcı ve merkezci sosyal-demokratlar da önemli bir rol oynadılar. Sağcı ve merkezci sosyal-demokratların 1919 yılında Macaristan'da oynadıkları rolü Lenin şu sözlerle belirtmiştir: «Kişisel anlamda alındığı takdirde zayıflık sebebiyle işlenen ihanetle kasitle ve menfaat için yapılan hainlik arasındaki fark büyüktür; politik bakımdan böyle bir fark söz konusu olamaz, çünkü politika, milyonlarca insanın mukaderatı demektir; milyonlarca işçinin ve fakir köylünün zayıflık veya menfaat hırsı yüzünden ihanete uğraması arasında hiçbir fark yoktur.»

1919 yılının Ağustos ayından sonra başlayan ölçsüz terör devresinde Macaristan'da serbestçe cinayet işleme hakkı yürürlükte bulunuyordu. Yargılanarak veya yargılanmadan, kitle halinde insanlar öldürüldü ki, bunların komünist olmaları, komünistlere sempati göstermeleri veya göstermemeleri söz konusu değildi, sadece karşı-devrimci gruplardan birine raslamak öldürülmek için yeterliydi. Komünist aleyhtar cinayetlerin ve insan avcılığının yanısıra yahudi aleyhtar kampanyalar ve katliamlar da yürürlükteydi.

Bu karşı-devrimci terörün başlaması ve proletarya diktatörlüğü dönemindeki kazanımların kanun dışı ilân edilmesi sağcı sosyal-demokratların, «sendika hükümeti» adı altında, 6 gün iktidarda bulundukları devreye rastlar. Sağcı sosyal demokratların proletarya diktatörlüğü yerine «demokrasi» getireceklerine, işçi iktidarını tasfiye ettikten sonra aşırı gerici engel olacaklarına dair vaatleri oportünistçe hayallerden başka bir şey değildi ve bu gibi hayallerin iflâs etmesi tabii bir şeydi.

Macar Sovyet Cumhuriyeti kana boğulduktan sonra, sosyal ilerleyiş bekleyen ve karşı-devrim rejiminden memnun olmıyan çevrelerde bile proletarya diktatörlüğünün yok edilmesiyle Macar işçi sınıfının tarihsel rolünü tamamladığı, bundan böyle yönetimin köylülerin veya aydınların eline geçeceği, artık ulusal hayata ait sorunların sınıfsal açıdan değil, etnik «ırkı» açıdan çözümleneceği görüşü yayılmaya başlamıştı. Fakat komünistler, evvelce olduğu gibi, yine sınıfsal prensiplerde ısrar ediyor ve herşeyden önce işçi sınıfına bel bağlıyorlardı ki, bunda haklı oldukları görüldü.

Edindiğimiz kanaate göre işçi sınıfının, Komünist Partisinin yönetici rolünün soyut olarak ilân edilmesinin pek önemi yoktur. Yönetici rolün kazanılması lâzımdır, bunun için de sadece sınıf düşmanımızın değil, emekçi sınıf ve zümrelerinin de durumları, özel meseleleri, imkânları ve haleti ruhiyeleri işçi sınıfı mevzilerinden, işçi sınıfının bilimsel ideolojisi mevzilerinden incelenmesi gereklidir. Parti ancak böyle hareket etmek suretiyle zafere ulaşmanın ve bu zaferi korumanın zorunlu şartı olan ittifak siyasetinin temelini yaratabilir. Macar Sovyet Cumhuriyeti günlerinde Lenin, Macar işçilerine gönderdiği bir mektupta, daha sonra uluslararası ve Macar işçi hareketinin tecrübeleriyle de doğrulanan şu fikri ortaya atmıştı: «Ancak, yıllar boyunca sermayeye karşı yürüttüğü grevlerde ve siyasi savaşlarda eğitilen, birleşen ve çelikleşen, şehre, endüstriye ve kapitalizme özgü bütün kültürü benimseyen, bütün güçlüklerle, ıstıraplara, yokluklara, büyük fedakârlıklara katlanmasını başarabilen, geçmişle ilgisini keserek yeni bir geleceğe doğru cesaretle yönelebilen sınıf, kendi diktatörlüğü ile sınıfları yok etme yeteneğine sahip olabilir.»

Devrimci işçi hareketi bugün de birçok güçlüklerle karşı karşıyadır. Fakat biriken güçlükler, geçici duraklamalar ve tereddütler sosyalist devrimin tarihsel atılımlarına engel olamaz. Sovyetler Birliği Komünist Partisi XX. Kongresi ile komünist ve işçi partilerinin 1957 ve 1960 yıllarındaki

danışma toplantıları, dünya komünizminin uzun bir geçmişi olan tecrübelerine dayanarak, sosyalist devrimi ilerleten prensipleri Leninci bir görüşle yeniden tespit etmişlerdir. Bu prensipleri gerektiği gibi yorumlar ve uygularsak daha hızlı adımlarla ilerleriz. Perspektifler açısından bakıldığında duraklamaların ve geri çekilmelerin geçici bir karakter taşıdığı, sosyalizmin sağlamlaşmasının ve atılışlar yapmasının ise daimi bir faktör olduğu görülür. Devrimci iyimserliğimiz, zafer ve yenilgilerden, başarı ve başarısızlıklardan edindiğimiz tecrübelere dayanmaktadır. Bu devrimci iyimserlik Macar Sovyet Cumhuriyetinin ve geçen 50 yılın en önemli derslerinden biridir.

TÜSTAV

Günümüzde Leniniana

22 Nisan 1969'da, milletlerarası komünist ve işçi hareketi, dünyanın bütün emekçileri ve ilerici insanları Vladimir İliç Lenin'in 99'uncu doğum yıldönümünü kutladılar.

V. İ. Lenin, Marksist öğretiyi yeni tarihsel koşullara uygunlukla yaratıcı bir şekilde geliştirmenin eşsiz örneğini verdi. Leninizm, çağımızın Marksizmidir, ahenkli bir enternasyonal öğretim. Bu öğreti, milletlerarası işçi hareketinin ve dünyanın değişik kesimlerindeki diğer emekçi müfrezelelerinin yürüttükleri devrimci savaşların tecrübesini, Sovyet bilim ve kültürünün başarılarını kendinde toplamıştır. Ulusal veya bölgesel kapanıklık, teorik düşüncede basmakalıplılık, eskiye körükörüne bağlılık ve atalet Leninizme yabancıdır. Teorik prensipçilik, yeni problemlerin ele alınmasında ve çözülmesinde cesaret, proletaryanın sınıf çıkarlarını sebatla savunma, Leninizmin kayıt ve şart tanımaz istekleridir.

İşte bundan ötürü, Leninizm, komünistlerin biricik doğru fikir-teori silâhı, pratik eylemlerinin bilimsel temeli ve pusulası olarak kalmaktadır. Her komünist partisi, Marks-Lenin öğretisini, kendi ülkesinin konke koşullarını ve tarihsel özelliklerini gözönünde bulundurarak, yaratıcı şekilde uygulamakta, onu zenginleştirmekte ve geliştirmektedir. Ve esasen, «Marksizm dogma değil, eylem kılavuzudur» şeklindeki mükemmel formülün anlamı da budur.

Biz şimdi 99'uncu doğum yıldönümünü kutlamakla, çok önemli bir yıla, V. İ. Lenin'in yüzüncü doğum yıldönümü yılına girmiş bulunuyoruz.

Lenin'in adı, dâvası ve öğretisi yüzyıllarca yaşayacaktır.

V. İ. Lenin'in eserlerinin teşkil ettiği hazine, onun için yazılan eserler (Leniniana) durmadan zenginleşiyor.

Aşağıda verilen bilgi, Leniniana'nın bugünün zenginliği hakkında okuyucularımızın açık bir fikir edinmelerine yardım edecektir.

(*) «Leniniana»: V. İ. Lenin'in eserleri, öğretisi, onun için her alanda yazılan ve yapılanların tümü.

Kitaplar⁽¹⁾

Vladimir İliç Lenin, gerçekten, hacim bakımından muazzam, değeri ve önemi bakımından paha biçilmez bir literatür kalıtı (mirası) bıraktı. Onun toplam otuz yıllık teorik ve devrimci-politik çalışma ve eylemleri haddinden fazla verimliydi. 1893 yılından itibaren verdiği ilk eserlerinden 1923 yılında tamamladığı son eserlerine kadar, yüzlerce kitap ve broşür, binlerce makale ve mektup yazdı. Parti kongre ve konferanslarında, Sovyet kongrelerinde, Komintern kongrelerinde, emekçilerin danışma toplantılarında ve yığinsal mitinglerinde de sayısız konuşmalar yaptı, nutuklar söyledi. Konuşmalarından eksiksiz ve hatasız tesbit edilenler, «Bütün Eserleri»ne alınmıştır. Lenin'in kaleminden çıkmış olup, yalnız Rusça yayınlanmış bulunan eserleri ve belgeleri 12 bini bulur. SBKP Merkez Komitesine bağlı Marksizm-Leninizm Enstitüsü'nde ve Merkez Parti Arşivi'nde korunmakta olan Lenin'e ait orijinal belgeler 30 binden fazladır. Kaldı ki, V. İ. Lenin'in Büyük Oktobr'dan önce basılmış eserlerinden çoğunun elyazıları ortada yoktur, kayıptır ve belki de bulunacak gibi değildir.

Sovyetler Birliği'nde Lenin'in miras bıraktığı literatürün aranması ve yayınlanması yolunda dev çalışmalar yapılmıştır. «Bütün Eserleri» şimdiye kadar beş kere basılmıştır.

Eserleri'nin *birinci* basımı, daha V. İ. Lenin'in sağlığında, onun 50'nci doğum yıldönümü münasebetiyle RKP (b) IX. Kongresi'nin kabul ettiği bir kararname ile hazırlanmıştı. 1920–26 yıllarında Lenin'in 1.500 kadar eserini biraraya getiren 20 cilt (26 kitap) basıldı. Bu baskıda her cildin ortalama tirajı 133 bin olup, bütün yayımın genel tirajı ise 2 milyon 662 bini buluyordu. Bu baskı yalnız Rusça idi.

1925–32 yıllarında, V. İ. Lenin'in Eserleri'nin *ikinci* ve *üçüncü* basımları yapıldı. Lenin Enstitüsü'ne Vladimir İliç'in kişisel arşivini tümüyle teslim eden N. K. Krupskaya, Eserler'in basıma hazırlanması çalışmalarına doğrudan doğruya katılıyordu. İkinci ve üçüncü basımın 30 cildi, Lenin'in 2.700 kadar eserini kapsamaktadır. Bu iki basımın toplam tirajı 20 milyon 743 bin olup, bunun 19 milyon 272 bini Rusçadır. Üçüncü basım tümüyle Ukrayna diline, bazı ciltler de Belorusya, Gürcü, Azerbaycan dillerine ve Almancaya çevrilmiştir. Eserler'in birçok ciltleri ikinci ve üçüncü basımdan çevirilerle İngiltere, Birleşik Amerika, Avusturya, Almanya ve Fransada ayrıca yayınlanmıştır.

1941–50 yıllarında V. İ. Lenin'in Eserleri'nin *dördüncü* basımı yapılmıştır. Bu baskı 35 ciltliktir. Lenin'in 3 bin kadar eserini biraraya getirmektedir. 1957 yılında bu baskıya ek olarak 10 cilt (36–45) daha yayınlanmıştır. Dördüncü basımın toplam tirajı 42 milyon 814 bin kadardır. Bu kırkbeş cilt de tümüyle Sovyetler Birliği halklarından 16'sının diline, ayrıca da İngilizce ve Fransızca'ya çevrilmiştir.

(1) Sunulan bilgiler, SBKP MK'ne bağlı Marksizm-Leninizm Enstitüsü'nün ve SSCB Kitap Sarayı'nın kaynaklarından alınmıştır.

V. İ. Lenin'in Eserleri'nin dördüncü Rusça basımından yapılan çevirilerle sosyalist ülkelerde yayınlanması tamamlanmıştır ya da tamamlanmak üzeredir. Bu cümleden olarak, Bulgaristan'da – 39'uncu cilt hariç – 41 cilt; Macaristan'da 39 cilt; Kore Demokratik Halk Cumhuriyeti'nde 39 cilt; Mogolistan'da 35 cilt; Almanya Demokratik Cumhuriyeti'nde – 38 ve 39'uncu ciltler hariç – 40 cilt; Polonya'da – 38 ve 39'uncu ciltler hariç – 40 cilt; Rumanya'da 40 cilt; Çekoslovakya'da – 21 ve 23 ve 36'ncı ciltler hariç – Slovak dilinde 39 cilt ve Çek dilinde 39 cilt yayınlanmıştır. Viyetnam Demokratik Cumhuriyeti'nde V. İ. Lenin'in Eserleri'nin yayınlanmasına halen devam edilmektedir (1–10 ve 20–26'ncı ciltler artık basımdan çıkmıştır). Küba'da ise, sıra gözetilmeden, 10 cilt yayınlanmış bulunmaktadır.

V. İ. Lenin'in Eserleri'ni, dördüncü Rusça basımından yapılan çevirilerle kapitalist memleketlerde de yayınlanmaktadır. Bu cümleden olarak, Yunanistan'da her biri 5 bin tirajlı olmak üzere 1–11, 13–14, 16, 19–28 ve 30'uncu ciltler; İtalya'da her biri 1.500–7.000 tirajlı olmak üzere – 12, 16–17'nci ciltler hariç – 35 cilt; Arjantin'de 40 cilt; Japonya'da 41 cilt basılmıştır. Fransız «Edition Sociales» (Paris) Yayınevi, Moskova «Progres» Yayınevi ile birlikte, V. İ. Lenin'in Eserleri'ni Fransızca yayınlamakta olup, şimdiye kadar – 3 ve 18'inci ciltler hariç – 37 cilt basımdan çıkmıştır ve her cildin tirajı 5–15 bin arasındadır.

1924 yılından başlayarak 1959 yılına kadar-bazı fasıllarla-yayınlanmış olan Lenin derlemelerinde (hepsi 36 kitap), onun makaleleri, mektupları, telgrafları, karar suretleri, notları v.s. olarak birçok yeni belge ilki defa tanıtılmıştır.

1958–65 yılları arasında da 55 ciltlik *beşinci* basım hazırlanmış, yani V. İ. Lenin'in Eserleri'nin tam külliyyatı meydana getirilmiştir. Bu suretle, bazı eserlerine hazırlık mahiyetindeki materyaller, yani plânlar, tezler, biriktirilmiş malzeme, varyantlar ve benzeri notlar da dahil olmak üzere,

Lenin'in literatür kalıtının, hemen hemen tümü biraraya toplanmış olmaktadır. Bu tam basım, Lenin'e ait 9 bin kadar eseri ve belgeyi ihtiva etmektedir ki, bunların aşağı yukarı yarısından fazlası daha önceki baskılarda yer almış değildir ve 1.100 kadarı da *beşinci* basımda ilk kez sunulmaktadır. *Beşinci* basımın toplam tirajı, her cilt 233 bin hesabıyla, 13 milyon 603 bini bulmaktadır. 1970 yılında V. İ. Lenin'in Eserleri'nin tamamını meydana getiren bu basımın her cildinden bir de ek tiraj (110 bin) yayınlanacaktır.

SBKP Merkez Komitesine bağlı Marksizm-Leninizm Enstitüsü, V. İ. Lenin'in Eserleri'nin tam baskısına ek olacak yeni birkaç kitap üzerinde de ayrıca çalışmaktadır. Bu ek eserlerde, daha ziyade, Lenin'in tarım ve toprak sorunu üstüne hazırlık yazıları, «Rusya'da kapitalizmin gelişmesi», «V. İ. Lenin'in kitaplara koyduğu yan notlar» başlıklı kitapları için plânları ve notları yayınlanacaktır. Lenin'in «K. Marks ve F. Engels'in 1844–1883 arasındaki yazışmaları üzerine konspekt»i basımdan çıkmıştır. Bundan

başka, Lenin derlemelerinin 37'ncisi olan ve onun yakın geçmişte meydana çıkarılmış bazı dokümanlarını ilk kez tanıtan kitap da basılmış bulunmaktadır.

V. İ. Lenin'in Bütün Eserleri'nin Ukrayna, Kazak ve Moldavya dillerinde yayınlanmasına da başlanmıştır.

V. İ. Lenin'in Bütün Eserleri'ni ihtiva eden beşinci Rusça basımın 55 cildinden Rumanya'da 49 cilt; Macaristanda 1–18'nci ciltler, ayrıca 33 ve 34'üncü ciltler; Almanya Demokratik Cumhuriyeti'nde 46–50'nci ciltlere tekabül eden 5 cilt halinde mektuplar çevrilmiş ve basılmış bulunmaktadır. Yunanistan'da 1966 yılında Lenin'in Eserleri'nin 10'uncu cildi yayınlanmıştır. Bütün Eserleri'nin beşinci basımının Japonya'da «Osuki-Svoten» yayinevi tarafından basılması çalışmaları da ilerlemektedir.

Sovyet egemenliği yıllarında V. İ. Lenin'in eserleri Rusça 260 milyon tirajla 2.598 defa, Sovyetler Birliği'nin öteki halklarının dillerinde 60,6 milyon tirajla 4.925 defa, çeşitli dünya halklarının dillerinde de 23 milyon tirajla 1.679 defa olmak üzere, toplam 344 milyon tirajla 9.202 defa basılmıştır. V. İ. Lenin'in eserleri Sovyetler Birliği'nde 63 dile, dünyada da 35 halkın diline çevrilmiştir. Halen Lenin'in kitaplarını, Sovyetler Birliği'nde Oktobr Devrimi'ne kadar alfabeye bile sahip bulunmayan Altaylılar, Kürtler, Hakaslar, Çerkesler, Çeçenler v.s. gibi milliyetler kendi dillerinde okuyabilmektedirler.

V. İ. Lenin'in seçilmiş eserleri, Marksist-Leninist teorinin ana sorunları, parti kuruluşu, sovyet sorunları, sosyalist işletmecilik, milletlerarası komünist hareketinin aktüel sorunları gibi tematik üniteleri kapsıyan derlemeler halinde de defalarca yayınlanmıştır. Eserlerinin birçoğu ayrı kitaplar, broşürler halinde ve büyük tirajlarla yayınlanmaktadır. Halen güzel bir kapak içinde Lenin'in eserlerinden bir jübile kitaplığı basımdan çıkmak üzeredir.

UNESKO'nun verilerine göre, V. İ. Lenin'in eserleri tercüme literatür bakımından dünyada birinci gelmektedir. Kesin bilgi sayılamıyacak verilere bakılırsa, Lenin, dünyanın 50 ülkesinde 117 dile çevrilmiştir.

Bulgaristan'da tercüme eserler arasında Lenin'in kitapları 1944–66 yılları arasında 2,4 milyon tirajla 161 defa; Macaristan'da 3 milyon tirajla 116 defa; Rumanya'da 6,2 milyon tirajla 157 defa basılmıştır. Yugoslavya'da 1963 yılında K. Marks, F. Engels ve V. İ. Lenin'in seçilmiş eserlerinden Sırpça olarak 10 cilt yayınlanmış olup, bunun I, VI, VII, VIII, IX ve X. ciltleri Lenin'in eserlerini ihtiva etmektedir.

V. İ. Lenin'in 20 ciltlik seçilmiş eserleri İsveç ve Japonya'da; 6 ciltlik seçilmiş eserleri İngiltere, Arjantin, Hollânda, Danimarka, İtalya, Norveç, Birleşik Amerika, İsveç ve Japonyada; 4 ciltlik seçilmiş eserleri Arjantin, İsrail, Kanada, Meksika, İsviçre'de; 3 ciltlik olarak İngiltere, Fransa, Danimarka, Brezilya, Birleşik Amerikada; 2 ciltlik seçilmiş eserleri de Avusturya, İngiltere, Belçika, Hollânda, Yunanistan, İsrail, Hindistan, İtalya, Norveç, Birleşik Amerika ve Japonya'da yayınlanmıştır.

V. I. Lenin'in kitapları ayrı olarak da büyük tirajlarla basılmaktadır. Bu cümleden olarak, «Materyalizm ve empiriokritisizm» 15 memlekette; «Devlet ve devrim» 28 memlekette; «Emperyalizm, kapitalizmin en yüksek aşamasıdır» ve «Solculuk: komünizmin çocukluk hastalığı» da en az 30 ülkede yayınlanmıştır.

V. I. Lenin'in eserleri Asya, Afrika ve Lâtin Amerika ülkelerinde büyük bir ilgi görekerek geniş ölçüde yayılmıştır. Onun nice kitapları bu kıtalarda Marathi, Malayali, Pencap, Gucarat v.s. gibi dillere de ilk kez çevrilmiştir. Bugün pratiğe bakarak diyebiliriz ki, her millet veya milliyetin temsilcisi, V. I. Lenin'in eserlerini kendi dilinde okumak olanağına sahiptir.

V. I. Lenin'e, onun eserlerine ve Leninizmin aktüel problemlerine hasredilmiş ve sayıları bir hayli kabark monografiler, yetkili gruplarca hazırlanmış kitaplar, disertasyonlar v.s. de vardır. V. I. Lenin'in yüzüncü doğum yıldönümüne doğru yalnız Sovyetler Birliği'nde bu cümleden olmak üzere 700'den fazla kitap basılacağı ve bunların toplam tirajının 175 milyonu aşacağı tahmin edilmektedir. Bunlar çeşitli bilim dallarında uzman olan Sovyet bilim adamlarının eserleridir. V. I. Lenin'in bilimsel biyografisi de bunlar arasındadır.

Yüzüncü doğum yıldönümüne kadar çeşitli dünya halklarının dillerinde de birçok kitap yayınlanacaktır. Örneğin, Mogolistanda bu münasebetle 10 kitap yayınlanmakta ve Lenin'e dair anılardan 70 epizod tercüme edilmektedir.

Fotoğraflar ve filmler

V. I. Lenin hayatı boyunca 427 defa resim çekmiştir. Zaman zaman çekilen filmleri de 874 metrelik bir kordelâ meydana getirmektedir. Bunlar Lenin'i hayatta olduğu gibi yansıtan kusursuz dokümanter tesbitlerdir. Fakat çevrildiği bilinmekte olan 34 parça filmde 12'si henüz elimize geçmiş değildir. Halen Lenin'e ait 16 fonogram elde mevcuttur. Bazı fotoğrafları ile sinema şeritlerinin ve muhtemelen sesini tesbit eden bantların aranmasına devam edilmektedir.

Sovyet Sinemacılık Kurumu, konu ve fikir bakımından V. I. Lenin'in kişiliği etrafında örülen yüzden fazla sanat filmi, dokümanter ve bilimsel-popüler film yapmıştır. Bunlar arasında, Lenin'i artist B. Şukin'in canlandırdığı «Oktobr günlerinde Lenin» ve «Lenin 1918 yılında» adlı filmlerle, baş rolünü artist M. Ştrauh'un oynadığı «Tüfekli adam» filmi dünya sinema sanatının şaheserlerinden sayılmaktadır. Dokümanter ve bilimsel-popüler filmler arasında da «Lenin'e dair film takvimi», «Lenin için üç şarkı» ve «Vladimir İliç Lenin» adlı kordelâlara büyük bir değer verilmektedir. Sanat filmleri arasında «Lenin Polonya'da», «Lenin'e dair hikâyeler», «Ana kalbi», «Bir annenin bağlılığı», «Mavi defter» gibi kordelâlar da herkes tarafından takdir edilen sinema eserleridir.

Halen 14 filmde ibaret bir Lenin filmleri serisinin çevrilmesi tamam-

lanmak üzeredir. Aralarında «Vladimir Ulyanof», «Partinin bayrağı», «Ok-tobr arifesinde», «Sovyet devletinin başında», «Lenin (son sayfalar)», «Lenin ve çağımız» v.s. gibi kordelâların bulunduğu bu filmlerde, V. İ. Lenin'in hayatına ve faaliyetine dair gerçek fotoğraflar ve sinema objektifiyle tesbit edilmiş materyaller kullanılmıştır.

Tiyatro

Sovyet tiyatrosunun en güzel geleneklerinden biri, V. İ. Lenin'in simasını merkez edinen temsiller sahnelemesidir. N. Pogodin'in «Tüfekli adam», «Kremlin saatleri» ve «Üçüncü patetik» adlı piyesler üçlüsü bu alanda klâsik eserler olmuştur. SSCB-Moskova «Maksim Gorki» Akademik Sanat Tiyatrosu (MHAT) —, «Kremlin saatleri» piyesini 400 defa oynamıştır. Sovyetler Birliği'nin birçok kentlerinde ve 1969 Şubatında da Lenin'in doğduğu şehir Ulyanovsk'da onbinlerce kişi bu temsili seyretmiştir. MHAT oyuncuları, bu temsili sosyalist ülkelere, Birleşik Amerika'ya, İngiltere'ye, Fransa'ya, Avusturya'ya ve Japonya'ya da götürmüş, oralarda da yüzbinlerce seyircinin takdirlerini kazanmışlardır. Bundan başka, aynı piyes, Bulgaristan, Macaristan, Demokratik Almanya, Kore Demokratik Halk Cumhuriyeti, Mogolistan, Polonya, Rumanya, Çekoslovakya ve diğer bazı ülkelerde de sahneye konmuş ve başarıyla temsil edilmiştir. Bu ülkelerin çoğunda, «Kremlin saatleri»nden başka, «Tüfekli adam» ve «Üçüncü patetik» de oynanmıştır.

K. Trenyof'un «Neva kıyılarında», A. Korneyçuk'un «Gerçek», İ. Popof'un «Aile» (Bulgaristan, Demokratik Almanya, Polonya, Çekoslovakya, Kore Demokratik Halk Cumhuriyeti tiyatrolarında da sahnelenmiş), M. Şatrof'un «Devrim adına» (Bulgaristan, Rumanya v.s. ülkeler tiyatrolarında da sahnelenmiş), A. Şteyk'in «Sağanaklar altında» (Demokratik Almanya, Polonya v.s. ülkeler tiyatrolarında da da sahnelenmiş), D. Zorin'in «Ebedi kaynak», E. Simotof'un «Con Rid» adlı oyunları ve daha birçok piyesler geniş yığınların takdirini kazanan değerli eserlerdir. Sovyet tiyatrolarının 1969 yılı repertuarında, Lenin-kahramanlık temasına hasredilmiş 20'den fazla piyes vardır.

V. İ. Lenin'in simasını canlandıran eserler, Sovyet tarihsel-devrimci dramatürjisinin gelişmesinde önemli bir aşama teşkil etmektedir. Sovyet tiyatrosu, büyük anlamı kadar büyük sorum duygusu gerektiren karmaşık bir ödevi, yani V. İ. Lenin'in simasını sahnede canlandırma ödevini başarıyla çözmüştür.

Edebiyat

Sovyet söz sanatçılarının, kalem ustalarının, Leniniana'ya gerçekten büyük katkıları vardır. V. İ. Lenin'in büyük proleter yazarı Maksim Gorki tarafından çizilen siması, artık ebediyen birçok kuşakların belleğine malol-

muştur. Lenin'in siması, V. Mayakovski, S. Şçipaçof, Rasul Riza, V. Inber, P. Brovka, M. Isakovski, A. Jarof, A. Tvardovski, M. Aliger, R. Gamzatof, G. Emin, N. Aseef, G. Gulia, S. Marşak, Yan Sudrabkali, S. Esenin, V. Brüşof, A. Tolstoy, L. Leonof, K. Fedin, L. Seyfulina, N. Tihonof, S. Vurgun, S. Mihalkof, A. Voznesenski, O. Bergholts, N. Nikitin, M. Şaginyan ve daha birçok Sovyet yazar ve ozanlarının eserlerinde en relief şekilde belirtilmiştir.

V. İ. Lenin hakkında Anri Barbüs, Yaroslav Haşek, Con Rid, Ralf Foks da eserler yazmışlardır. Şimdi V. İ. Lenin hakkında en iyi eserleri biraraya toplayan «Yeryüzünü bir anda kucaklayarak» başlıklı bir derleme yayınlanmaktadır. Bunda dünyanın 40 ülkesinden en güçlü şairlerin Lenin hakkındaki şiirleri yer almaktadır.

Lenin'in siması birçok halk hikâyelerinde, şarkılarda ve efsanelerde de dile getirilmektedir. Bunlardan birçoğu Sovyetler Birliğinde ve diğer memleketlerde yayınlanmıştır. Fakat V. İ. Lenin'e dair olup da bu derlemelere girmemiş daha nice halk türküleri ve efsaneler vardır ki, bunlar kuşaktan kuşağa geçmekte, insanlığın şükran dolu kalbinde ve belleğinde yaşamaktadır.

Müzik

Lenin'in eşsiz mükemmellikteki hayatı birçok ünlü besteciye büyük epik müzik eserleri yaratma yönünde esinlemiştir. Lenin'in simasının canlandırıldığı müzikal epik eserler olarak, T. Hrennikof'un «Fırtına», V. Muradeli'nin «Oktobr», Y. Meytus'un «Ulyanof kardeşler» ve D. Dehteryof'un «İvan Şadrin» adlı operalarını v.b. sayabiliriz. «Fırtına» adlı opera, Moskova ve Leningrad'dan başka, Vaymar ve Sofya, Bratislava ve Ulan-Bator'da da sahnelenmiş; «K. Stanislavski ve Vld. Nemiroviç-Dançenka» müzikal tiyatrosu solistleri bu seçkin eseri daha birçok ülkelerin opera sahnelerinde başarıyla temsil etmişlerdir. «Oktobr» adlı opera da Moskova, Leningrad, Minsk, Novosibirsk, Ulan-Bator sahnelerinde oynanmıştır.

V. İ. Lenin'e dair anıtlanan senfonik eserler Sovyet müzik sanatında müstesna bir yer tutmaktadır. Bu cümleden olarak, G. Sviridof'un «Patetik oratoryo»sunu, V. Şebalin'in «Lenin» Senfonisi'ni, D. Kabalevski'nin V. İ. Lenin'in anısına Üçüncü Senfoni-«Rekviyem»ini, D. Şostakoviç'in («1917 yılı», V. İ. Lenin'in anısına) – 12'nci Senfoni'sini, A. Kreyn'in «V. İ. Lenin'in anısına lirik ağıtı»nı sayabiliriz. V. İ. Lenin üstüne bestelenmiş vokal şarkılar dizisi içinde S. Tulikof'un, A. Holminof'un, A. Novikof'un, B. Şehter'in, E. Kap'ın v.b. kayda değer eserleri vardır.

«V. İ. Lenin için Kantat»ın yaratıcısı, Demokratik Almanya'nın ünlü bestecilerinden G. Aysler'dir.

Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri Birliği'nde V. İ. Lenin için 66 dilde radyo yayını yapılmaktadır. Radyoda «Lenin radyo üniversitesi» başlığı altındaki dersler dizisi, Vladimir İliç'e dair dokümanter ve sanat eseri yayınlar. Şiir, hikâye, Lenin'e dair roman ve nuvelerden parçalar programları, dramatisasyonlar, radyo temsilleri, orijinal piyesler ve müzikli edebi eserlerden müteşkil yayınlar geniş bir ilgi toplamaktadır.

V. İ. Lenin'in zengin fikir-teori mirasına dair dokümanter ve edebi programlar, onun coşkun hayatını ve faaliyetini yansıtan temsiller de Sovyet televizyonunun çok sevilen yayınları arasındadır. Bunlardan bazıları «entervizyon»la da yayınlanmaktadır.

Birçok ülkeler, daha şimdiden, Sovyet Radyosu ile Merkez Televizyonu'nun, V. İ. Lenin'in yüzüncü doğum yıldönümü hasredilen programlarından bazılarını aktarmak veya paralel olarak yayınlamak için Sovyetler Birliği ile anlaşmalar imzalamışlardır.

Lenin teması, yüzlerce ve binlerce dergi ve gazetenin sütunlarında sürekli bir yer almaktadır. Bugün, pratik olarak, V. İ. Lenin için yazı yayınlamayan, onun fikirlerini dünyaya tanıtmaya çabası göstermeyen, sosyalizmi tanıtır savunmayan herhangi bir yayın organı olmadığını cesaretle söyleyebiliriz.

Şekil sanatları

(Resim, grafik, heykel)

Ressam İ. Brodski, V. İ. Lenin'in canlı model portrelerini çizmiştir. Onun «V. İ. Lenin Smolni'de» ve «V. İ. Lenin'in 1917'de Putilov fabrikasındaki konuşması» adlı tabloları dünya ölçüsünde tanınmış eserlerdir. İ. Grabar ve V. Serof'un, S. Gerasimof ve B. Kustodieff'in, N. Jukof ve P. Vasilieff'in, B. Yohanson ve P. Belousoff'un, A. Moravof ve L. Pasternak'ın, E. Kibrits ve V. Oreşnikof'un ve daha birçoklarının tabloları da Leniniana'ya giren sanat eserleri arasındadır.

Vladimir İliç'in ilk büstü G. Alekseef tarafından yapılmıştır. N. Andreef ise İliç'in heykellerinden bir galeri meydana getirmiştir. Onun «Leniniana»sı, Vladimir İliç'in yüzden fazla heykelini kapsayan bir dizidir. Bunlar canlı model etüdlerden başlayarak, 1919–32 yılları arasında yapılan anıtlarla tamamlanan eserlerdir. Sovyetler Birliği'nin birçok şehirlerindeki V. İ. Lenin anıtlarının sanat değeri bakımından en önemlileri, İ. Şadra, S. Evseef ve V. Pinçuk'un elinden çıkmış olanlardır. V. İ. Lenin'in, Moskova'da, Kremlin Sarayı'nda, Yüksek Sovyet Toplantı Salonu'ndaki heykeli, yontutçu S. Merkurof'un çok dikkate değer bir eseridir. Yüce önderin doğum yeri Ulyanovsk şehrinde 1940 yılı 22 Nisanında açılan muazzam anıtını meydana getiren sanatçı da Akademisyen M. Manizer'dir. Ulyanovsk'ta gar meydanına dikilen ve V. İ. Lenin'i gimnazya öğrencisi olarak canlan-

dıran heykel de (yonutçu V. Sigal) daha ilk bakışta kuvvetli izlenimler bırakan bir sanat eseridir.

V. İ. Lenin'i gerçeğe en yaklaşık olarak çizebilmek için grafik ressam-ları büyük çabalar harcadılar ve başarı da gösterdiler. Şimdi şekil sanat-çılarının yapıtları ile dokümanter fotoğrafları kapsıyan bir «V. İ. Lenin Albümü» ve «Ulyanof ailesi» genel başlığı altında bir dokümanter-edebi broşürler dizisi hazırlanmaktadır.

Bu arada, Lenin portreli birkaç yüz politik plâkat da kayda değer. Halk ustaları V. İ. Lenin'in simasını kilimlere, rengârenk sırma nakışlara, en nefis oymalara ve bezeklere işlemişlerdir. Sovyet ressamlarının, yonutçu-larının, grafiklerinin ve halk ustalarının yüksek san'at ürünü olan nice eserleri, V. İ. Lenin'i canlandırmada eşsiz birer başarıdır.

Macaristan'ın birçok şehrinde, büyük realist yonutçu Jigmond Kışfaludi-Ştrabil'in eseri olan dikkate değer Lenin anıtları vardır. Vladimir İliç'in vaktiyle iki defa uğradığı Kapri adasının «Augusto» şehir parkında yük-selen Lenin Anıtı, «Halklar arasında barışı sağlamlaştırma» adına millet-lerarası Lenin armağanı kazanmış olan ünlü İtalyan yonutçusu Jakomo Mansu'nun eseridir.

Pulculuk

V. İ. Lenin'in portresini taşıyan ilk pul 27 Ocak 1924 tarihinde çıkarıl-mıştır. O zamandan beri, Sovyetler Birliğinde V. İ. Lenin'in anısına 250'den fazla çeşitli pul basılmış bulunmaktadır. Polonya, Demokratik Almanya, Bulgaristan, Çekoslovakya, Rumanya gibi sosyalist ülkelerde ve diğer bazı memleketlerde V. İ. Lenin'in portresi ve anıtlarıyla çıkarılan pullar 50'den fazladır.

V. İ. Lenin'in yüzüncü doğum yıldönümü münasebetiyle, halen, birkaç serilik «Filâtelistik Leniniana» pulları çıkarılmaktadır.

Ayrıca, V. İ. Lenin'in anıtları, vaktiyle barınıp çalıştığı veya rapor oku-duğu, konuşmalar yaptığı tarihsel yapıların, kütüphanelerin ve kurumların fotoğraflarıyla süslenmiş 250 kadar çeşitli pulların yapışık bulunduğu zarflar büyük tirajlarla basılmış ve halkın istifadesine sunulmuştur.

Turistik seferler

Dünyanın birçok memleketinde V. İ. Lenin'in hayat ve faaliyetiyle bağlı yerler vardır. Sovyetler Birliği'nde 2 il – Leningrad ve Ulyanovsk –, 10 şehir ve büyük şehirlerde 67 semt, 23 kasabe ve 29 köy V. İ. Lenin'in adını taşı-maktadır.

Sovyetler Birliği dışından sayısız isteği karşılamaya çalışan turizm fir-maları ve Sovyet «İnturist» örgütü, Lenin'in anısına 19 özel jübile seferi tertiplemişlerdir. Bu seferler, V. İ. Lenin'in doğduğu ve çocukluk yıllarını geçirdiği Ulyanovsk şehrini, sonra onun devrimci faaliyetinin başladığı

Kazan şehrini, kahraman şehir Moskova ve Leningrad'da ve daha başka şehirlerde barındığı ve çalıştığı yerleri ziyaretleri kapsamaktadır. Bu «Lenin jübilesi seferleri»nde, yabancı turistlere, Sovyetler Birliği'nin tarihsel ve görülmeye değer yerleri gezdirilecektir.

Ayrıca, Almanya Demokratik Cumhuriyeti, Polonya ve Çekoslovakya'da da, Lenin'in anısıyla bağlı yerlere yapılacak ziyaretlerin programları hazırlanmaktadır.

V. İ. Lenin'in yüzüncü doğum yıldönümü, halen Japonya'nın Osaka şehrinde hazırlıkları ilerlemekte olan ve «İnsanlık için ilerleme ve ahenk» devizi altında açılacak «EKSP-70» Dünya Fuarı'nda da en parlak şekilde belirtilecektir. Burada Moskova Başmimarı M. V. Posohin'in yönetimi altında çalışan Sovyet yapıcılar, bedii ifade unsurlarını mimari biçimlerde somutlaştırarak, Sovyetler Birliği'nde yüce Lenin plânı gereğince sosyalizm kuruluşu temasını belirtmekte cidden muvaffak olmuşlardır. Sovyetler Birliği pavyonunun merkez salonu tümüyle V. İ. Lenin'in hayat ve faaliyetini yansıtmaya hasredilmektedir.

Lenin'in can yoldaşı, en yakın iş arkadaşı

Sovyetler Birliği halkları, Nadejda Konstantinovna Krupskaya'nın doğumunun yüzüncü yıldönümünü geniş ölçüde kutladılar.

SBKP Merkez Komitesine bağlı Marksizm-Leninizm Enstitüsü ve SSCB Pedagojik Bilimler Akademisi Prezidyumu, N. K. Krupskaya'nın yüzüncü doğum yıldönümüne hasredilen bilimsel toplantılar tertiplediler. Sovyetler Birliği'nin diğer birçok şehirlerinde çeşitli örgütlerin ve enstitülerin bilimsel toplantıları da bu anma jübilesine hasredildi. Aynı günlerde bir de «Lenin'in yakınında: N. K. Krupskaya'nın anıları» başlıklı önemli bir kitap yayınlandı.

Nadejda Konstantinovna Krupskaya'nın hayat yolu, Vladimir İliç Lenin'in hayat yolundan, SBKP tarihinden ve Sovyet devletinden ayırdedilemez.

Nadejda Konstantinovna Krupskaya 26 Şubat 1869'da doğdu. Devrimci aile içinde büyüdü. Babası Konstantin İgnatiyevič Krupski, XIX. yüzyılın altmışıncı yıllarının Rus devrimci aydınları temsilcilerinden biriydi ve I. Enternasyonal'in Rus Seksiyonu ile bağlantısı vardı.

Nadejda Krupskaya 1890 yılında bir Marksist derneğe girdi. Peterburg'un proletarya merkezlerinden birinde, Neva Karakolu ötesi işçilerinin haftalık akşam okulunda beş yıl öğretmenlik yaptı. Kendisi buradaki görevi hakkında daha sonra şunları söyler: «Bu beş yıl, bu okuldaki öğretmenliğim, benim Marksizmime kan ve can verdi, beni işçi sınıfıyla ebedi olarak kaynaştırdı.»

Onun bu okuldaki öğrencileri arasında, V. İ. Ulyanof (Lenin) tarafından Peterburg'da kurulan «İşçi sınıfının Kurtuluşu Uğrunda Savaş Birliği»ne mensup ilerici işçiler de vardı. Nadejda Krupskaya 1894 yılında Vladimir İliç'le tanıştı. İlgili ortaklığı, devrimci görüş birliği ve işçiler arasında çalışma beraberliği onları birbirine yaklaştırdı, ve aralarında sağlam bir dostluk kuruldu. Çok geçmeden, Nadejda Konstantinovna da «İşçi Sınıfının Kurtuluşu Uğrunda Savaş Birliği»nin aktif üyesi oldu ve onun çekirdeğini teşkil eden ana kadroya girdi.

«Birlik»in polis tarafından dağıtılması ve Vladimir İliç'in tutuklanmasından sonra, N. K. Krupskaya, ona kitaplar gönderiyor, «Savaş birliği»nin durumu, Peterburg fabrika ve kombinalarındaki işçilerin morali hakkında bilgi veriyordu. Bu da uzun sürmedi; 1896 yılı Ağustosunda kendisi de

tutuklandı. Mahkeme onu Ufa iline sürgüne gönderilmekle cezalandırırsa da, Lenin'in nişanlısı olduğu için, bu sürgün cezasını o zaman Vladimir İliç'in bulunduğu Sibiry'a'nın Şuşensko köyünde geçirmesine izin verildi. Ve Nadejda Konstantinovna, annesi Elisaveta Vasilevna ile birlikte 1898 yılı Mayıs'ında Şuşensko köyüne vardı. Orada V. İ. Lenin'in eşi oldu.

Vladimir İliç'le düşünce ve görüşlerindeki uygunluk, ortak hayat ve mücadele, Nadejda Krupskaya'nın yürüdüğü yolu belirliyen unsurlar olmuştur. Onun bütün hayatı, karşılık beklenmeyen bir fedakârlıkla halka hizmetten ibarettir. Vladimir İliç ile Nadejda Konstantinovna'nın devrimci savaş eylemleri ve karşılıklı saygıya dayanarak paylaştıkları hayat, bütün komünistler için parlak bir örnek ve komünist morali normlarının canlı timsalidir.

N. K. Krupskaya, partinin meydana getirilmesi ve sağlamlaştırılması mücadelesiyle geçen yıllarda daima V. İ. Lenin'in yanısıra yürüyor, onun kitaplar üzerindeki çalışmalarına, sosyal-demokrat örgütleriyle irtibata geçme işlerine büyük ölçüde yardım ediyordu. Krupskaya'nın ilk kitabı «İşçi kadını», ilkin «İskra» yayını olarak 1901 yılında yurt dışında basıldı. Sonra Rusya içinde gizli olarak yeni baskıları yapıldı. Krupskaya bu eserinde, kadınların, ancak işçi sınıfının genel savaşı içinde hak eşitliğine ulaşabileceklerine işaret ediyordu.

N. K. Krupskaya, «İskra» gazetesi ve redaksiyonu sekreteri olarak, daha sonra da «İleri»⁽¹⁾ ve «Proletarya»⁽²⁾ gazetelerinde aynı görevlerde bulunarak, örgütlenme ve parti işlerinde çok büyük ödevler başardı. Dıştan pek göze görünmeyen, fakat olağanüstü önemi olan bu iş, onun bütün enerjisi ile çalışmasını gerektiriyordu. Günlerce ve çoğu zaman geceleri de V. İ. Lenin'in mektuplarını temize çekiyor, kimyevi ecza ile yazılmış mektupları şifreliyor ya da deşifre ediyordu. Yüzlerce adres, hangi gün ve saatte kimin nerde bulunacağı ve illegal çalışma gereği yüzlerce takma ad hep onun belleğinde idi. Her yarden, parti militanlarından, «İskra» muhabirlerinden, parti örgütlerinden gelen mektuplar ve diğer materyaller onun elinden geçiyordu.

Sovyetler Birliği'nde artık basımdan çıkmış olan «V. İ. Lenin'in ve «İskra» redaksiyonunun Rusyadaki sosyal-demokrasi örgütleriyle muhaberatı» başlığı altındaki üç ciltlik belgeler derlemesinde binden fazla yeni belge ilk kez yayınlanmaktadır ve bunların hemen hemen yarısı N. K. Krupskaya'nın mahalli parti örgütlerine ve ayrı ayrı kişilere yazdığı mektuplardır.

Parti militanlarının V. İ. Lenin'le ve N. K. Krupskaya ile şahsan temaslarının da büyük önemi vardı. «İliçler'in evi» diye anılan mütevazı evleri, V. İ. Lenin'in çalışma arkadaşlarının uğrağı, buluşup görüşme yeri idi. Rusya'da, İsviçre'de, Fransa'da, Polonya'da ve bulundukları diğer yerlerde, onların evine yüzlerce parti militanı girip çıkardı.

(1) «Vperyod».

(2) «Proletariy».

N. K. Krupskaya Bolşevik Partisi'nin II. Kongresi hazırlıklarında ve kongre çalışmalarında aktif bir faaliyet gösterdi. Bu cümleden olarak, «İskra»nın kuruluşuna ve çalışmasına dair raporu o hazırladı. Ayrıca, Kimlik (mandot) Komisyonu'nda da yer aldı.

1905 yılı Kasım ayında V. İ. Lenin'le beraber İsviçre'den Rusya'ya dönen N. K. Krupskaya hemen parti işlerine katıldı. Parti Merkez Komitesi Sekreteri sıfatıyla, parti komiteleriyle ilişki kurma işlerini o yürütüyor, Bolşevik örgütlerine parti literatürü sağlıyor, birçok parti işçileriyle görüşüyor, özel görev alanlara pasaport sağlıyor, parti adına talimat veriyor, çalışmalarına dair tavsiyelerde bulunuyordu.

Bundan birkaç yıl önce, Polonyalı dostların Krakov-Poronin arşivinden sağlıyarak gönderdikleri birçok yeni belgeler, N. K. Krupskaya'nın MK Sekreteri sıfatıyla çalışmalarını daha tam ve etraflı şekilde aydınlatmaya imkân vermiş bulunuyor. Krupskaya, Merkez Komitesinin parti işçileri ve Duma'daki bolşevik milletvekilleri ile yaptığı danışma toplantılarının hazırlanmasında aktif bir rol oynuyordu.

Parti Merkez Arşivi'nde, N. K. Krupskaya'nın muhaberatında bulunduğu örgüt ve kişilerin adreslerini ihtiva eden notları aynen korunmaktadır. Bu ayrıntının prensip bakımından büyük önemi vardır; zira Parti Merkez Komitesi'nin yürüttüğü faaliyetin, örgütlerle ilişkilerinin ve bu ilişkilerin genişliğinin diyaazonunu tesbite imkân vermektedir. Evet, Krupskaya'nın sözkonusu not defterlerinde, Rusya'da yüz kadar şehir, kasaba ve köyü kapsiyon 290 adres, ayrıca da yurtdışı 316 adres kayıtlıdır.

Nadejda Konstantinovna «İşçi Kadın»⁽¹⁾ dergisinin örgütlenmesinde ve çalışmalarında da büyük bir rol oynadı. Dergi Peterburg'da 1914 yılı başlarında çıkmaya başladı. İlk sayının başyazısını Krupskaya yazdı. Bu başyazıda derginin amacını belirleyen programı ortaya konuyordu. Ertesi yıl, 1915'de, Krupskaya, İ. Armand'la birlikte, Bern'de toplanan Milletlerarası Kadınlar Konferansına katıldı.

Nadejda Konstantinovna'nın pedagoji sorunlarıyla geniş ölçüde meşgul olması da o zamanlara raslor. Kendisi pedagoji tarihi ve teorisiyle ilgili literatürü, bu konuda Rusya'da ve dünyada çıkan eserleri derinlemesine incelemiş, Fransa ve İsviçre'de okul dâvasının nasıl örgütlendiği hakkında geniş bilgi edinmişti. İşte «Halk eğitimi ve demokrasi» adlı eseri, onun pedagoji alanındaki bu çalışmalarının bir ürünü oldu. Bu, pedagoji tarihi üstüne ilk Marksist kitaptı. Vladimir İliç, Nadejda Konstantinovna'nın çok değer verdiği bu eserini bir mektupla A. M. Gorki'ye tavsiye etmiş ve yayınlanmasını rica etmişti. Ve kitap ancak 1917 Şubat Devrimi'nden sonra ak dünyaya çıkabildi ve sonra defalarca basıldı.

Rusya'da «İşçi gençlik nasıl örgütlenmeli» başlıklı yazısı ile «İşçi Gençlik Birliği»nin ilk tüzük tasarısını ortaya koyan N. K. Krupskaya'dır. 1917 Tem-

(1) «Robotnitsa».

muzunda yapılan Petrograd Şehri İkinci Konferansı'nda, gençlik arasındaki çalışmalarla ilgili raporu o hazırladı. Bu forum ve çalışmalar Sovyet Komşomol'unu yaratacak kaynağı teşkil ediyordu.

Nadejda Konstantinovna Oktobr Devrimi'nin ilk günlerinden itibaren parti ve devlet görevlerinde gergin çalışmalara koyuldu, bütün gücünü Sovyet devletinin sağlamlştırılması, toplumsal hayatın yeni sosyalist temeller üzerinde yeniden kurulması çalışmalarına hasretti. Coşkun bir parti propagandacısı ve ajitatörü olarak çalışıyordu. Kama ve Volga nehirleri boyunca, Beyaz Orduclardan henüz kurtulmuş şehir ve köylere bir bir uğrarak «Kızıl Yıldız» vapuru ile yaptığı görev yolculuğu, onun ajitasyon faaliyetini tanıtan parlak bir örnektir. Krupskaya o yolculukta yüzlerce toplantıda işçiler, köylüler, Kızıldolu'lar ve öğretmenlerle konuşarak büyük bir ajitasyon işi başardı.

1924 yılında MKK üyesi, 1927'den itibaren de SBKP (b) Merkez Komitesi üyesi olan N. K. Krupskaya, onbeş yıl boyunca partinin yönetim organları kadrosunda görev aldı. V. İ. Lenin'in ölümünden sonra, Politbüro, 1924 Şubatında, MKK, Merkez Komitesi'nin çalışmalarına N. K. Krupskaya'nın daha yakından katılması için özel bir karar aldı.

Nadejda Konstantinovna'nın parti ve devlet görevlerindeki çalışmaları, görüldüğü gibi, çok çeşitli ve geniştir. Bu arada, V. İ. Lenin'in tavsiyesiyle Halk Eğitim Komiserliği'nde de çalışmaya başladığını kaydetmeliyiz. Krupskaya buradaki çalışmalarını Eğitim Komiserliği Kurulu'nun bir üyesi olarak yirmi yıl sürdürdü. A. V. Lunaçarski'nin gözünde, Krupskaya «Eğitim Komiserliği'nin en faal üyesi» idi.

Pedagoji, öğretim ve eğitim sorunlarının bilimsel-teorik temellere oturulması çalışmalarındaki değerli hizmetlerinden ötürü, N. K. Krupskaya'ya pedagoji bilimleri doktoru pâyesi verilmiş, kendisi SSCB Bilimler Akademisi onursal üyeliğine seçilmiş, «Lenin» ve «Kızıl Bayrak» nişanlarıyla taltif edilmiştir.

Nadejda Konstantinovna çalışmayı çok severdi. Gece gündüz demeden ve durmadan uğraşırdı. Hiç abartmadan denebilir ki, onun hayatı baştan-başa ve gerçekten emek kahramanlığıdır. Kendisi der ki: «İş beni bütün varlığım ile sarıyor, sel gibi aşıp taşan hayat da bütün koloriti ve karmaşıklığı ile beni daha ziyade kendine çekiyordu.»

N. K. Krupskaya milletlerarası komünist hareketinin seçkin bir militanıydı. Komintern'in II, III, IV, V, VI ve VII. kongrelerine delege olarak katıldı. Komünist partileri önderlerinin büyük ölçüde saygısını kazanmıştı. Bu önderlerden bazıları, bu arada Klara Setkin, Fritz Platen, onu daha emigrasyon yıllarından tanıyorlardı. Klara Setkin, N. K. Krupskaya hakkındaki bir yazısında şöyle diyordu: «Onun hayatının anlamı ve içlemi, devrimci ölküye dur-dinek bilmeden hizmetten ibaretti. Nadejda Konstantinovna için, komünist ideolojisi ve devrimin zaferi adına hayatını hiçe sayarcasına çalışma birbirine örülerek ayrılmaz bir bütün teşkil ediyordu.»

N. K. Krupskaya kadınlar arasında çalışma sorunları üzerinde olağ-

nüstü bir dikkatle duruyordu. Kadının durumuna, onun toplumda hak eşitliği ve törede kölelikten kurtulma uğrındaki mücadelesine dair birçok broşür ve yazılar yazdı. O bütün bu sorunları, kadının genel devrim savaşına, sosyalizm kuruluşuna katılmasıyla kopmaz bağlantısı içinde gözden geçiriyordu. Ve bu alanda, kadının en çok ezgi altında bulunduğu Doğu'ya, incelemelerinde, özellikle yer veriyordu.

N. K. Krupskaya Sovyet halkına candan bağlıydı. Bunu, yalnız insanlarla her günkü aralıksız temasları değil, onun çok yüklü muhaberat işleri de gösteriyordu. Kendisi ayda bin kadar mektup aldığını ve bunların çoğuna bizzat cevap verdiğini söylerdi. Ona çokluk, işçiler, kadın işçiler, kolhozcular, genç komünistler ve piyonerler mektup yazıyorlardı. Hepsi de N. K. Krupskaya'yı candan sevdiklerini belirtiyor, kendisinden öğüt istiyor, güçlükleri ve yaşantılarındaki başarısızlıkları nasıl yeneceklerini, nasıl daha iyi çalışılacağını ve Leninizmin en iyi nasıl kavranacağını öğretmesini rica ediyorlardı.

V. İ. Lenin'in hayat ve faaliyetinin bütün ayrıntılarıyla aydınlatılmasında N. K. Krupskaya'nın paha biçilmez hizmetleri vardır. Lenin'in kısa biyografisi onun kaleminden çıkmış olup, 1917 yılında basılmıştır. Bu biyografi, daha ziyade, cephedeki askerlerin ricaları üzerinde yazılmıştır. N. K. Krupskaya, anılarında ve sayısı yüzü aşan özel yazılarında, Vladimir İliç'in hayat yolunu – çocukluğundan ta son günlerine kadar – adım adım izlemekte ve aydınlatmaktadır. Uzun yıllar hayatı ve çalışmayı paylaşarak, yürekleri ve kafaları uygun en yakın insanı sıfatıyla beraber yürüdükleri yolda V. İ. Lenin'i öyle anlatır ki, bunu N. K. Krupskaya'dan başkasının yapamayacağı söz götürmez. O, Sovyet halkına ve bütün insanlığa, Lenin'in en canlı ve yüce simasıyla tasvirini sunmuş, onun önder olarak, düşünür olarak, örgütçü olarak eşsiz karakter çizgilerini ortaya koymuştur. Ve Krupskaya, aynı zamanda, Lenin'in, bir insan, hayatı bütün karmaşıklığı ve dolgunluğu ile seven bir insan olarak simasını da başarıyla çizebilmiştir.

Nadejda Konstantinovna, V. İ. Lenin için yalnız kendisi yazmakla kalmıyor, bu alanda çalışan diğer yazarlara, tarihçilere, edebiyatçılara, resamlara da, Vladimir İliç'in ölümsüz simasını isabetle çizebilmeleri için değerli öğütleriyle büyük yardımlarda bulunuyordu.

N. K. Krupskaya büyük ve imrenilir güzellikte bir hayat geçirdi. Bu hayat, bugün de, sosyalizm savaşçısı yeni kuşaklar için, barış ve sosyal ilerleme dâvasını savunan bütün namuslu insanlar için esin kaynağı olan bir örnektir.

N. K. Krupskaya'nın yüzüncü doğum yıldönümünün kutlanması, bütün Sovyet halkı için, Sovyetler Birliği Komünist Partisi için büyük bir bayram halini aldı. Onun jübilesi, bütün bilinçli ömrü boyunca can yoldaşı ve savaşçı çalışma arkadaşı olduğu V. İ. Lenin'in doğumunun yüzüncü yıldönümüne hazırlık ruhu içinde geçti.

G. Obişkin

Fikir değiş-tokuş forumu

Emperyalizmin bugünkü stratejisinin belbaşlı özellikleri

Nikolay Inozemtsev

Birleşik Amerika'nın Viyetnam'a askeri müdahalesi, İsrail'in Yakın Doğudaki saldırısı, askeri blokların faaliyetlerini artırmaları, ideoloji mücadelesinin yoğunlaşması, birçok kapitalist ülkenin ekonomik entegrasyonu ve anti-emperyalist güçlerin birliğini yıkma uğrındaki ortak eylemleri, üretimi ve bilimsel araştırma masraflarını artırmak için tekelci-devlet kapitalizmi tarafından alınan tedbirler, kapitalist ülkelerde halk yığınlarına karşı yürütölen baskı hareketinin sosyal manevralar politikasıyla birleştirilmesi, Asya, Afrika ve Lâtin Amerika'nın çeşitli ülkelerinde silâhlı karşı-devrim darbeleri yapılması, yeni-sömürgecilerin en yeni «barışçı» araçları uygulamaları, çağımızda emperyalizm tarafından yaratılan olayların ancak bir kısmını teşkil etmektedir.

Bazı kimseler, bunları, aralarında herhangi bir bağ bulunmıyan, rastgele olaylar olarak kabul edebilirler. Fakat böylesi, kanaatimizce, yüzeysel kalan bir görüştür. Aslında ise, belirtilen olaylar kapitalist âlemde 20'inci yüzyılın 60'ıncı yıllarının sonunda süröpiden toplumsal süreçlerin derinliğini, karmaşıklık ve çeşitliliğini yansıttıktan başka, belirli kanunlara uygunluğunu da ortaya koymaktadır. Bu olaylarda emperyalizmin çağdaş stratejisinin konkre belirtileri açıkça görölmektedir. Emperyalizme karşı yürütölen savaşın başarılı olabilmesi için, bu stratejinin her yönden incelenmesi, aslının olanca derinliği ile anlaşılması şarttır.

Marks, Engels ve Lenin, devrim teorisini hazırlarken, işçi sınıfının ve onun başlıca hasmı olan burjuvazinin stratejileri sorununa daima birinci derecede önem vermişlerdir. Bütün ilerici insanlığın Lenin'in 100'üncü doğum yıldönümünü kutlamaya hazırlandığı şu sırada, çağdaş emperyalizmi, onun politikasını, strateji ve taktiğini incelemekte olan Marksistler, derin fikirlerle dolu Leninizm hazinesine tekrar tekrar başvurmaktadır.

Lenin'in, emperyalizmi tahlili, itici güçler ve kapitalizmin tekelci aşamasındaki çelişkileriyle ilgili görüşleri, ve hepsinden önemlisi, hayat olay-

larını inceleme metodolojisi, ilerici toplumsal teori ve uygulamada güçlü birer silâh rolünü oynamaktadır. Konkre olayların konkre çözümünde diyalektik materyalizm ustalıklı uygulanmalıdır. Bu, yaratıcı Marksizm-Leninizmin en önemli isteklerindendir.

Toplumsal süreçleri yansıtan siyasi kavram ve kategorilerin incelenmesinde, bu kavram ve kategorileri meydana getiren unsurlar arasındaki oran sorunu ile olaylar arasındaki genel bağlar problemi – ki her ikisi de alabildiğine diyalektiktir – büyük rol oynarlar. Özellikle, strateji gibi son derecede karmaşık ve çok yönlü bir kavramın tahlilinde bunların önemi daha da büyüktür.

Askeri strateji olduğu gibi, politik strateji de (dış politika da dahil olmak üzere) vardır. Ekonomik gelişme stratejisinden ve ideolojik savaş stratejisinden söz etmek te tamamiyle mümkündür. Politik strateji kavramı ve reel muhtevası bir hayli geniştir. Objektif sınıf menfaatleri onun temelidir. Şu veya bu sınıfın bellibaşlı amaçlarına dayanan, iç ve dış politik durumun özelliklerini gözönünde bulunduran ve savaşan güçler hakkındaki değerlendirmeleri kılavüz edinen politik strateji, savaşın planlarını, genel yönlerini başlıca alanlarını ve biçimlerini (bir savaş biçiminden diğerine geçişi ve bunların bir arada kullanılışını), savunma ve hücum yöntemlerini, müttefiklerin birbirlerine etkilerinin karakterini ve rezervlerden faydalanma yollarını belirler.

Tarihsel tecrübeler şunu göstermiştir: politik strateji, herhangi bir ülkenin ya da o ülkedeki şu veya bu sınıfın, yahut uluslararası ölçüde faaliyette bulunan belirli devletler veya sınıflar koalisyonu ya da sisteminin ortak aksiyonları halindeki eylemlerini kapsar. Uluslararası işçi sınıfının, özü ve kısalığı bakımından klâsik bir mahiyet taşıyan stratejik formülü, dünyaca bilinen şu Marksist lozungda dile gelmiştir: *«Bütün ülkelerin proleterleri, birleşiniz!»*

Emperyalizmin genel stratejisi – ayrı ayrı kapitalist devletlerin değil, dünya çapındaki tüm tekellerin kapitalizmin stratejisi – tedrici olarak biçimlenmiştir. Bu stratejinin belirli unsurları çok eskiden yürürlüktedir. Bunu, Paris Komünası için girişilen ortak eylemlerde görmekteyiz. Dünya emperyalizminin Büyük Oktobur Sosyalist Devrimine karşı giriştiği ortak eylemlerde ise daha geniş ölçüler almıştır. Fakat XIX. yüzyılın sonunda ve XX. yüzyılın başlarında, henüz, büyük kapitalist devletlerin meydana getirdikleri «dünya imparatorlukları»nın egemen oldukları bir dönemde birbirine düşman emperyalist gruplaşmalar arasındaki savaşların «koalisyon stratejisi» yürürlükte bulunuyordu.

Uluslararası stratejide kökten değişiklikler, İkinci Dünya Harbinden sonra, sosyalist sistemin kurulması ve kapitalizmin genel bunalımının şiddetlenmesiyle başladı. İşte bu dönemde, emperyalizmin genel sınıfsal stratejisi gitgide daha belirgin bir biçim aldı.

Politika, ekonominin yoğunlaşmış ifadesi olduğuna göre, strateji, yoğunlaşmış politika ve ekonomidir. Emperyalizmin stratejisi, politik, ekonomik,

askeri ve ideolojik her türlü savaş biçimini kapsar. Her kapitalist ülkede ve dünya çapında yürütülen sınıf savaşlarının bütün cephelerini ve bütün alanlarını bir bütün haline getirir, dünya sosyalizmi ile dünya kapitalizmi arasındaki tüm savaş meydanlarını dünya çapında kaplar.

Genel menfaatlerle özel menfaatler arasındaki oran ve bağımlılık sorunu çağdaş emperyalizm stratejisinin çözümünde bir anahtar ödevini görür.

Lenin, çeşitli ülkelerdeki emperyalist burjuvazinin özelliklerini ve politikalarındaki nüansları dikkatle izliyordu. Çeşitli memleketlerde iktidarda bulunan tekелci burjuvazinin sınıfsal menfaatlerinin ortak oluşunun gözönünde bulundurulması gerektiğini daima belirtiyor, emperyalizmin, vatan-sız olan sermayenin korunması için bir ittifak meydana getirme eğilimi üzerine dikkati çekiyor, işçi sınıfının, dünya çapında birleşen sermayenin ortak eylemlerine birlik halinde karşı koymasını istiyordu.

Bugünkü koşullar içinde uluslararası işçi sınıfının ve tüm anti-emperyalist güçlerin, emperyalizme karşı ortak savaşlarında birleşmeleri gerçekten hayati bir önem taşımaktadır. Böyle bir birliğin objektif zorunluğunu, her şeyden önce, dünya ölçüsündeki devrim sürecinin gelişme ihtiyaçları gerektirmekte ve olanaklarını da yaratmış bulunmaktadır. Bu süreç, enter-nasyonalizm temellerine dayanmaktadır. Devrimci güçlerin birliği şu bakımdan da zorunludur; dünya çapındaki emperyalizm geçmişte hiçbir zaman bugün olduğu kadar, tabiatında mevcut çelişki ve uzlaşmazlıkları bir yana bırakarak, ortak harekete girişmek mecburiyetini duymamıştır. Bunu birçok nedenleri vardır.

Birinci, çeşitli ülkelerdeki emperyalistleri sınıf savaşında birleşmeye zorlayan uluslararası politik faktörlerin etkisi son derecede artmıştır. Kapitalizm, artık tek ve genel bir sistem olmak niteliğini kaybetmiştir, iki dünya sistemi-sosyalist ve kapitalist sistemler-arasındaki yarışma dünya çapında genişlemektedir, uluslararası işçi hareketi büyüyüp güçlenmekte, bütün bellibaşlı kapitalist ülkelerde iç çelişkiler şiddetlenmekte, halkların ulusal kurtuluş savaşları durmadan genişleyip derinleşmektedir. İşte bu koşullar içinde tek bir sınıf stratejisi uygulamak, emperyalizm için tam bir ölüm – kalım meselesi halini almıştır.

İkinci, emperyalizmin ortak eylemleri için, eskisiyle mukayese edilemeyecek kadar büyük ekonomik şartlar yaratılmıştır. Bilimsel-teknolojik ilerlemenin hızlanması, ulusal çerçevelere sığmaz duruma gelen üretim güçlerinin gelişme ihtiyacı, emperyalist ülkelerdeki sermayelerin bu memleketlere karşılıklı olarak daha geniş ölçüde girmelerini zorunlu hale getirmiş, bu ülkelerin birçoklarındaki tekeller ve sanayi kolları arasında ihtisaslaşma ve kooperatifleşme süreci artmış, uluslararası tekellerin faaliyet alanları görülmemiş derecede genişlemiş, tekелci-devlet kapitalizminin zoru ile ekonomik entegrasyon gelişmiştir. Ve bütün bunlar, tabii olarak, politik ve askeri işbirliğinin kuvvetlenmesine yol açmıştır.

Üçüncü, emperyalist cephe içinde de kuvvet oranı önemli değişikliklere

uğramıştır. Bu da, Amerika Birleşik Devletleri'ni ekonomik, bilimsel-teknolojik ve askeri bakımdan güçlü bir merkez haline getirmiştir. Bu merkez etrafında NATO, SEATO, SENTO v.s. gibi askeri politik bloklar kurulmuş ve yeryüzünün çeşitli bölgelerindeki askeri üsler şebekesine dayanan ikili anlaşmalar yapılmıştır.

Son yıllarda Batı Almanya'nın, Fransa'nın ve «Ortak Pazar» üyesi diğer devletlerin, ekonomik mevzilerini bir hayli sağlamlaştırdıkları ve politik etkilerini artırdıkları doğrudur. Özellikle Japonya hızla gelişmektedir ve kanatimizce, 70 yıllarının başlarında, esas ekonomik göstergelerde kapitalist âlemden ikinci yeri alacaktır. Bununla beraber, dünya kapitalizminin ekonomik, politik ve askeri bakımlardan başlıca gücü hâlâ Birleşik Amerika'dır. Muazzam bir ekonomik potansiyele dayanan, birçok ülkelere Amerikan sermayesinin akmasını sağlayıcı karmaşık kanallara sahip olan Vaşington, bellibaşlı askeri ve politik doktrinlerin hazırlanmasında son sözü söylemekte, tüm emperyalist cepheyi nüfuzu altına almış bulunmaktadır. ABD emperyalizminin yönetiminde askeri-politik blokların varlığı, bellibaşlı kapitalist ülkelerin ve müttefiklerinin çeşitli kombinezonlarla bu bloklara alınmış olmaları, zamanımızın objektif gerçeklerinden biridir. Böyle blokların kurulması ve faaliyette bulunması dahi, çağımızdaki kapitalist âleminde bir merkez etrafında birleşme eğiliminin hızla kuvvetlenmekte olduğunu göstermektedir.

Emperyalist cephedeki birbirine zıt eğilimlerin ve bir merkez etrafında toplanmaktan kaçınma isteklerinin varlığını küçümsemek, hele bunlara aldırış etmemek hata olur. Bu çelişkilerin birlik ve mücadelelerinin konkre belirtilerini ortaya çıkarmak ve bunları gözönünde bulundurmak, sadece felsefi bakımdan değil, siyasi bakımdan da bir zorunluktur.

Kapitalizm, şayet özel mülkiyet egemenliğinin gerektirdiği egoist menfaatlerinden sıyrılabilseydi, şayet çeşitli ülkelerdeki tekellerin ekonomik çıkarları arasında mevcut çelişkileri ortadan kaldırılabilsen, şayet burjuva devletin dayanağı olan tekeller, pazar ve ham maddeler için, sermaye yatırımı alanları için, dünyanın çeşitli bölgelerinde nüfuz sahibi olabilmek için kendi aralarında yaptıkları çetin savaşlardan vazgeçebilselerdi, bu düzen kapitalizm olmaktan çıkardı.

Bilim, teknik ve ekonominin görülmemiş bir hızla geliştiği, yeryüzünde gayet kısa tarihsel süreler içinde son derecede derin toplumsal değişikliklerin birbirini izlediği çağımızda, kapitalist ülkelerin ekonomik ve politik gelişmelerindeki dengesizlikler kanununun etkisi hızla artmaktadır. Bunun sonucu olarak, ister ABD'nin bellibaşlı Batı Avrupa ülkeleri ve Japonya ile karşılıklı ilişkileri, ister Batı Avrupa'ya hâkim olmak için yürütülen mücadele ve Ortak Pazardaki altı devletin İngiltere ile münasebetleri veya Ortak Pazar içindeki durum söz konusu olsun, emperyalistler arasındaki çelişkiler gitgide şiddetlenmektedir.

Hiç şüphe yok ki, başlıca emperyalist devletlerle İsveç ve İsviçre gibi geleneksel tarafsızlıklarını koruyan veya Vaşington'la NATO'nun dikta-

sına boyun eğmeyen diğer kapitalist ülkeler arasında da zıddiyetler meydana gelmekte ve bunlar özellikle en tehlikeli uluslararası bunalımlar sırasında sık sık keskinleşmektedir.

Göze çarpan olaylardan biri de, her emperyalist ülkede mevcut iç çelişkilerin, emperyalizmin taktik ve stratejisini belirli bir ölçüde etkilemesidir. Bu çelişkiler, tekelci burjuvazi ile geniş halk yığınları arasında olduğu kadar, idareciler çevresindeki çeşitli gruplar arasındadır ve bazıları daha şiddetli, bazıları ise daha ılımlıdır.

Fakat, emperyalistler arasındakiler başta olmak üzere, bütün bu çelişkiler, bugünkü koşullarda, eskisine kıyasla çok farklı biçimde beliriyor: başlıca emperyalist devletlerin askeri-politik ittifakları çerçevesi içinde ve dünya sosyalist cephesi ve bütün anti-emperyalist güçler karşısında emperyalizm cephesini zayıflatmama çabaları sırasında başgösteriyor.

Lenin'in defalarca belirttiği gibi, ödevimiz, emperyalist devletler arasında mevcut bütün çelişkileri görmek ve bunlardan devrimci güçler lehinde faylanmak, bu devletlerin meydana getirdiği askeri-politik blokların yarattığı tehlikeyi bir an olsun unutmamaktır.

Emperyalizmin bugünkü stratejisinin başlıca amacı nedir? Bunun en kısa cevabı şu olabilir: tarihsel ömrünü tamamlamış olan kapitalist düzenin mevzilerini korumak ve mümkünse kuvvetlendirip genişletmek.

Fakat kapitalizmin daimi ıstırap kaynağı olan çelişkileri, sadece iç çelişkiler değildir. Bu düzenin kaderi, gitgide daha geniş bir ölçüde, dünya çapındaki sosyalist sistemin varlığı ve başarıları, işçi hareketinin gelişmesi ve gelişmiş kapitalist ülkelerdeki bütün demokratik güçlerin aktifleşmesi, eski sömürge ve yarı-sömürgelerdeki halkların azimli ulusal kurtuluş savaşları gibi toplumsal güçlerin eylemleri tarafından belirlenmektedir. Bundan dolayı emperyalizm stratejisi, söz konusu her üç devrimci güce karşı eylemleri de içine alan bir eylemler sistemi ile biçimlenmektedir.

Çağımızın başlıca çelişkisi, iki dünya sistemi arasındaki çelişkidir. Komünist ve işçi partilerinin belgelerinde defalarca belirtildiği gibi, yeni ve eski düzenlerin kaderi, devrimci değişikliklerin ölçü ve tempoları; yarıya yaşama, yarışma, dünya sosyalizmi ile dünya kapitalizminin savaş çerçevesi içinde belirlenmekte, halkların önünde duran başlıca toplumsal ve ulusal sorunların çözülmesi için gerekli şartlar yaratılmaktadır. Bu yüzden, yeryüzünde sosyalizmin ilk defa zafere ulaştığı Sovyetler Birliği'ne ve dünya sosyalist sisteminin tümüne karşı savaş, emperyalizm stratejisi en önemli yeri almaktadır.

Genel olarak emperyalizmin ve özellikle Amerikan emperyalizminin dış politika alanındaki bütün faaliyetlerinin, sosyalist devletlere karşı savaşa ne derecede bağlı bulunduğunu görebilmek için harp sonrası döneminin başlıca olaylarını şöyle bir gözden geçirmemiz yeterlidir. «Truman doktrini» ve «Marşal planı», atom diplomasisi, Halkçı Çine müdahale ve Kore Savaşı, NATO'nun ve diğer askeri blokların kurulması, Batı Almanya militarizminin canlandırılması, Avrupa'daki sosyalist ülkelerde baltalayıcı

karşı-devrim hareketleri ve Kûba aleyhinde düşmanca faaliyet, Viyetnam'a silâhlı saldırı v.b. emperyalizmin dış politika alanındaki aksiyonlarının başlıca aşamalarıdır.

Emperyalizmin sosyalist ülkelere yöneltilen stratejisinin bellibaşlı özellikleri nelerdir? Duruma göre uygulanan çok çeşitli savaş biçim ve araçları, bu araçların çeşitli kombinezonlarla birleştirilmesi, elverişli şartlardan azami ölçüde faydalanma çabaları bunların başında geliyor. Emperyalizm, bu alanda manevra yapabilmek için daha bir hayli rezerve ve olanaklara sahiptir. Fakat, deliller de gösteriyor ki, emperyalizm, dünya sosyalist sistemine karşı savaşında sadece başarısızlığa uğramakla kalmıyor, aynı zamanda araçlarını ve savaş alanlarını seçme olanakları gittikçe daralıyor. Bu yüzden de, sosyalizmin etkisiyle dünyada meydana gelen değişikliklere uymak ve ekonomik, politik, askeri ve diğer araçlardan ibaret gücünü de bu değişikliklere uydurmak zorunda kalıyor.

«Kuvvet» politikası, emperyalizm siyasetinin geleneksel temelini teşkil etmiştir. «Kuvvet» politikasının değişmez özelliği ise, harp araç ve silâhları yığınakları yapmak, silâhlı kuvvetleri durmadan geliştirmek, askeri-politik koalisyonlar meydana getirmektir.

Sovyetler Birliği'ne ve diğer sosyalist ülkelere kıyasla askeri üstünlük sağlama çabası, emperyalist stratejinin tümünü etkilemektedir. Bu çaba, NATO üyesi devletlerin 1949–1967 yılları arasına 1,153 milyar dolar değerinde atom silâhı ve klâsik silâh sağlamalarını gerektirmiştir. Bu dev rakam, Birinci Dünya Harbine katılan bütün memleketlerin yaptıkları masrafların hemen hemen 6 mislidir ve İkinci Dünya Harbine katılmış kapitalist devletlerin tüm askeri masraflarından fazladır. Askeri üstünlük anlayışı, «komünizmi önleme» doktrinine ve buna sınıksız bağlı olan «top-yekûn öç» askeri doktrinine dayanan Amerikan dış siyasetinin temelini teşkil etmiştir. Bu anlayış Batı Almanya ile Japonya'nın yeniden askerileştirilmesine yol açmıştır.

Fakat, emperyalistlerin, sosyalist devletlere karşı askeri kuvvet kullanılması ile ilgili geleneksel doktrinleri, Sovyetler Birliği'nin muazzam savunma gücü gibi bir gerçekle karşı karşıya gelmiştir. Şimdi emperyalizm içinden çıkamıyacağı bir çıkmazdadır. Çünkü görülmemiş çapta bir askeri makine meydana getirdiği halde, çıkaracağı yeni bir dünya harbinde bundan faydalanması emperyalizm için intihardan farksız sonuçlara yol açabilir.

«Kuvvet» politikası ve hele bunun askeri yönü şimdi tam bir çıkmaza girmiştir. Bununla beraber bu politikanın yarattığı tehlikeleri görmezlikten gelemeyiz. Esnek mukabele doktrini, emperyalistlerin dünyanın şu veya bu bölgesinde çıkardıkları «mahalli harpler» ve NATO çerçevesi içinde askeri hazırlıkların artırılması v.s. bu tehlikeyi açıkça ortaya koymaktadır.

Emperyalizmin saldırılarına, insanlığa eşi görülmemiş felâket ve ıstıraplar getirecek bir atom harbi hazırlanmasına ve girişilmesine karşı mücadele, Sovyetler Birliği ile diğer sosyalist devletlerin ve tüm anti-emperyalist güçlerin bugün de en aktüel ödevleridir. Sosyalist devletler ve her

şeyden önce Sovyetler Birliği için bu mücadelenin en önemli, ve açıkça söyleyelim, çok pahalıya malolan yönü, savunma güçlerini daha da artırma zorunludur. Çünkü sosyalist ülkelerin güvenliklerini sağlamak ve barışı sağlamlaştırmak için en kuvvetli güvence (garanti) budur.

Global harp planlarını gerçekleştiremeyen emperyalizm, silâhlı savaş için gerekli araçlardan vazgeçmemekle beraber, dikkatini başka alanlara, konre olarak, ekonomik ve bilimsel-teknolojik gelişme alanlarına yoğunlaştırmış bulunmaktadır. Çünkü bu alanlarda da sosyalizmin, kendisi için çok tehlikeli olan başarılarıyla karşı karşıyadır.

Sosyalizmin 1937 yılında dünya sanayii üretimindeki payı yüzde 10 iken, 1955 yılında yüzde 27'yi bulmuş, bugün ise yüzde 37'ye ulaşmıştır. Sovyetler Birliği'nin harpten önceki payı yüzde 10 olduğu halde, bugün dünya sanayi üretimindeki payı yüzde 20'yi bulmuştur. Sovyetler Birliği'nin ekonomik alandaki başarıları, 1950 yıllarının sonunda ABD'nde, «Amerikan hayat tarzını» ciddi surette tehdit eden «telâş uyandırıcı» bir olay şeklinde değerlendirilmiş, Sovyetlerin dünyada ilk defa uzaya suni bir uydu fırlatmaları ise «ikinci Pearl Harbur» sayılmıştır.

Ekonomik gelişme tempolarını, Amerika cumhurbaşkanlarından Ayzenhaver bir dereceye kadar, kendisinden sonra gelen Kenedi ile Conson ise son derecede tehlikeli bir politik problem saymışlar ve ekonomik gelişmeye emperyalizmin siyasi stratejisinin en önemli bölümlerinden biri gözüyle bakmaya başlamışlardır. Diğer bellibaşlı kapitalist ülkelerde de buna benzer bir görüş ortaya çıkmıştır. Çünkü bu ülkeler için, ekonomik gelişme tempoları kapitalist dünyası pazarında, Amerika'nın da dâhil olduğu kapitalist ülkeler arasında mevcut rekabet mevzileri bakımından da birinci derecede bir önem taşımaktadır.

Kapitalist dünyası, sosyalizmle ekonomik yarışmanın hızlanması karşısında, ekonomik gelişmeyi teşvik edici geniş bir tedbirler sistemini uygulamaya başlamıştır.

Son 10 yıl içinde, tekelci-devlet kapitalizmi alanında ekonomik düzenleme eğilimi geniş ölçüde artmıştır. Devletin, sermaye yatırımlarında, ulusal gelirin paylaştırılmasında ve teknolojik gelişme politikasının uygulanmasında rolü genişlemiştir. Bir kısım memleketlerde, tüm devlet çapında ekonomik gelişme perspektif ve programları belirmiştir. Üretimin yönetiminde, en büyük tekellerin yapı organizasyonlarında önemli değişiklikler yapılmıştır.

Çağımızın tekelci-devlet kapitalizmi, bilimsel-teknolojik ilerlemeye ve temel üretim araçlarının süratle yenilenmesi alonında bu ilerlemenin başarılarından faydalanmaya özel surette önem vermektedir. Örneğin, en büyük kapitalist devlet olan ABD'nde bilim alanında harcanan para 1950'de 3 milyar dolar iken, 1958 yılında 25 milyara yükselmiş, yedi mislinden fazla artmıştır. Aynı devrede öğretim için ulusal gelirden ayrılan para ise-öğretim gelişmedikçe ne bilimsel-teknolojik gelişme olur, ne de onun başarılarından faydalanmak mümkündür-aşağı yukarı iki misli artmıştır.

Üretimin gelişmesinde çağdaş tekniğin teşvik edici rolü ne kadar da büyük olsa, kapitalizm koşulları içinde bilimsel-teknolojik ilerleme tek yanlı gelişmekte, ekonominin daha fazla askerileştirilmesine yardım etmektedir. Bu hususta şu kadarını belirtmek yeterlidir: ABD'nde bilimsel araştırmalar için harcanan paraların üçte ikisi askeri amaçlara yöneltilmektedir.

Öte yandan, gelişmiş kapitalist ülkelerde bilimsel-teknolojik ilerleyişin hızlandırılması ve ekonominin devlet tarafından düzenlenmesinin genişletilmesi, üretim alanında yıllık ortalama tempoyu hızlandırmakla beraber, bu yükseliş, kapitalizmin bugün içinde bulunduğu dengesiz gelişme, belirli dönemlerde başgösteren ekonomik bunalımlar, enflasyonların ve döviz-finans bunalımlarının şiddetlenmesi koşulları içinde olmaktadır. 1950-1967 döneminde kapitalist memleketlerde sanayi üretiminin yıllık ortalama artışı yüzde 5,4 bularak iki harp arasındaki tempoyu bir hayli aştıysa da (1920-1937 döneminde sanayi üretimindeki yıllık artış yüzde 3,9'du), bu tempo, sosyalist ülkelerdeki tempodan iki, hattâ iki buçuk defa daha yavaştı.

Sovyetler Birliği Komünist Partisi ile kardeş sosyalist ülkeler komünist ve işçi partilerinin, ekonomi, bilim ve tekniğin daha da geliştirilmesiyle ilgili olarak ortaya koydukları ve çözmekte bulundukları ödevlerin, ekonomik bakımdan olduğu kadar, politik bakımdan da ne muazzam bir önem taşıdığı bu olayların ışığı altında açıkça görülmektedir. Ekonomik reformların olağanüstü bir önemi vardır. Çünkü bunların amacı merkez planlama çalışmalarını iyileştirmek, işletmelerin girişim olanaklarını genişletmek, tüm ekonomik kaldıraçlardan etkili surette faydalanmayı sağlamak, üretim yönetimi sistemini daha da geliştirmek, halk ekonomisinin yapısını ve başlıca nitel göstergelerini iyileştirmektir. Bu ekonomik tedbirlerin gerçekleştirilmesi, emekçilerin yaşama seviyesini durmadan ve hızla yükseltme sorunu başta olmak üzere, sosyalist ülkeler halklarının önünden duran başlıca iç ödevleri çözmek ve sosyalizmin, kapitalizmle yaptığı ekonomik yarışmada, sistem olarak üstünlüğünü daha belirli şekilde ispat etmesi için gereklidir.

Lenin'in, emek verimliliğini artırmanın, önünde sonunda yeni toplum düzeninin zaferinde en önemli âmil olacağına dair dikkate değer görüşü, özellikle zamanımızda büyük bir önem kazanmıştır. Sosyalist ülkelerin ekonomik gelişmelerindeki sürat ve etki, çağdaş emperyalizmin tüm stratejisinin bozguna uğratılmasında en önemli rolü oynamaktadır.

Emperyalizm stratejisinde sosyalist ülkelere karşı politik ve ideolojik savaşa geniş yer ayrılmıştır. Emperyalizmin bu alanda da amaçlarına ulaşmaktan uzak olduğunu söylemeliyiz; fakat çabaları birhayli tehlikeler gizlemektedir.

Sovyet devleti kuruluşi beri, özellikle dünya sosyalist sisteminin doğduğu ve gelişmeye başladığı bugünkü dönemde, emperyalizm bütün dünyadaki emekçilerin gözünde sosyalizm fikirlerinin çekiciliğini azaltmak için azami

gayret sarfetmekte, hatta sosyalizmi tarihsel bir raslantı gibi göstermeye çalışarak, sosyalizm gerçeğini lekeliyebilmek için her çareye başvurmak-tadır. Bilindiği gibi bu gayretlerinin hiçbirleriyle bir sonuç elde edememiştir. Emperyalizmin ideolojik savaşında uğradığı ağır yenilginin en açık delili, sosyalizme hayat hakkı tanımayan teorilerin yerini başkalarının almasıdır ki, bunlardan başlıcası «konverjans»⁽¹⁾ teorisidir.

Bunu ortaya atanlar, sosyalist devletler «varlığının», çağdaş dünyanın objektif bir gerçeği olduğunu kabul ettikten başka, bu devletlerin hiç te küçük olmiyan başarılarını, özellikle (kendi terimleriyle) endüstri ve endüstri-sonrası toplumların gelişmelerine uygun olan plânlı ekonomi alanındaki başarılarını itiraf etmek zorunda kalıyorlar. Fakat emperyalizm ideologları bunu kabul ettikleri halde, bundan, sosyalizmin üstünlüğü ve kapitalizmin çöküşü hususunda mantiki sonuçlar çıkarmaya yanaşmıyorlar. Bunu yapacakları yerde, birbirine zıt iki sistemin gitgide «kaynaştırılması», zamanla sosyalizmin en iyi vasıfları ile *(onlara göre bu vasıflar sadece planlı ekonomidedir)* kapitalizmin en iyi vasıflarının *(bu defa, tabii, serbest teşebbüs ve iddialarına göre ancak burjuvazinin egemenliğinde güvence altına alınabilen «kişisel özgürlük» ön plana konuyor)* «birleştirilmesi» tezinde ısrar ediyorlar.

Teori bakımından durum budur. Uygulamaya gelince, kapitalizmin «değişmesi» teorisinin bir çeşidi olan «konverjans» anlayışının gayet belirli bir yönü vardır: Sosyalist ülkelerin toplumsal-ekonomik ve politik kazanımlarını inkâr etmek, sosyalizmi kapitalizmde «eritmek» ve böylelikle kapitalist ülkelerdeki emekçileri bir tabak yeni reformist görüşler bulamacı ile avutmaya, şaşırtmaya çalışmak. «Konverjans» yaftası altında her çeşit yıkıcı politik eylemlere girişiliyor, sosyalist devletlerdeki komünist ve işçi partilerinin yönetici rolüne ve bu ülkelerdeki halkların birliğine karşı propaganda faaliyeti yürütülüyor. Bu şahıslar, sosyalist memleketlerde işçi sınıfını aydınlarla, gençleri kendilerinden önceki kuşakla, bir ulusun emekçilerini başka bir ulusun emekçileriyle karşı karşıya getirmeyi hararetle arzu ediyorlar.

Sosyalist ülkelere karşı askeri üstünlük sağlamanın imkânsızlıkları açıkça ortaya çıktığı, sosyalizme karşı ekonomik savaşta güçlüklerin arttığı oranda emperyalizmin ideolojik eylemleri fazlalaşıyor.

Bundan çıkan sonuç şudur: sosyalist devletlerin, emperyalizmin çağdaş stratejisine karşı mücadelede başarılı olmalarının en önemli şartı, onun tüm ideolojik çabalarına kesin bir şekilde karşı koymak, sosyalist demokrasiyi geliştirmek, sosyalist toplumun moral-politik birliğini daha da güçlendirmek, toplumu yöneten komünist ve işçi partilerince doğru bir politik doğrultu tespit edilmek, Marksizm-Leninizme sadakatle bağlı olmaktır.

Emperyalistlerin arzusu, sadece her sosyalist devleti içinden çökertmekten ibaret değildir. Onlar, bu devletleri birbirlerinden ayırmak de için ellerin-

(1) Konverjans – Hep birlikte aynı yöne yönelme.

den gelen her şeyi yapmaktadırlar. Bu arada, çeşitli sosyalist ülkelerde milliyetçilik eğilimini alevlendirmek, aralarındaki ekonomik ve politik işbirliğini zorlaştırmak için her türlü denemelere başvurmaktadırlar.

Öte yandan, emperyalist stratejisinde «köprüler kurmak» adı verilen siyasete ayrılan rol hiç te küçük değildir. Bu politikanın amacı, şu veya bu sosyalist ülke ile kendileri arasında «köprü kurmak» ve bu suretle de bu ülkeyi diğer sosyalist memleketlerle karşı karşıya getirmek ve sosyalist topluluktan kopmasını sağlamaktır. Bu çabalar, her sosyalist ülkenin menfaatlerine taban tabana zıt olduktan başka, uluslararası güvenliğin en basit kurullarına da karşıttır.

Bu duruma, sosyalist devletler arasındaki dostluğun her yönden geliştirilmesinin, aralarındaki işbirliğinin proletarya enternasyonalizmi, sosyalist enternasyonalizm temeline göre genişletilmesinin büyük önemini belirtmeden geçemeyiz.

İki dünya sistemi arasındaki savaş, bilimsel-teknolojik devrimin ve tekelci-devlet kapitalizmi gelişmesinin etkileriyle büyük kapitalist ülkelerde meydana gelen iç süreçler, emperyalist stratejisinin, işçi hareketine ve kapitalist ülkelerde tekellerle mücadele eden güçlere karşı yürüttüğü savaşın karakterinde önemli ölçüde yansıtmaktadır. Emperyalizm, bu alanlarda da yeni duruma uymak, manevralar yapmak zorunda kalmakta, fakat açıkça şiddet kullanmaktan, terörist mücadele metotları uygulamaktan asla vazgeçmemektedir. Yunanistan'da ve diğer bazı ülkelerdeki gerici darbeler, Lâtin Amerika ülkelerinde sık sık görülen hükümet düşürme olayları, Batı Almanya'daki «olağanüstü durum kanunları», ABD'nde insanlık onurları adına savaşan zencilere karşı uygulanan kanlı metodlar bunun açık delilleridir.

Fakat emperyalizm, pratik olarak, bu gibi metotlardan her zaman faydalanma olanağına sahip değildir. Bizce bunun iki nedeni vardır. Bunlardan birincisi, aşırı gericilerin kuvvet ve metodları son derecede itibardan düşmüştür; çünkü bu alanda işi son haddine vardırıarak, insanlık düşmanı bir nizam kuran başlıca faşist devletler İkinci Dünya Harbinde ezilmiştirlerdir. (Lâkin bu, faşizm tehlikesinin tamamıyla ortadan kalktığı anlamına gelmez; tam aksine, son yıllarda, özellikle Batı Almanya'da yeni-faşizm, militarizm ve atomla silâhlama tehlikesi açıkça artmaktadır.) İkincisi ise, dünyada, özellikle kapitalist ülkelerde sınıfsal güçler arasındaki oran kökünden değişmiştir: İşçi sınıfı sayıca artmış, örgütlenme bakımından gelişmiş, halk yığınları büyük ölçüde sola kaymış, demokrasi savaşı güçlenmiş, geniş bir tekeller aleyhtarı koalisyon gitgide kuvvetlenmeye başlamıştır.

Bu koşullar içinde tekelci burjuvazi, sosyal manevralar siyasetine eskisine kıyasla çok defa geniş ölçüde başvurmakta ve emekçilere, öncelikle ekonomik alanda bazı tâvizler vermektedir. Fakat fırsat buldukça bu tâvizleri enflasyon, vergilere zam ve benzeri tedbirlerle geri almaktadır.

Burjuva devletleri, çağdaş koşullar içinde kapitalist sistemin sömürücü karakterini maskeleyerek için büyük gayret sarfediyorlar. Tekelci-devlet kapitalizminin gelişmesi, muazzam güçlerin tekellerin elinde toplanması, tekellerin devletle kaynaşmaları, şu gerçeği her zamandan daha açık bir şekilde, emekçilerin gözleri önüne seriyor: ekonomik isteklerini siyasi istekleriyle birleştirmeli ve tekellerin kayıtsız şartsız egemenliğini sağlayan siyasi rejimlere karşı mücadele yürütmelidirler; savaşlarında başarıya ulaşmanın güvencesi budur. Emperyalistler, buna engel olmak için, işçi sınıfının birliğini parçalamak, komünist partilerini, ilerici sendikaları ve diğer solcu güçleri etkisiz duruma düşürmek, halk yığınlarını ideolojik meselelerden uzaklaştırmak, onların sınıf bilincini körleştirerek eylem dışı bırakmak, emekçileri «sosyal işbirliği» gibi idelerle şaşırtmak yönünde tekellerle devlet arasında işbirliği yapılmasını stratejilerinin önemli bir unsuru haline getirmişlerdir.

Bilimsel-teknolojik devrim, aydınlar sayısının hızla yükselmesine ve önemlerinin artmasına yol açtığı için, öğretim meselelerinin yeni bir açıdan ele alınması zorunluğu ortaya çıkmıştır. Tekelci burjuvazi, işçi sınıfı ile aydınların birlikte eylem yürütmelerine engel olmak, işçi ve gençlik örgütleri arasındaki işbirliğini bozmak, birçok kapitalist ülkelerde dalga dalga kaban, geniş ölçüde kendiliğinden gelme, fakat güçlü öğrenci hareketinin bilinçli olarak emperyalizm aleyhtarı bir yön almasını engellemek için olanca kuvvetiyle çabalamaktadır.

İşçi hareketinin ve bütün demokratik hareketin temel menfaatleri, emperyalizmin birleşmiş stratejisine, işçi sınıfının birliği, emekçi köylüler ve aydınlarla sağlam ittifakı ve en geniş halk yığınlarının ortak eylemleriyle karşı konmasını gerektiriyor. Savaşın tüm mantığı, tekellerin halk aleyhtarı ve anti-demokratik politikasına, başta işçi sınıfı olmak üzere, emekçilerin ekonomik, sosyal ve politik isteklerini demokratik yoldan gerçekleştirme uğrunda mücadele edilerek karşı konulmasını gerektiriyor. Halkların hayati menfaatleri, militarizmin gelişmesine ve militarizmin burjuva devletlerinde etkisinin artmasına, kesin harp aleyhtarı eylemlerle, emperyalizmin en maceracı güçlerine aralıksız bir savaşla karşı konulmasını, barışın ve uluslararası güvenliğin korunmasını gerektiriyor. Bütün demokratik güçlerin, yeniden başkaldıran faşizme ve yeni-faşizme karşı birleşmelerini, gericiilerin insanlık düşmanı planlarının silinip süpürülmesini bizzat hayatın gidişi gerektiriyor.

Emperyalist ülkelerdeki komünist partileri bu yönlerde büyük bir faaliyet gösteriyorlar. Bu partiler, proletaryanın olduğu kadar, onun müttefiklerinin de menfaatlerini yansıtan tekeller aleyhtarı savaşın programlarını hazırlıyor, işçi sınıfının tüm partilerini ortak harekete, bütün solcu güçleri işbirliğine çağırıyor, köklü demokratik reformlar ve sosyalizm uğrunda savaş yürütüyorlar.

Emperyalizmin uyguladığı strateji ve taktik esnektir. Bu durum, tekeller aleyhtarı güçlerin ve her şeyden önce devrimci partilerin uzak görüşlü ve

esnek taktikli olmalarını gerektiriyor. Komünist ve işçi partileri bugün eylemlerini bu isteği gözönünde bulundurarak örgütlüyorlar. Lenin'in belirtmiş olduğu gibi, Marksist strateji ve taktik, silâhlı ve silâhsız, legal ve illegal, taarruz ve savunma biçimlerinde her türlü savaş yol ve araçlarının kaynaştırılmasını, konke koşullar gereğince birinden diğetine ustalıkla geçilmesini, halk yığınlarının bilincinin aralıksız olarak yükseltilmesini, kollektif eylemlerinin proletaryanın tarihsel perspektif ve amaçlarına uygun olarak genişletilmesini gerektiriyor.

Emperyalizmin bugünkü stratejisinin ulusal kurtuluş hareketlerine karşı olan yönünün de belirli bir özelliği vardır. Bu yönde de, emperyalizmin geçmişteki «klâsik» politikası, en başta geleneksel biçimiyle sömürgecilik, birçok değişikliklerle (yeni-sömürgeçiliğin çeşitli yönleriyle) kaynaştırılmaktadır.

Seri halindeki sömürge harpleri, emperyalizmin, çağdaş koşullar içinde sömürgecilik politikasının geleneksel araçlarından faydalanmasının örnekleridir. Emperyalizm çeşitli ülkelerde harpten sonra açtığı bu harpleri bugün de devam ettiriyor. Portekizli sömürgecileri, Yan Smit ve Fosterin ırkçı rejimlerini buna misal olarak gösterebiliriz. İngiltere, Fransa ve İsrail'in Mısır (Süveyş bunalımı) karşı açtıkları savaş, İngiltere ve Amerika'nın Irak devrimini ezmek için Ürdün ve Lübnan'a askeri birlikler çıkarmaları, emperyalistlerin Kongo'ya kollektif müdahaleleri, İsrail'in Arap ülkelerine karşı yürütmüş olduğu savaş, ABD'nin Dominik Cumhuriyetine silâhlı müdahalesi, İngiltere'nin ve Amerika'nın Yemen'deki karşı-devrimcileri silâhla desteklemeleri de aynı kategoriye dahil bulunmaktadır. Emperyalistlerin eski sömürgelerden ve yarı-sömürgelerden birçagunda silâhlı karşı-devrim darbeleri hazırlamaları ve böyle ülkelerde kırılcı klik ve rejimleri desteklemeleri de sürüp gidiyor. Genç milli devletleri eski sömürgecilerin pek sevdikleri «parçala ve hâkim ol» sloganına uygun olarak, birbirleriyle çarpıştırma çabaları da «klâsik» sömürgeçiliğin hoşlandığı araçlar arasındadır.

«Yeni-sömürgecilik» ise, emperyalistlerin eski sömürge rejimini diriltmeyeceklerine inandıktan sonra başvurdukları bir yoldur. Çağdaş koşullar içinde Asya, Afrika ve Lâtin Amerika ülkelerinde dünya kapitalist sistemini korumak, bu memleketlerin sosyalizme doğru siyasi bir yol tutmalarını önlemek, emperyalizmin stratejik ödevlerinden biridir.

Bu amaca ulaşmak için çeşitli metotlardan faydalanmaktadır. Genç devletlerin bağımsızlık yolunda gelişmeye çalışmaları sırasında karşılaştıkları ekonomik ve toplumsal güçlüklerden faydalanan emperyalist tekellerinin, bu ülkelerin ekonomisindeki kilit mevzilerini ele geçirmek için kurduklara «yardım» tuzağı, bu metotlardan biridir. Tekelci kapitalizmin, eski sömürgelerde bazı sanayi kollarının geliştirilmesine ve işçilerden bir kısmının mesleki olgunlaşmalarına yardım etmeye «razı olması da» bu metoden bir bölümüdür. Böylelikle tekeller, bu ülkelerde, çağdaş bilimsel-teknolojik ilerlemeye uygun sömürü olanağını sağlayan koşullar yaratmak-

tadırlar. «Fiyat makası»ndan faydalanma usulü de başvuru yollarından biridir. (Birleşmiş Milletlerin tespit ettiğine göre bu ülkelerin, sadece alış-veriş şartlarının kötüleşmesi sonucundaki kayıpları, 1950 yıllarının ortalamasına kıyasla yılda 4 milyar doları bulmaktadır.) Yabancı sermayenin bu ülkelerdeki yatırımlarının kârlarını dışarı çıkarması da buna benzer bir yoldur. (Birleşmiş Milletlerin verilerine göre bunun toplamı yılda 5 milyar dolardır.) Eski sömürgelerin ve yarı-sömürgelerin siyasi hayatlarına karışmalar, Asya, Afrika ve Lâtin Amerika memleketlerini emperyalist askeri bloklara sokmak surtiyle ulusal menfaatlerine aykırı siyasi ve askeri mecburiyetler yüklenmeye zorlanmaları da bu yollardan biridir.

Yeni-sömürgeciliğin karakteristik bir özelliği de, birçok emperyalist devletin kolektif hareket etmeleridir. Bunlar çeşitli uluslararası kuruluşlardan (fonlar, bankalar, ortaklıklar vs.den) faydalanarak, gelişme halindeki ülkeleri entegrasyon sürecine katmaktadırlar. Örneğin, «Ortak Pazar»a bağlı altı Batı Avrupa devleti bazı Afrika ülkelerini «Ortak Pazar»a çekmişlerdir.

Yeni-sömürgecilik politikasının uygulanmasında en faal rolü ABD oynamaktadır. İlk zamanlarda, Amerikan emperyalizmi, sömürge imparatorlukları yıkılmaya başlayan Avrupa devletlerinin mirasının büyük bir kısmını kapmak hevesindeydi. Fakat ulusal kurtuluş savaşı ateşi öyle yayıldı ve dünya emperyalizminin mevzileri o derecede sarsıldı ki, Amerikan sermayesi, «üçüncü dünya» devletlerini emperyalizmin yörüngesinde tutabilmek için, Batı Avrupa devletleri ve Japonya ile ortak eylemlere girişmek zorunda kaldı.

Bu da gösteriyor ki, ulusal kurtuluş savaşı gibi anti-emperyalist bir güç için de emperyalizm aleyhtarı savaşta birlik olmak bir zorunluktur. Bağımsızlığına kavuşan ülkelerin emperyalizmin sömürgecilik ve yeni-sömürgecilik eylemlerine hep birlikte kesinlikle karşı koymaları şarttır.

Görüldüğü gibi, emperyalizm stratejisinde, temel devrimci güçleri her birine karşı yürütülen savaşın araçları, metotları ve biçimleri birbirinden farklıdır. Fakat bu, madalyonun bir tarafıdır. Önem bakımından birincisinden hiç te aşağı kalmıyan madalyanın öteki tarafına gelince, burada, dünya sosyalizmine karşı yürütülen savaş, uluslararası işçi hareketine ve ulusal kurtuluş hareketine karşı yürütülen savaşla en sıkı bağlarla, organik olarak birleştirilmektedir.

Harpten sonraki dönemde ABD'nin dış politikasının en büyük başarısızlıklarından biri olan Viyetnam harbini ele alalım. Bu harp Demokratik Viyetnam Cumhuriyeti gibi bir sosyalist ülkeye karşı yürütülmektedir ve müttefiklerinin, başta Sovyetler Birliği olmak üzere tüm sosyalist sistemin menfaatlerine aykırıdır. Bu harp aynı zamanda Güney Viyetnamdaki Ulu-

sal Kurtuluş Cephesine, Lâos, Kamboçya ve bu bölgedeki diğer genç ulusal devletlere karşı yöneltilen bir savaştır ve ulusal kurtuluş hareketini tüm halinde çökertme amacını gütmektedir. Bu bir «mahalli harptir». Fakat ABD yönetici çevrelerinin tuttukları tırmanma yolu, çatışmanın tehlikeli surette genişlemesine yol açmakta ve bu durum, ABD dahil, bütün dünyadaki barışçı ve demokratik görüşlü güçleri haklı olarak endişeye düşürmektedir. Viyetnam harbinden, şovenizmi kürüklemek, hakları uğrunda savaşıyan zencilere, ilerici aydınlara, öğrencilere, sendikalara saldırmak için faydalanmaya kalkışan ABD'ndeki en gerici saldırganlara ilerici güçler en kesin direnişi gösterdiler ve sadece bu harbe değil, ABD'nin tüm iç ve dış politikasının en gerici taraflarına da karşı çıktılar.

ABD'nin ve diğer bellibaşlı kapitalist ülkelerin yönetici çevreleri, tarihi geriye çevirmek veya hiç olmazsa kapitalizmin henüz elde kalan mevzilerini sağlamlaştırmak amacını güden stratejilerinin başanya veya başarisızlığa uğramasının, geniş ölçüde, anti-emperyalist güçlerin hep birlikte hareketlerine veya bölünmelerine bağlı olduğunu anlıyorlar. Bu yüzden onlar, bu güçleri dağıtmak, hiç olmazsa birbirleriyle çatışmalarını sağlamak için olanca gayretleriyle çalışıyorlar.

Devrim hareketi saflarında bölünmelerin, bazı müfrezelerinde parçalanmaların, enternasyonalist menfaatleri gözönünde bulundurmanın hareketi ne büyük zararlar getireceğini hiçbir zaman unutmamamız lâzımdır. Böyle davranışlar, her şeyden önce bu adımları atanlara zarar verir, fakat ortak menfaatlere de dokunur. Bu da her ülkedeki devrimci güçlerin, emperyalizme karşı savaşta, kendi sektörlerinde, ellerinden gelenin âzâmisini yapmalarını, aynı zamanda emperyalizme karşı savaşta ortak stratejinin uygulanmasında gayretlerini diğer devrimci güçlerin gayretleriyle birleştirmelerini gerektirmektedir.

Emperyalizme karşı mücadelenin en metin, en enerjik ve en kararlı savaşçıları olan, bilimsel sosyalizm teorisi ile silâhlanmış bulunan, eşi görülmemiş örgütler meydana getiren komünistler, anti-emperyalist cephenin sağlamlaştırılmasında ve bütün devrimci güçlerin en etkili birliğinin kurulmasında en büyük ödevi yapıyorlar.

Komünist hareketin birleşmesi, komünist ve işçi partilerinin ve tüm anti-emperyalist güçlerin emperyalizme karşı savaşta birlikte hareketleri, Marksist-Leninistlere göre, zamanımızın buyruğu, tarihin öne koyduğu en büyük ödevin en başarılı şekilde gerçekleştirilmesinin güvencesidir. Komünist ve işçi partilerinin danışma toplantısı, bu birlik ve beraberliğin sağlanmasında önemli bir adım teşkil edecektir.

Emperyalistler gerginliği artırıyor

Bir evin odalarından birinde çıkan yangının bütün evi sarabileceğini herkes bilir. Dünyamızı böyle bir eve benzetirsek, bu basit gerçek büyük bir politik anlam kazanır. Şimdi emperyalizmin saldırgan politikasının «yangın kümeleri» yarattığı bölgelerde olayların gelişimini dikkatle izleyen bütün ilerici, namuslu insanlar haklı bir endişe içindedirler.

Gerçekler açık olarak gösteriyor ki, çağdaş emperyalizmi tehlikeli olmaktan çıkmış değildir. Ve asla kâğıttan yapılmış kaplana benzetilemez. Son yıllarda uluslararası irtica kaybettiği mevzileri ne pahasına olursa olsun tekrar ele geçirebilme gayretiyle dünyanın şu veya bu bölgesinde devamlı olarak karşı-saldırıya geçme denemeleri yapıyor. Bu arada Vaşington sınırlı veya bölgesel harplere, CIA ajanlarınca tertiplenen gerici komplolara ve hükümet darbelerine, kaba politik provokasyonlara git-tikçe daha çok bel bağlamaktadır. Kapitalist ülkelerdeki gerici çevreler bunlara benzer tedbirlerle dünya sosyalist sistemini zayıflatacaklarını, tekelci kapitalizmin büyük çıkarları bulunduğu bölgelerde ulusal kurtuluş hareketini boğabileceklerini sanıyor ve silâhlanma yarışını devam ettirmek, eski askeri blokları sürdürmek ve yenilerini meydana getirmek amacıyla uluslararası gerginliği artırmaya çalışıyorlar.

Dünyanın birçok yerlerindeki aşırı gerginliği yaratan, hatta buralarda silâhların düellosuna yol açan asıl sebep de, işte bu saldırganlık politika-sıdır.

VIYETNAM'DA: Saldırıların manevraları

Viyetnam'da kanlı çarpışmalar halini alan ve genişleyen, Laos'u saran, Kamboçya'yı tehdit eden Hindiçini harbi, Riçard Nikson Başkanlığa geledi beri de bütün şiddetiyle devam ediyor. Bu harbin başlangıcından beri Amerika'da üçüncü hükümet iş başına gelmiş bulunuyor.

Viyetnam halkının kahramanca, fedakârca savaşı, dünya kamu oyunda ve bu arada Birleşik Amerika'da geniş halk çevreleri arasında artan nefret, Conson hükümeti zamanında Viyetnam halkının temsilcileriyle Paris'te başlayan temasları devam ettirmeye, dörtlü görüşmelere de razı olmaya Nikson hükümetini mecbur etmiştir. Bu görüşmeler, emperyalizm için ağır bir yenilgidir, Viyetnam yurtseverleri için parlak bir zafer, Viyetnam hal-

kına büyük bir destek olan sosyalist güçlerle dünyadaki bütün ilerici güçler için de bir başarıdır. Fakat Hindiçini'de barış uğrunda yürütülen savaş sona ermiş değildir. Militaristler Güney Viyetnam'da, askeri hareketleri hızlandırıp genişletmeye çalışıyorlar. Demokratik Viyetnam Cumhuriyeti semalarına sokulmaya devam ediyorlar. Vaşington'un, görüşmeleri, askeri baskı ile sürdürmek istediği açıkça görülüyor. Saygon kukla rejiminin yöneticisi general Thù bu amacı açıkça belirtmiştir. Viyetnamlıların yılbaşı yortusu münasebetiyle yaptığı konuşmada, gayet emin olarak, «Biz savaş meydanlarında zaferler kazanıyoruz, bu itibarla konferans masasında yenilgiye uğramamıza bir sebep yoktur» demiştir.

Diğer taraftan, ABD askeri makinesi, Hindiçini'deki Amerikan askerleri, Saygon ordusu ve «müttefikler»inin savaş birlikleriyle 1,5 milyon dolayında olmasına rağmen, daldığı başarısızlıklar bataklığında bir adım dahi ilerleyememektedir.

Güney Viyetnam Ulusal Kurtuluş Cephesi Silâhlı kuvvetlerinin elde ettikleri büyük başarılarından sonra saldırganlar boyuna reklâm ettikleri «bul ve öldür» hücum taktiğinden vazgeçmek ve sessizce savunmaya geçmek zorunda kalmışlardır. Gayretlerini askeri üsleri ve büyük şehirleri savunmaya yöneltmişlerdir. Halk silâhlı kuvvetleri sekiz yıl içinde (verilen rakamlar 1969 yılı Şubat ortalarına kadardır) düşmanın 2 milyondan fazla askerini saf dışı etmiştir. Bunlar arasında, Amerikalıların ve saldırıda Birleşik Amerika'nın müttefiki olan devletlerin er ve subaylarının sayısı 530 binin üstündedir. Yurtseverler 14,500 uçak düşürmüşler veya yerde yoketmişlerdir. Şubat ve Mart aylarında geniş ölçüde hücumla geçen Ulusal Kurtuluş Cephesi güçleri de saldırganlara büyük kayıplar verdirmişlerdir.

Amerikan politikası yöneticilerinin, Hindiçini'de savaşı devam ettirmenin Amerika için çıkar bir yol olmadığını çoktan anlamaları ve bu tek makul sonuca varmaları gerekiyordu. Ama görülüyor ki, onlar «askeri zafer»e ulaşacaklarına boşuna ümit bağlamaktan vazgeçmiş değillerdir.

Vaşington'un siyasi manevraları, Amerikan diplomasisinin iki yüzlü tutumu, her halde bu boş ümitlere dayanıyor. Bunlar, Viyetnam sorununa adaletli bir politik çözüm yolu bulunması uğrunda namusluca çaba gösterecekleri yerde, Paris'te müzakerelerin seyri sırasında askeri mahiyette meseleleri birinci plânde öne sürmeye başlamışlardır. ABD temsilcileri, «silâhsızlandırılmış bölge istatükosunun yeniden kurulması» ve «karşılıklı olarak askerlerin çekilmesi» teklifini ortaya atmış bulunuyorlar. Yani Vaşington, Güney kesimini Amerikan sömürgeşi haline getirerek Viyetnamın ikiye bölünmüş durumunu ebedileştirmeye çalışıyor.

Paris'te müzakerelerin başlamasından sonra bu yıl Viyetnam'dan 50,000 kadar Amerikan askerinin geri alınacağı bildirildi. Fakat Vaşington'da, bunun tam aksine, ABD'nin Güney Viyetnam'da askeri gayretlerini azaltmaması isteniyor. Asıl mesele, askeri hareketin daraltılması değil, başkalarına yaptırılmasıdır. Amaç, Güney Viyetnam birliklerini iyice silâhlandırmak ve bunları Amerikan askerlerinin yerine geçirmektir. Esasen

750 bini bulan Saygon ordusunda asker sayısının artırılması ve en yeni silâhlarla donatılması kararlaştırılmıştır.

Fakat kesinlikle denebilir ki, bütün bu militarist planlar birer sabun köpüğü gibi dağılacaktır. Güney Viyetnam halkı müdahalecilerden ve Saygon rejiminden nefret ediyor. İşçiler, köylüler, aydınlar, öğrenciler başta olmak üzere halkın büyük bir kısmı Ulusal Kurtuluş Cephesi organlarını kendi ulusal organları olarak benimsiyor; bu da, gerçek halk iktidarını faal bir surette destekliyor. Thü'nün kukla rejimi halktan gittikçe uzaklaşıyor. Bunu Amerikan basını da gizliyemiyor. Haftalık «Nü Vorkır» 1 Şubat tarihli sayısında şöyle diyor: «ABD için değil, kendi halkı için bir Saygon rejimi, bir Saygon hükümeti var mıdır? Asıl mesele budur.»

Gerçekler gösteriyor ki, Viyetnam sorununun çözülmesi ve Hindicini'de yaratılan ciddi duruma genel bir çare bulunması ancak yuvarlak masa etrafında yapılacak müzakerelerle mümkün olabilecektir. Müzakerelerin de olumlu sonuç verebilmesi için, her şeyden önce, ABD'nin saldırıyı kesme yolunda belirli adımlar atması gerekmektedir.

Hindicini'de barışın sağlanması, Demokratik Viyetnam Cumhuriyeti ve GVKC temsilcilerinin Paris'te ortaya attıkları haklı istekleri ABD'nin kabul etmesine bağlıdır. Ve dünya kamu oyu, demokratik örgütler, bu alanda önemli etkiye bulunabilirler.

YAKIN DOĞUDA: İbre kırmızı çizginin üstünde

Yakın Doğudaki siyasi durum kızgın bir buhar kazanını çok andırıyor. Isı bir kaç derece artırılsa manometrenin ibresi kırmızı çizgiyi aşacak ve kazan patlayacaktır. İsrail militaristlerinin saldırısı yüzünden bu bölgede dünya barışını tehlikeye düşüren böyle bir durum yaratılmıştır. İsrail militaristlerinin arkasında da ABD, İngiltere, Federal Almanya ve diğer NATO ülkeleri bulunmaktadır.

Bütün kış ve bahar aylarında, İsrail'in, komşuları Arap ülkelerine tahrikçi saldırıları durmamıştır. İsrail uçaklarının kışkırtıcı hareketleri Güvenlik Konseyinde ve pekçok uluslararası konferanslarda defalarca görüşülmüştür. Tel Aviv'deki ekstremist çevreler, Arap halklarının haklı davasını destekleyen Sovyetler Birliği ve diğer sosyalist ülkeler tarafından ciddi surette uyarılmışlardır.

Fakat İsrail militaristleri bu ciddi uyarmalara kulak asmıyor. Birleşmiş Milletler Teşkilâtı Güvenlik Konseyinin 22 Kasım 1967'de aldığı kararları yerine getirmiyor. Bu kararlara göre, bütün İsrail kuvvetleri işgal ettikleri Arap topraklarından geri çekilmelidir. İsrail'in Arap topraklarını işgalinden bu yana iki yıl geçtiği halde, doğurduğu sonuçlar hâlâ düzeltilmemiştir. Bu saldırı sadece Yakın Doğudaki durumu gerginleştirmekle kalmamış, bütün dünyada bir gerginlik yaratmıştır. Üstelik, Tel Aviv militaristleri bu yağmayı çabucak «sindirmeye» çalışıyorlar. İşgal ettikleri yabancı toprakları İsrail topraklarına katmak istiyorlar. «Taym» adlı Ame-

rikan dergisinin 3 Şubat tarihli sayısında belirtildiği gibi, «Tel Aviv kabininin gizli bir oturumunda, Orta Doğu sorununun çözülmesi ihtimalini her zamankinden çok daha fazla azaltabilecek dahi olsa, İsrail sınırlarının genişletilmesi ve takviye edilmesi kararlaştırılmıştır.»

İsrail militaristleri Batılı büyük kapitalist devletlerden ve özellikle Birleşik Amerika'dan etraflı destek gördükleri için böyle küstahça harekete cesaret ediyorlar. Emperyalist çevreler Yakın Doğuda ulusal kurtuluş hareketinin ve ilerici hareketin gelişimini önleyemeseler de, hiç olmazsa oyalamaya çalışıyorlar. Ve bu maksatla gerici bir saldırı darbe müfrezesi olarak da İsrail militarizmini kullanıyorlar.

ABD ve diğer NATO devletleri, İsrail'e sadece siyasi ve mali yardımla yetinmiyor, onun askeri gücünü de artırmaya çalışıyorlar. Conson hükümeti, iktidarının sonlarına doğru İsrail'e «Fantom» süper tonik bombardıman uçaklarından 50 uçak sattı. Bon ve Londra da Vaşington'dan aşağı kalmamaya çalışıyorlar. Federal Almanya'nın da İsrail'e 54 tank ve çeşitli askeri malzeme vermeye kararlı olduğu öğrenilmiştir. Kahire'de çıkan «Al Ahram» gazetesi, İngiltere'nin İsrail'e tank, deniz askeri donatımı ve radar tesisatı vermek için anlaşma imzalamaya razı olduğunu bildirmiştir. Başkan Nikson'un Beyaz Saraya gelmesinden sonra Batıda belirli çevreler, Vaşington'un Araplara karşı politikası «daha dostane» olabilir söylentisini yaymaya başladılar. Kamu oyunu aldatma amacı güden bu iddialara kapılmıyor Araplar. Beyrut'ta çıkan «An Nida» gazetesi, ABD'nin Arap ülkelerine karşı daima emperyalist bir politika güttüğünü, İsrail'in idareci çevrelerinin genişleme isteklerini ve saldırı planlarını daima desteklediklerini Arap halklarının çok iyi bildiklerini yazıyor.

İsrail saldırısı sonuçlarının siyasi yollarla giderilmesi ve infilâkın önlenmesi henüz imkânsız bir hale gelmiş değildir. Güvenlik Konseyinin 22 Kasım 1967'de aldığı karar buna iyi bir zemin olabilir.

BATI BERLIN'DE: Barış düşmanlarının zorbalıkları

«Doğu Prusya» pavyonu salonuna giden bütün yolların binlerce polis tarafından abluka altına alındığı Batı Berlin Sergisarayında 5 Martta Federal Almanya Cumhurbaşkanlığı seçimi yapıldı. Ve Adalet Bakanı olan Alman Sosyal Demokrat Partisi adayı Güstav Hayneman başkan seçildi.

Anlaşıldığına göre, Bon'un bu aşırı derecedeki tahrikçi provokasyonu burjuva basın organlarının çoğu üzerinde bile bir çok tsiri yapmıştır. İngiliz gazetelerinden «Sandi Tayms»in, bu olayın «apaçık bir provokasyon değilse de, kaba bir kuvvet gösterisi» olduğunu yazması tesadüfi değildir. Fakat kesinlikle söylemek gerekir ki, bu, çok ciddi bir provokasyondur. Ve Orta Avrupa'da gerginliği artırma, Federal Almanya'nın NATO ortaklarını Avrupa barışı için tehlikeli bir maceraya sürüklemek amacıyla gütmektedir. Esasen bugüne dek dünyada hiçbir hükümetin kendi devlet başkanını yabancı topraklarda seçtiği görülmemiştir. Batı Berlin, Federal Almanya

Cumhuriyeti'nin sınırları dışındadır, Federal Almanya toprağı değildir ve olmayacaktır. Batı Berlin, İkinci Dünya Savaşından sonra imzalanan dörtlü ittifak anlaşması gereğince müstakil bir siyasi varlıktır. Bon bu statüyü bilmektedirler. Bon hükümetinin bu davranışları hiçbir hukuk canbazlığı ile haklı gösterilemez. Batı Berlin'in Federal Almanya ile sıkı bağları bulunduğu iddiası da onların bu davasına hizmet edemez.

Ren nehri kıyılarındaki intikamcılar, bu müstakil şehri bir «oldu bitti» ile kendi hakimiyetleri altına almak ve hiçbir iler tutar yeri olmayan saçma iddialarla Batı Berlin'e sahip çıkmak istiyorlar. Hiç şüphe yok ki, bu ve benzeri davranışlar, Avrupa barışını bozma, İkinci Dünya Savaşı sonuçlarını ve Avrupa'da harp sonrası durumu düzeltme politikası ile sıkı sıkıya bağlıdır.

Bon idareci çevreleri Batı Berlin provokasyonunu tertiplemekle umdukları kazanç payından hiç bir şey elde edememişlerdir. Tersine, kendi mevzilerine zarar getirmişler ve Avrupa kıtasının güvenliğini baltalayan barış düşmanları olduklarını, halklara bir kere daha göstermişlerdir.

Batı Berlin'da bunalım yaratma gayretleri, Federal Almanya idarecilerinin, ABD ve İngiliz emperyalist çevreleriyle anlaşarak, NATO'daki merkezden uzaklaşıcı güçleri zayıflatma niyetleriyle de izah edilebilir.

Bilindiğı üzere, Nisan ayında bu saldırı bloğunun ilk yirmi yıllık antlaşma süresi sona ermiştir. Üye devletler bu sürenin sona ermesiyle teşkilâtta değişiklikler yapılmasını isteyebilecekler ve hatta NATO'dan çıkabileceklerdir. Fransa, NATO'un askeri örgütlerinden ayrılmak suretiyle diğerlerine örnek olmuştur. Bunlar ve daha birçok deliller de gösteriyor ki, NATO'yu ayakta tutmak isteyenler, diğer üye devletlerin de Fransayı izleyeceklerinden korkmaktadırlar. Amerika Birleşik Devletleri'nin yeni Başkanı Şubat sonunda ve Mart başlarında Batı Avrupa ülkelerine sekiz günlük bir ziyareti gerekli bulması elbetteki boşuna değildi. Bu gezinin Amerikan ve Avrupa basınındaki yankılarından anlaşıldığı üzere, Nikson, NATO'da başgösteren çatlakları tıkamaya ve üye devletler arasındaki görüş ayrılıklarını örtbas etmeye çalışmıştır.

Avrupa halkları arasında, devletlerinin sosyal düzenlerine bakılmaksızın, her biri için yararlı bir işbirliğini geliştirme, Avrupa kolektif güvenliğinin korunmasına elverişli koşullar yaratma gayretleri artıyor. Varşova Antlaşmasına dahil ülkelerle Avrupa komünist ve işçi partileri Karlovi Vári Konferansı, bu amaca tamamiyle uygun geniş bir çalışma programı hazırlamıştır.

Emperyalist çevreler ve revanşistler durumun kendilerinden yana gelişmediğini pekâla farketmektedirler. Onun için de bu durumu değiştirmeye, tehlikeli politik kışkırtmalarla Avrupada havayı bozmaya, NATO içinde harpçilik psikozunu şiddetlendirmeye uğraşıyorlar. Bon'un, cumhurbaşkanı seçimlerini Batı Berlin'de yapacağını bildirmesinden sonra, Amerika Savunma Bakanlığının Güney Almanya'da, Çekoslovakya hududuna yakın bir yerde «Karbayd ays» diye adlandırdıkları büyük bir askeri manevra

düzenlemesi elbette bir raslantı değildi. Federal Almanya ile Birleşik Amerika'da çeşitli kuruluş ve örgütlerin sosyalist topluluğa karşı yürüttükleri baltalama hareketleri göz önüne alındığı zaman, bunun siyasi anlamı açık seçik anlaşılır.

Federal Almanya Cumhurbaşkanlığı seçimleriyle ilgili provokasyon hareketi bütün dünyanın nefretini uyandırmıştır. Batı Berlin statüsüne ve Potsdam Anlaşmasına aykırı olan bu hareketi, Sovyetler Birliği, Çekoslovakya ve diğer sosyalist devletler, bu arada Fransa, İtalya, Belçika, Danimarka, Federal Almanya Cumhuriyeti ve Batı Berlin'deki pekçok yığınsal emekçi örgütleri protesto etmişlerdir. Sovyetler Birliği hükümeti özel bir bildiri yayınlarak Bon idareci çevrelerini uyarmıştır. Bu bildiride «Federal Almanya Cumhuriyeti'nin Batı Berlin'de revanşizm ve saldırı niteliği taşıyan, kanuna aykırı niyetlerinin Sovyetler Birliği kesinlikle karşısındadır ve karşısında olacaktır» denmektedir. Demokratik Almanya Cumhuriyeti de, Batı Berlin'in egemen bir siyasi varlık oluşu gerekçesiyle bu intikam tuzaklarına karşı etkili karşı-tedbirler almıştır.

Emperyalist güçlerin, bundan böyle de Batı Berlin'le ilgili daha birçok provokasyonlar tertiplemeye, bir harp havası estirmeye çalışacakları kesinlikle söylenebilir. Bütün bunlar, kendilerini unutan intikamcı ve militaristlerin gemlenebilmesi için, Avrupa'daki ilerici, demokratik ve harp aleyhtarları bütün güçlerin bir an önce eylem birliği yapmalarının zorunlu olduğunu bir kere daha ortaya koymaktadır.

GÜNEY KORE'DE: Tehlikeli provokasyonlar

Barışsever insanlığın çok büyük çabalarıyla alevi söndürülen Kore harp ateşinin öksüleri Uzak Doğuda tütmeye devam ediyor. Bunlar her an alevlenebilir. Zira ABD militaristleri ve onların Seul'daki kuklaları 1953 yılında imzalanan Kore Ateşkes Antlaşmasını kabaca ihlâl ederek sık sık tehlikeli provokasyonlara girişmektedirler.

Kore Demokratik Halk Cumhuriyeti'ni Amerikan askerlerinin işgal ettikleri Güney Kore'den ayıran geçici sınırın bulunduğu 38'inci paralel boyunca, ateş, hemen hemen hiç kesilmemektedir. KDHC Dışişleri Bakanlığınca düzenlenen basın konferansında bildirildiği gibi, ABD silâhlı kuvvetleri ve gerici Pak Cjon Hi rejimi sadece geçen yıl Ateşkes Antlaşmasına aykırı 11 binden fazla harekette bulunmuşlardır. Güney Kore'den Kuzey Kore topraklarına 2,700'den fazla ateş açıldığı tespit edilmiştir.

KDHC'ne karşı provokasyonların düzenlenmesinde başlıca rolü Pentagon oynamaktadır. Ve bu uğurda sadece Seul'daki uçaklarından faydalanmakla yetinmemekte, bir çok işleri Amerikan askerlerine yaptırmaktadır. Geçen bütün kış boyunca ABD'nde özel bir komisyon «Pueblo» casus gemisi olayını inceledi. Bu gemi vaktiyle KDHC deniz kuvvetleri tarafından Kuzey Kore sularında tutuklanmıştı. Soruşturma sırasında öyle deliller meydana çıktı ki, bunlar, Vaşington «atmacalarının» ateşle oynama macerasında ne kadar ileri gitmekte olduklarını bir daha açığa vurdu. Örneğin

«Nü York Tayms»in 27 Ocak tarihli sayısında bildirildiğine göre, Pueblo'nun casusluk yolculuğunun hazırlığı sırasında, gemi yakalanırsa Güney Kore ve Japonya hava alanlarından Amerikan avcı ve bombardıman uçaklarının yardımı koşmaları kararlaştırılmış ve ilgililere bu uçakların hücumu hazır vaziyette bulunmaları emredilmiştir. Yani Vaşington, tehlikeli bir silâhlı çatışma haline alabilecek böyle bir harekete tamamiyle bilerek hazırlanmıştır. Üstelik, aynı gazetenin verdiği habere göre, o sıralarda Güney Kore hava alanlarında bulunan Amerikan avcı bombardıman uçaklarından bir kısmı nükleer silâhla yüklü imiş.

Amerikan basınının verdiği haberlere göre ABD emperyalizmi Pak Cjon Hi güruhuna dayanarak ileride de Kore'de ve Kore ile sınırlı bölgede ciddi provokasyon politikasına devam edecektir. Özellikle casus gemilerinin ileride de yollanacağı, ancak yolculuklarının «daha iyi bir güvenlik altına alınacağı» bildirilmektedir. ÜPI ajansı, «Pueblo» tipinden gemilerin, gizli dokümanlarını şimdi daha çabuk yok edecek en yeni cihazlara sahip olduklarını haber vermiştir. Aynı zamanda «kurtarma güçleri»nin hareket şemaları da yapılmış ve bu maksatla hücum için Güney Kore'ye «F-105» ve «F-4 S» tipinden uçaklar aktarılmıştır.

Güney Kore gittikçe bir harp sahasına çevrilmekte, ABD'nin Uzak Doğuda saldırganlık niyetlerini gerçekleştirmesi için önemli bin üs haline gelmektedir. Amerikan Askeri Komutanlığı Güney Kore topraklarında hava alanları, roket ve güdümlü bomba rampaları ve diğer askeri üsler inşasını geniş ölçüde artırmıştır. Bu amaçlar için ABD bütçesinden 230 milyon dolar ayrılmıştır. Güney Kore kukla hükümeti Vaşington'un rızasıyla, askeri malzeme imâli ve Seul'le diğer bazı şehirlerin tahkimleri için üç yıllık bir plan hazırlamıştır. Birleşik Amerika'nın, Seul kukla hükümetine yapacağı ek Amerikan askeri «yardımı» 100 milyon dolar karşılığında roketlerle donatılmış harp gemileri ve seston hızlı «Fantom» uçaklarından bir filo vereceği bildirilmektedir. Hongkong'ta yayınlanan «Far Istarn Ekonomik Revü» dergisi, Pentagon'da, şimdi Okinavada bulunan ve nükleer silâhları hedefe götürecek duruma getirilmiş olan «B-52» stratejik bombardıman uçaklarının Güney Kore'ye (Çeçjudo adasına) aktarılmalari meselesinin görüşüldüğünü haber vermektedir.

Seul kukla hükümeti ve Amerikan militaristleri Uzak Doğuda harp kundaklamaya çalışıyorlar. Bu yüzden, halklar ve bütün ilerici insanlar emperyalistlerle ajanlarının bu bölgede yeniden bir harp ocağı tutuşturmalarını önlemek için son derecede uyanık davranmalı ve kesinlikle harekete geçmelidirler.

Emperyalist güçlerin saldırı hareketlerinin sonucu olarak meydana gelen ve yıllardan beri tüten gerginlik ocaklarının sadece dördünden söz ettik. Uluslararası gerici çevrelerin güttükleri politika dünyamızın başka yerlerinde de «kızgın noktalar» meydana getirmiştir ve daha da getirecektir.

Dünya barışı, halkların güvenliği ve egemenliği için başlıca tehlike, demokrasi hareketinin ve ulusal kurtuluş savaşının baş düşmanı olan uluslararası irticân yöneticisi ve dünya candarması, demokratik hareketlerin ve ulusal kurtuluş mücadelesinin boğucusu Birleşik Amerika emperyalizmidir. Bunlar insanlığın 1 numaralı düşmanıdır. «Ünaydet steys nüz end verld riport» dergisinde yayınlanan bir haritada görüldüğü gibi, Amerikan militarist ve yeni sömürgecileri dünyanın çeşitli yerlerinde çok sayıda asker bulundurmaktadırlar. Ve birçok geniş bölgeleri askeri üslerle kaplamışlardır. (Bu üslerden bazılarını nükleer silâh yerleştirilmiştir). Bu askerler ve üsler saldırı silâhıdır. Amerikan politikası bunları «kuvvet mevzii» olarak kullanmaya hazırlanıyor. Bu durum, büyük bir harbin patlak vermesi için reel bir tehlikedir.

Fakat halklar, ilerici ve demokratik güçler bu tehdidi ortadan kaldıracak ve insanlığı nükleer bir felâketten kurtarabilecek etkili araçlara sahiptirler. Emperyalizmin ve uluslararası irticân hücumu geçme, sosyalizm ve demokrasi güçlerini geri itme ve ulusal kurtuluş savaşını zayıflatma yeltenişlerini başarıyla püskürtebilmek için hiç şüphesiz geniş anti-emperyalist cephenin takviyesi ve her yönden sağlamlaştırılması şarttır. Dünya sosyalist sistemi, Asya, Afrika ve Lâtin Amerika'daki kurtuluş hareketleri, gelişmiş kapitalist ülkelerde işçi hareketi ve harbe karşı savaşan uluslararası ve ulusal örgütler bu cephenin doğal üyeleridir. Anti-emperyalist cephenin genişlemesi ve güçlerinin durmadan sağlamlaşması için, dünyadaki komünist ve işçi partilerince tekrar tekrar belirtildiği gibi, uluslararası komünist hareketinin birlik ve dayanışmasını sağlamlaştırmak son derece önemlidir.

Gözlemci

İdeoloji komünistlerin en etkili silâhıdır

Avusturya Komünist Partisi MK Sekreteri ve Politbüro üyesi Ervin Şarf'ın «İdeolojiye övgü»⁽¹⁾ başlıklı broşürü, elli küsur sayfadan ibaret olsa da, ağır basan muhtevasıyla komünist hareketin aktüel sorunlarını yansıtan önemli bir teorik eserdir. Yazar, broşürün giriş kısmında, kendisini bu eseri yazmaya sevkeden nedenlerden birinin, dogmatizmi yenme süreci içinde bazı komünistler arasında genellikle ideolojiye karşı belirli ölçüde bir güvensizlik duygusunun doğuşu olduğunu belirtmektedir. Yazar, bundan başka, kapitalizmden sosyalizme dünya ölçüsünde geçiş devrinde komünist partilerinin ekonomik görüşlere, yapısal reformlara, ekonominin yönetimine katılma sorunlarına v.s. daha büyük bir dikkatle eğildiklerini, fakat bu arada ideolojiye gereken önemi vermediklerine de işaret etmektedir.

İdeoloji konusunda dikkatlerin zayıflamasında ifadesini bulan tehlikeyi belirten E. Şarf, çağımız koşulları içinde ideolojik inanç gücünün çözümleyici bir önemi olduğunu yazmakta ve şöyle demektedir: «İdeolojiyi küçümsemek, işçi sınıfını hasmının ideolojisi karşısında silâhsızlandırmaktır, aynı zamanda, bize hasmımız önünde üstünlük kazandıran ve bilimsel-teknolojik devrim yüzyılında geleceğin insanlık toplumunun temellerini vazgeçmemiz anlamına gelebilir.» (sayfa 8.) Yazar, bundan sonra, parti içi hayat ve parti içi demokrasinin geliştirilmesinde ideolojinin önemini belirtmektedir.

Broşürde, yazarın, Avusturya Komünist Partisi içinde son yıllarda tartışma konusu olan birçok ideolojik sorunlar hakkındaki kanıları da yer almaktadır.

Bunların en önde geleni, toplumsal sistemleri değişik devletlerin barış içinde yanyana yaşamaları sorunudur. Yazar, barış içinde yanyana yaşama Leninci görüşünün politik muhtevasını, SBKP tarafından, komünist ve işçi partilerinin milletlerarası danışma toplantısı tarafından tesbit edildiği gibi ortaya koymakta ve bu kavram üzerindeki temelsiz yeni yorumların tutarsızlığını ikna edici bir şekilde göstermektedir. Bu cümleden olarak, burjuva teorisyenlerinin, kendi hükümetlerinin barış içinde yanyana yaşama prensibi çerçevesi içinde herhangi bir milletlerarası hukuki yüküm kabul etmeyi reddetmelerini esaslandırma yeltenişlerini çürütmekte ve sonuç olarak, milletlerarası hayatta barış içinde yanyana yaşamının

(1) Ervin Şarf, «İdeolojiye övgü», Berlin, «Deutscher Verlag der Wissenschaften», 1968.

otomatik olarak gerçekleşmediğini, bu prensibi hayata geçirmenin «ideolojik açıklık ve emperyalist kuvvetlere karşı maksada uygun ve yorulmak bilmez bir mücadele, bu kuvvetlerin tehlikeli niyetlerinin içyüzünü ideolojik bakımdan ortaya koymayı gerektirdiğini» belirtmektedir. (sayfa 14). Yazar, barış içinde yanyana yaşamının, değişik toplumsal düzenler arasındaki çelişkileri giderebilecek bir «sihirli formül» olmadığına işaret etmektedir. Ervin Şarf'a göre, barış içinde yanyana yaşama, ideolojik mücadele ister. Broşürde aynen şöyle deniliyor: «Milletlerarası ilişkilerin ayarlanmasında politik bir görüş olarak «barış içinde yanyana yaşama» kavramı, sosyalist devletlerin dış politikası, barış ve silâhsızlanma yönündeki yığınsal aksiyonlar, milli kurtuluş hareketi ile dayanışma, ekonomik yarışma, ideolojik mücadele v.s. gibi birçok unsurları kapsamakta ve ancak bunların toplamı bu kavramı, yani barış içinde yanyana yaşamayı bütünlemektedir. Bunların hepsi, barış içinde yanyana yaşama politikası çerçevesi içindedir. Bu elemanlardan birinin veya ötekinin ayrı olarak ele alınması, kavramın bütünü aleyhinde bir davranıştır.» (s. 14).

E. Şarf, sosyalist devletlerin barış içinde yanyana yaşama politikasını burjuva ideologlarının «ideolojik saldırı» olarak nitelendirme çabaları üzerinde önemle duruyor, bunun içyüzünü açıklıyor, ve tam tersine, saldırganlığın, kapitalist dünyanın politika ve ideolojisine baştanbaşa sinmiş olduğunu ispat ediyor. Bununla ilgili bölümün sonunda, harbin alternatifinden başka bir şey olmıyan barış içinde yanyana yaşamayı gerçekleştirme mücadelesinde ideolojinin olağanüstü önemli rolünü bir kere daha belirtiyor, ve amacı «kapitalist ülkelerde işçi sınıfını ideoloji silâhından yoksun etmek, sosyalist ülkelerde ise, emekçileri burjuva fikirlerini kabule yatkın hale getirmek» olan burjuva ideolojisi önünde yalınlık ve teslimiyetten titizlikle kaçınmayı salık veriyor. (s. 18). Ve her ideolojik teslimiyetin de, barış içinde yanyana yaşamaya hizmet etmedikten başka, onu tehdit eder bir tehlike yaratacağına işaret ediyor.

Yazar, kitabın bundan sonraki bölümünde, Marksizm-Leninizmi işçi sınıfından tecrit etmeyi ve belirli gerçeklerin sınıfsal karakterini reddetmeyi hedef tutan «ideolojik yanyana yaşama» fikrini telkin ve yayma çabasında olanların karşısına çıkmakta ve şöyle demektedir: «Marksizm-Leninizm bilimsel ideolojidir, aynı zamanda işçi sınıfının ideolojisidir. Bundan ötürü bu ideolojinin gerçekleri işçi sınıfının gerçekleridir... Bundan başka, bizim «sınıfsal gerçekler»imiz, sınıflı toplumda sınıf savaşı objektif bir gerçek olduğu nispette ortak gerçeklerdir ve dolayısıyla, burjuva ideologları ne kadar karşı gelirlerse gelsinler, ortak fiili gerçeği teşkil ederler.» (s. 23).

Kitabın bir bölümü baştanbaşa demokrasi sorununa ayrılmıştır. E. Şarf, bu sorunu, basitleştirmekten çok uzak olarak ele alıyor ve reel kanıtlara, özellikle kapitalist ülkeler dünyasında «demokrasi» sözcüğünün en etkin ajitasyon sloganlarından biri olduğu gerçeğine dayanıyor. Ve özetle diyor ki: «Bununla beraber, kamuoyu, bu burjuva demakrasisinde, toplumsal

ve politik yaşantıda ezenlerle ezilenler arasında eşitsizlik hüküm sürme-sinden ibaret olan gerçek durumu bu sözcüğün ne kadar ğizlediğini ve başka türlü gösterdiğini hemen hemen kavrayamamaktadır.» (s. 28).

« ağdaş kapitalist endüstri toplumu» koşulları içinde egemen sınıfın egemenlik aracı olan devletin karakterini belirlemek çok daha g c olmak-tadır. Bu konu, Marksistlerin önünde geniş bir araştırma alanıdır. E. şarf'ın kanısına göre, Marksist düşünce, bu alandaki çabalarını «her şeyden önce, kapitalist devlet politikasının insanlığa düşman genel doğrultusunu ve sınıf karakterini açıklama» işi üzerinde yoğunlaştırmalıdır. (s. 33). Yazar, bazı Batı Avrupa  lkelerinde «yeni sol» dedikleri akımın şu veya bu ölçü-deki başarısının, Marksistlerin bu alanda geri kalmışlığını ispat ettiği kanısındadır.

E. şarf, demokrasi üstüne tartışmalarda bazı Marksist teorisyenlerin, Stalin'in kişiliğini putlaştırma olayının etkisi altında beliren yozlaştırma-ları sık sık ortaya koyarak kınamaya ağırlık verdiklerini söylüyor. Bu hata-ların eleştirilmesi gereğini kabul etmekle beraber, böyle eleştirinin, «yoz-laştırma ile sosyalizmin aslını ve özünü ayırdedemediği, bir yandan sosyalist demokrasinin üstünlük değerlerini göstermeyi ve sosyalist kaza-nımların önemini belirlemeyi ihmal ettiği takdirde, bir bakıma sosyalizmi karalamak halini aldığı ve doğrudan doğruya düşman ağıtasyonuna yar-dım ettiği» gerçeğine de işaret ediyor. (s. 33).

Burjuva demokrasisinin sahteliğini birçok konkre örneklerle gösteren yazar şöyle devam ediyor: «Demokrasi, kelimenin tam anlamıyla, kapitalist toplumdaki eşitsizlik, sömürü, başkasının emeğini ve ürününü benimse-mekle bağdaşması mümkün olmyan insan onurunun teminat altına alın-masını gerektirir. 1971 Fransız Anayasasında tesbit edilen ve başkasına zarar olmyan her şeyi yapabilmek hakkı anlamına gelen hürriyet kavramı, ne yandan baksak, ancak ezenlerle ezilenler arasında eşitsizliğin ortadan kalktığı ve kişinin ana çıkarları ile bütün toplumun çıkarlarının bağdaştığı toplumda gerçekleştirilebilir. Böyle bir bağdaşma ve uygunluk da sadece sosyalizmde mümkündür.» (s. 36).

Fakat, yazarın da kabul ettiği gibi, sosyalizmde soyut hürriyet, soyut demokrasi yoktur. Emekçilerin yeni hakları yararına, bütün toplumu daha ileri özgürleştirme ve demokratikleştirme yararına, demokratik hakların bazılarına belirli ve geçici sınırlamalar koymak gerekiyor. «Bu böyle olsa da,» diyor yazar, «geniş halk yığınları zararına kullanılan imtiyazları orta-dan kaldıran bu yeni demokrasi, eski burjuva demokrasisinden milyon-larca kere üstündür.» (s. 37).

Sosyalist demokrasinin muhtevası ve karakteri hakkındaki düşüncelerini böylece geliştiren yazar, toplumu demokratikleştirme sürecinin, belirli sosyal-tarihsel koşullar, kuvvetlerin dünya çapında  atışması şartları içinde geçtiğini söylüyor: «Demokrasiyi enine-boyuna daha da geliştirme yolun-daki her adım, düşmanın, sosyalizmin başarılarına z rar verme çabalarına karşı y r t len mücadeleye sıkı sıkıya bağlıdır.» (s. 37) Bu da, bizi, sos-

yalızmda emekçilerin hürriyetini, aynı zamanda, onların dünya emperyalizmini yenme güc ve yeteneklerinin belirlediği sonucuna götürür.

Yazar, burada, sosyalist devletler sisteminin meydana gelmesi ve gelişmesiyle ilgili olarak dünyada yer alan değişikliklerin, Avusturya Komünist Partisi de dahil, diğer komünist partileri için sosyalizme barışçı yoldan geçmeye yönelme olanağı yarattığına da işaret etmektedir.

Broşürün son bölümlerinde, topluma sınıfsal, sosyalist bilinci yerleştirme çalışmalarını yeni bir düzeye, bilimsel-teknolojik devrim yüzyılına, dünya sosyalist sisteminin dünya pratik yaşantısında çözümleyici etken haline gelmekte olduğu çağa uygun düzeye çıkarma gereğinin şart kıldığı problemler etrafı şeklinde incelenmektedir. Bilgi'nin hızla artması, enformasyon araçlarının alabildiğine gelişmesi, kapitalist ülkeler aydınlarına, demokrasi, barış ve sosyalizm uğrunda birçok çarpışmalarda da ilerici bir rol oynama olanağı vermekte ve aydınlar zümresi işçi sınıfından yana mücadele yürütmektedir. Bununla beraber, E. Şarf, «Bütün ülkeler aydınları, birleşiniz!» şiarının ne kadar temelsiz olduğunu da belirtmektedir; zira böyle bir çağırının arkasında, bunu ortaya atanların, sosyalist ülkelerdeki aydınlarla kapitalist ülkeler aydınlarının durumlarını eşitleme arzuları gizlenmektedir, ki bu da gerçeğe tamamiyle aykırıdır. Yazar, işçi sınıfının, komünistlerin davasıyla bilim arasındaki ittifakta henüz gerektiği gibi idrak edilememiş yüce bir kuvvet görmek ve şöyle demektedir: «İşte, mesele, bu kuvvete bilinç, mânevi yakınlaşma yönünde atılım, fikirlerin diyalog ve bir cephede birleşmesini kazandırmaktır.» (s. 43) Ne var ki, ideoloji alanında akıncı olmak, başka fikirler karşısında tahammülsüz olmak demek değildir. Netekim, yazar şöyle diyor: «Fikirlerin diyalog ve cephe birliği, değişik kanıtlara rağmen, demokrasi, barış ve sosyalizm savaşının ana sorunlarında eylem birliği ortamı arama çabalarına bağlı olmalıdır.» (s. 43).

Bundan sonra, Avusturya'daki duruma ve problemlere geçen yazar, sınıfsal ideolojiyi yoketme ve emekçileri ideolojik bakımdan silâhsızlandırma amacını güden Avusturya Sosyalist Partisi'nin politik doğrultusunu incelemektedir. Bu incelemeden de, bugün komünistlerin dikkatlerinin, partinin ideolojik düzeyini yükseltme sorunu üzerinde yoğunlaşmasına her zamankinden daha ziyade ihtiyaç olduğu sonucunu çıkarmakta ve şöyle demektedir: «Bilimsel-teknolojik devrim, sayısız yeni problemleriyle, bunu gerektiriyor. İzlediğimiz ittifaklar arama politikası, bizi gittikçe artan istemlerle karşı karşıya getiren bu politika ve işçi sınıfının kendi yapısındaki değişimler bunu gerektiriyor.» (s. 56).

E. Şarf'ın broşüründen edindiğimiz izlenimler genelleştirilirse, denilebilir ki, yazarın bütün fikirlerinin tartışma götürmeyeceğini söyleyemesek de, bu kitabın önemi, her şeyden önce, yaptığı incelemeyle, çağımız koşullarında burjuva ideolojisine karşı savaşta Marksist-Leninist ideolojinin etkin bir silâh olarak nasıl kullanılması gerektiğini göstermesindedir.

P. H.

Özel sayfalarımız

TÜRKİYE KOMÜNİST PARTİSİ MERKEZ KOMİTESİ, 30 NİSAN 1969 GÜNKÜ TOPLANTISINDA, MİLLETLERARASI KOMÜNİST VE İŞÇİ PARTİLERİ DANIŞMA TOPLANTISI HAZIRLIK KOMİSYONUNUN MART 1969 OTURUMLARININ SONUÇLARINI GÖRÜŞEREK AŞAĞIDAKİ KARARI ALMIŞTIR:

TKP, 1960 yılından bu yana milletlerarası alanda meydana gelen sosyal ve politik olayların komünist ve işçi partilerinin yeni bir danışma toplantısını gerekli kıldığı görüşünü ısrarla savunmuş ve böyle bir toplantının gerçekleşmesi amacına yöneltilen bütün hazırlık çalışmalarına aktif olarak katılmıştır.

TKP, dünya komünist hareketinde birliğin kuvvetlendirilmesi yolunda önemli bir aşama olacağına inandığı yeni bir danışma toplantısı için gereken şartların bugün tamamiyle olgunlaştığı, hazırlıkların son safhaya ulaştığı inancındadır.

TKP Merkez Komitesi, Danışma Hazırlık Komisyonu'nun meydana getirdiği ana belge tasarısını etraflıca incelemiştir. Bu belge, komünist ve işçi partileri temsilcilerinin tam bir hak eşitliği prensibine dayanan kolektif çalışmalarının ürünüdür ve 1968 Budapeşte Danışma Toplantısı kararlarına tamamiyle uygundur. TKP Merkez Komitesi, oybirliğiyle tasvip ettiği bu belge tasarısının yeteri kadar işlendiği, danışma toplantısına sunulacak olgunluğa geldiği inancındadır.

TKP Merkez Komitesi, Hazırlık Komisyonu'nun, Milletlerarası Danışma Toplantısına sunulmak üzere aldığı diğer bütün kararları benimser, büyük Lenin'in yüzüncü doğum yıldönümünün kutlanması kararını alkışlar.

Milletlerarası komünist hareketinin ve yeryüzünün bütün anti-emperyalist, ilerici, barışçı güçlerinin, bu arada Türk emekçilerinin ve bütün Türk halkının menfaatleri, komünist ve işçi partilerinin önümüzdeki danışma toplantısının başarısıyla sıkıca bağlıdır. TKP, gerçekleşmesine yardım etmeyi enternasyonal bir ödev bildiği bu danışma toplantısının başarısı için elinde olan her şeyi yapmaya hazırdır.

TÜRKİYE KOMÜNİST PARTİSİ
MERKEZ KOMİTESİ

ÇEKOSLOVAKYA KOMÜNİST PARTİSİ BİRİNCİ SEKRETERİ
GÜSTAV HUSAK YOLDAŞA

Değerli Husak yoldaş!

Çekoslovakya Komünist Partisi Merkez Komitesi Birinci Sekreteri seçilmeniz dolayısıyla Türkiye Komünist Partisi Merkez Komitesi ve bütün Türk

komünistleri adına Sizleri candan kutlar, bu sorumlu ve şerefli görevde büyük başarılar dileriz.

Biz, Türk komünistleri, Çekoslovakya'da sosyalizmin kazanımlarını savunmaya, Marksizm-Leninizm ve proletarya enternasyonalizmi bayrağını yükseklere tutmaya azimli Çekoslovakyalı yoldaşlarımızın sevinçlerini paylaşıyoruz.

29. 4. 1969

TÜRKİYE KOMÜNİST PARTİSİ
MERKEZ KOMİTESİ BİRİNCİ SEKRETERİ
YAKUB DEMİR

ALMANYA KOMÜNİST PARTİSİ I. KONGRESİNE

Değerli yoldaşlar!

Türkiye Komünist Partisi Merkez Komitesi, bütün Türk komünistleri adına, Almanya Komünist Partisinin I. Kongresini ve anun şahsında bütün Alman komünistlerini hararetle selâmlar.

Alman proletaryasının Marksçı-Leninci avangardı, devrimci geleneklerinin mirasçısı olan Almanya Komünist Partisi, işçi sınıfının ve bütün emekçilerin hayati menfaatleri, demokratik hakları uğrunda mücadelelerine önderlik ediyor, memleketin bütün ilerici, demokratik kuvvetlerinin, saldırgan emperyalist, militarist, revanşist hâkim çevrelere, soyguncu tekellere karşı mücadelesinde birleşmesi için savaşıyor.

AKP milletlerarası komünist hareketinin Marksizm-Leninizm ve proletarya enternasyonalizmi temeli üzerinde birlik ve dayanışmasının kuvvetlendirilmesi uğrunda ortak mücadelemizin aktif ve sebatlı bir savaşıdır.

Alman komünistleri, emperyalizmin azgınca saldırısına kahramanca göğüs gererek savaşan Viyetnam halkını, Amerikan ve Batı Alman harpçi çevrelerinin tahrik ve teşvikiyle İsrail ekstremistlerinin saldırısına uğrayan Arap halklarını ve bağımsızlıkları uğrunda savaşan halkları bütün gücüyle destekliyor.

Biz, Türk komünistleri, ülkemiz emekçilerinin en köklü menfaatlerini savunmak için, halkımızın milli kurtuluşu ve bağımsızlığı için savaşa atıldığımız gündenberi ve en çetin şartlar altında geçen uzun mücadelemiz yıllarında daima Alman komünistlerinin, bir proletarya enternasyonalizmi örneği olan kardeşçe yardımlarını gördük; bunu şükranla anmak isteriz.

İşçi sınıfının haklı davası, Alman halkının gerçek kurtuluşu, barış, demokrasi ve sosyalizm uğrunda mücadelede, sizlere büyük başarılar dileriz.

Yaşasın Almanya Komünist Partisi!

Yaşasın milletlerarası komünist hareketinin sarsılmaz Marksizm-Leninizm ve proletarya enternasyonalizmi temeli üzerinde birliği!

7. 4. 1969

TÜRKİYE KOMÜNİST PARTİSİ
MERKEZ KOMİTESİ

İÇİNDEKİLER

Gelişmiş kapitalist ülkelerde işçi sınıfının durumu	241
<i>Komünist ve işçi partilerinde</i>	
<i>Knut Yespersen</i>	
Birlik ve ötesi (Danimarka Komünist Partisinin XXIII. Kongresinden notlar) . . .	261
<i>Kardeş Partilerin tecrübeleri</i>	
<i>Iştván Sirmái</i>	
Macar Sovyet Cumhuriyetinden alınacak bazı dersler	268
<i>Lenin'in doğumunun 99'uncu yıldönümü münasebetiyle</i>	
Günümüzde Leniniana	278
<i>O. Obişkin</i>	
Lenin'in can yoldaşı	288
<i>Fikir değiş-tokuş forumu</i>	
<i>Nikolay Inozemtsev</i>	
Emperyalizmin bugünkü stratejisinin bellibaşlı özellikleri	293
<i>Olaylar ve yankıları</i>	
<i>Gözlemci</i>	
Emperyalistler gerginliği artırıyor	307
<i>Kitaplar ve dergiler</i>	
İdeoloji komünistlerin en etkili silâhıdır	315
<i>Özel sayfalar</i>	
TKP MK'nin 30 Nisan günlü kararı	319
ÇKP Birinci Sekreteri Husak yoldaşa	319
Alman Komünist Partisi 1. Kongresine	320

İngilizcesi:

Central Books Ltd., 37 Grays Inn Road, London, W. C. 1.

İtalyancası:

Libreria Rinascita, Via delle Botteghe, Oscure 2. Roma

Almançası:

«GLOBUS»-Vertrieb ausländischer Zeitschriften, Wien XX,
Höchstädtplatz 3

Yunancası (Kıbrıs'ta):

Laikon Praktorion, Tricoupi Street, 53 r., Nicosia

Ruşçası:

Stredisko pro rozširovani tisku, Praha 6, Thákurova 3

Fransızçası:

Societe d'Edition et d'Enformation 9, Boulevard des Italiens Paris (2e)

İspanyolçası:

Ediciones Pueblos Unidos Casilla Correo 589, Montevideo

Japonçası:

Nauka Ltd., 2, Kanad-Zinbocho 2-chome, Chiyoda-ku, Tokyo

İsveç dilinde:

Arbetarkultur, Söderarmsvagen 36, Johanneshov 6, Stockholm

Bulgarçası:

Raznoiznos, I, Rue Tzar Assen, Sofia

Türkçesi:

«YENİ ÇAĞ» – Stredisko pro rozširovani tisku, Praha 6,
Thákurova 3

Fiyatı 1 lira